Digitized by Google

Verzameling van Spreekwijzen

EN EENIGE

GESPREKKEN

TOT OEFENING IN DE

Javaansche Taal,

BEHOORENDE BIJ DE

KLEINE JAVAANSCHE SPRAAKKUNST.

DOOR

P. JANSZ.

SAMARANG,

G. C. T. VAN DORP & Co.

1872.

Digitized by Google

Digitized by Google

Verzameling van Spreekwijzen

EN EENIGE

GESPREKKEN

TOT OEFENING IN DE

Javaansche Taal,

BEHOORENDE BIJ DE

KLEINE JAVAANSCHE SPRAAKKUNST.

DOOR

P. JANSZ.

SAMARANG,

G. C. T. VAN DORP & Co.

1872.

Digitized by Google

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Digitized by Google

Voorberigt.

Dit werkje, ofschoon ook afzonderlijk verkrijgbaar en te gebruiken, behoort bepaald bij de „Kleine Javaansche Spraakkunst", ten verleden jare bij de Uitgevers dezes in 't licht verschenen. De Spreekwijzen zijn zooveel als voorbeelden ter verklaring en toepassing van vele der regels, in de Spraakkunst aangegeven, waarom ze ook geheel in de zelfde volgorde gerangschikt zijn.

Deze rangschikking is veel verbeterd geworden en met den leergang in de Spraakkunst duidelijker in overeenstemming gebragt. Ook zijn er een groot aantal nieuwe spreekwijzen bijgevoegd, alsmede enkele nieuwe gesprekken.

De cijfers die aan 't begin der afdeelingen, van bl. 14 af, achter de eerste spreekwijze staan, wijzen de bladzijden in de Spraakkunst aan, waar die afdeeling mede overeenkomt. De Spraakkunst moet alzoo evenzeer dienen om de Spreekwijzen te verklaren.

Op bl. 14—23, en op bl. 51 en vgg., bij de voorzetzels met eenige gelijkluidende bijwoorden, en bij de voegwoorden, vindt men in het Nederlandsch telkens het woord welks eigenaardige vertaling (of niet-vertaling) zal aangetoond worden, met gespatieërde letters gedrukt, terwijl, indien het in 't Javaansch uitgedrukt wordt, de woorden der vertaling evenzeer gespatieërd zijn, zoodat deze gemakkelijk na te gaan is.

Gezuiverd van eenige misstellingen, feilen en andere leemten, in den eersten druk ingeslopen, moge dit boekje een trouwe gezel en helper van de Spraakkunst zich toonen!

JAPARA,
Januarie 1872.

P. J.

Digitized by Google

Digitized by Google

Spreekwijzen.

Een hengst en een merrie.	Djaran lañang lan djaran wadon (wédok).
Dienstknechten en dienstmaagden.	Batœr lañang lan wadon.
Dit geneesmiddel is voor zes giften (keeren van nuttigen, happen).	Djamoe hiki dadi nĕm pangannan.
Hoeveel gangen heeft deze lastdrager gemaakt?	Boedjang hiki hólèh pirang lakon?
Hoeveel slagen (wentelingen) doet dit rad in de minuut?	Djântrâ hiki pirâ hoebĕngánné hing dalĕm sămĕnœt?
Kaïn de broedermoorder (die den broeder verm.).	Kaïn kang matèñi sădoelœr.

Ik ben vermoeid.	Hakoe sajah (lĕsoe, kĕsĕl).
Die man is rijk.	Wong hikoe soegih.
Dat zijn rijke lieden, dat is een rijk man.	Hikoe wong soegih.
Een groote (lange) man (die hoog is zijn stand).	Wong kang doewœr dĕdĕggé.
Een groot koning.	Rădjâ kang gĕdé *of* moeljâ, *of* kang kiñéringan (*ontzien*), *of* kang gĕdé koewasáñé (*die groot zijn mag!*), *enz.*
De grooten.	Wong gĕdé; pârâ gĕdé *of* pârâ pănggĕdé.

Digitized by Google

De geringen (de kleine man).	Wong tjilik; pårå tjilik *of* pårå pănjilik.
De geleerden.	Pårå biså; pårå poedjånggå.
De levenden.	Wong hahoerip (Wongaoerip).
De schrijvenden (menschen die schrijven).	Wong hanoelis.
De zuster van het desahoofd.	Sădoeloerré wadon pătínggi
De nicht (*niet de neef*) van den wijkpriester.	Kăpoña'kkánné (Poñakkánné) modin kang wadon.
De hengst van het districtshoofd.	Djaránné wĕdånå kang lañang (*nml. als hij ook een merrie heeft, anders zegt men enkel*: djaránné wĕdånå)
Deze koopman is nog rijker.	Soedagar hiki soegih mánèh. *of* loewih soegih mánèh.
Een kokosboom is hooger dan een huis.	Doewœr wit kĕlåpå karo homah, *of* wit kĕlåpå hikoe doewoerré ngoengkoelli homah.
Een hulpvaardige buurman is beter dan een verre vriend.	Bĕtjik tånggå kang dĕmĕn (*of* damang) tĕtoelœng karo sădoelœr (*of* prăsañakkan) kang hadoh.
Gij zijt sterker dan ik (uwe sterkte overtreft mij).	Kĕrosannamoe (kĕrosamoe) ngoengkoelli hakoe.
De oudste *of* oudsten van het dorp.	Toewa-toewáñé hing désâ.

Digitized by Google

Gij zijt de sterkste (die sterk is: gij).	Kang rosâ: kówé.
Den langsten weg nemen (uitgaan den weg die ver is).	Mětoo dalánnó kang hadoh.
Het grootste landdier is de olifant.	Chéwan (kéwan) ḍarat kang gědé ḍéwé hikoe gadjah; *of* gědé-gědéñing ch. ḍ. hikoe gadjah.
Een olifant is een zeer sterk dier (e. o. is een dier dat z. s. is, *of* welks sterkte overtreffend is).	Gadjah hikoe chéwan kang loewih rosâ, *of* ngloewihi kěrosánné.
De huid van den rinoceros is zeer hard en dik.	Koelítté warak hatóssé lan kandělé hangloewihi.
De rijst is niet heel duur.	Běras hora kěpati (pati) larang.
Zoo erg ziek is hij niet	Hora patijâ bangět laráñé
De inkt is te waterig.	Mangsíñé kětjèwèrěn.
Die (zulk een) togt is te ver voor (als maar) één dag.	Lakon sămoño hikoe kadohěn (*voor* kěhadohěn) jèn mœng sădiñâ.
Hij was te verward om te kunnen (dat hij zou kunnen) redeneren	Kěbangěttěn bingoengé jèn lisâhâ mikir-mikir.
Iets anders dan kruid is het waarmeê geschoten wordt (dat gebruikt wordt te schieten).	Sédjé hobat kang di-hěnggo 'mbědil.
Geen ander dan Soetâ heeft het gemaakt (die het maakte).	Hora lijâ Soetâ kang 'nggáwé.

Digitized by Google

Begeer niet het goed van een andere, *of* van anderen. Hâdjâ mélik doewèkking (doewèk hing) lijâ.

De eene is wit, de andere zwart. Kang săwidji (*of enkel* săwidji) poetih, săwidjíñé hirĕng.

Het geheele werk. Păgawéjánné kábèh.

Het geheele werk is af (het werk is reeds af geheel). Păgawéjánné wis toetœg kábèh.

Het geheele dorp is afgebrand (geheel). Să-désâ kòbong kábèh.

Al de menschen zijn weggeloopen (de m. z. w. allen). Wóngé wis pâdâ mínggat kábèh.

Ze werden allen gespijz'gd. Kábèh pâdâ kapangannan.

Zijn beide huizen zijn omgewaaid (zijn h. zijn omgevallen allen, aangevallen (door) den wind). Homáhé pâdâ roebœh kábèh kĕtĕrak hangin, *ook* h. p. r. karo pisan *enz.*

De twee zakken geld zijn beiden weg (de z. g. twee van daareven zijn weg allen.) Kantong doewit loro mahoe hilang kábèh.

Al de vijf lampen zijn uit (de l. z. u. vijf allen). Lampoeñé mati limâ kábèh.

Al de vruchtboomen (*overal, niet een bepaald getal*) staan in bloei. Sà-roepáñé wit hawoh pâdâ kĕmbang.

Al de wegen en uitgangen waren versperd. Sà-kéhé dalan lan boetoellan pâdâ karopohan.

Al zijn landerijen heeft hij verkocht (*met nadruk*: allen, zonder uitzondering). Boemíñé wis di dol sà-kabéhé.

Digitized by Google

Deze ring is van goud.	Hali-ali hiki mas.
Dit is een gouden ring.	Hiki hali-ali mas.
Koperen en ijzeren ketenen.	Ránté-ránté tĕmbâgâ (*of* koeĕníngan) lan wĕsi.
Aarden vaten.	Waḍah waḍah grabah, *ook enkel* grabah-grabah.
Een groote zilveren lepel.	Séndok selâkâ gĕdé.
Een kroon van echt goud (k. g. e.)	Makoeṭâ mas toelèn.
Wijde (*van verschillende afmetingen*) kokers.	Boembœng kang hâmbâ-hâmbâ.
Wijde kokers (*die in een of ander opzigt onderscheiden zijn*).	Boembœng-boembœng kang hâmbâ.
Er iets zoets onder mengen.	Ngĕmorri lĕlĕgi.
Ik houd veel van iets moois te zien (ik h. v. v. t. z.i. m.)	Hakoe ḍĕmĕn wĕrœh kang hapik-hapik.
Het noodzakelijke verwaarloozen (verlaten h. n.)	Ninggal kang pĕrloe.
Het aangename noodzakelijk achten.	Mĕrlokhâké kang héñak.
Op een opene, onbeschaduwde plaats (zijnde in 't opene).	Hânâ hing (nâ'ng) tawang.
In den zonneschijn wandelen (w. in 't heete).	Dolan-dolan hing pañas.
Rondachtig.	Râdâ boendĕr.
Zoetachtig.	Râdâ lĕgi.
Taaiachtig.	Râdâ *of* kĕpârâ halot.
Blaauwachtig.	Sĕmoe biroe.
Engelachtig.	Kâjâ mâlâhékat.

Digitized by Google

Lederachtig.	Mèmpĕr kâjâ wĕloelang.
Vezelachtig.	Nganggo sĕrat-sĕrat, *of* nganggo djamprok-djamprok.
Vergeetachtig.	Lálèn (*van* lali, *vergeten*).
Dit is het zelfde boek als dat.	Lajang hiki toenggállé káhé.
Die woorden hebben de zelfde beteekenis.	Tĕmbœng hikoe pâdâ, *of* toenggal, hărtiné (rĕtiné).
Al zijn boeken hebben gelijke banden.	Sà-kéhé boekoené pâdâ samàkké.
Het is het zelfde of gij het zus of zoo schikt.	Ko hĕtrap mĕngkéné mĕngkoño, pâdâ báhé, *of* pâdâ hoegâ.
Dit is de zelfde weg dien ik u daareven aanwees.	Hiki jâ dalánné kang daktoedœháké kówé mahoe.
Zij gaan beiden den zelfden weg.	Karóné mĕtoe dalan sidji.
Het zijn alweder de zelfde kuren (weder en weder de oude k., *of* de k. van vroeger).	Máněh-máněh tíngkáhé kang lawas, *of* kang mahoe-mahoe.
Het zelfde nog eens zeggen ('t z. herhalen).	Míndòni pitoetœr.
Dat is mij het zelfde (noem ik gelijk maar)	Hikoe dak-pâdâ báhé.
Hij woont met zijn broeder in één huis.	Noenggal sà-homah, *of* manggon hawor sà-h., karo sădoeloerré.
Het is 't zelfde gelaat als haar vader.	Pâdâ, *of* njamlĕng, hoelátté bapàkné.

Digitized by Google

Sjaban en Roewah is de zelfde maand: 't zijn geen verschillende.	Sasi Saban híjâ Roewah: doedoe sédjé-sédjé.
Zij zijn van één vader en moeder.	Pâdâ noe nggal bapa-bi-jœng, *of* n. sà- b.-b.
Deze twee wegen loopen op één punt uit.	Dalan loro hiki pâdâ tĕpœng.
Deze twee rivieren loopen ineen.	Kali loro hiki pâdâ tĕmpœr.
De zamenvloeijing is beneden het dorp Temboes.	Tĕmpoerránné hârâ sà-hilírré désâ hing Tĕmbœs.

Is Mijnheer te huis?	Toewan (*of* toewánné hâpâ hânâ hing homah ('nâ 'ngomah)?
Het geld is ook weg.	Doewítté híjâ (jâ) bilang.
Het (zijn) nieuwe huis is nog niet gereed. — Het oude is al verkocht.	Homáhé sing hanjar doerœng dadi. — Sing lawas wis di dol.
De smid heeft het breekijzer nog niet gemaakt (de sm. n. n. maken het br.).	Pándé doerœng 'nggáwé línggíssé.
De zon verlicht de aarde	Srĕngéngé madangi boemi.
Dat is de verwer.	Hikoe toekángé-tjèt.
Daar is een metselaar.	Hikoe toekang-bâtâ, *of* h. hânâ t.-b.
Ik heb het paard gekocht, den wagen niet.	Hakoe wis toekoe djaránné, kărétánné hora.
Ik koop geen wagen.	Hakoe hora toekoe kărétâ.

Digitized by Google

Die wijs is, werpt geen oud kleed weg eer hij een nieuw heeft (een mensch die wijs is, niet w. w. een kl. o. als nog niet er is dat n. is).	Wong kang píntĕr, hora 'mboewang sandangan loewas jèn doerœng bånå kang hañjar.
Eens op zekeren dag.	Pănoedjoe hing săwidji diñå.
Zeker koopman ging op op reis.	Săwidji soedagar (*of*: hånå soedagar) lĕloengan.
Er is een bedelaar, *en*: er zijn bedelaars.	Hånå kéré.
Vele lieden gaan verkeerd te werk.	Hákèh wong kang 'mbĕlasar.
De groote menigte bewandelt den breeden weg.	Wong hákèh ngambah dalánné kang hâmbå.
Één verdronk er: de anderen (de velen) kwamen aan land (konden a. l. komen).	Sidji kang kĕlĕm: kang hákèh pâdå bisâ mĕntas.

Toen de dorpsschrijver te huis kwam, werd hij plotseling ziek.	Sà-oelihé tjarik, sà-kal bandjœr lârâ, *of* bandj. l. sà-kal.
Ik ben de smid van dit dorp.	Hakoe hiki pandéñé désâ kéné.
Ik (ik ben het die) heb dat kistje in orde gemaakt.	Hakoe kang 'ndandanni pĕtèn káhé.
Zijt gij niet de man dezer vrouw?	Rak (đak, hora, hođak) kówé hikoe lakíñé wong wadon hiki?
Hij (het) is een schafuit.	Hikoe gĕnto.
Hij (hij is het die) heeft het gestolen.	Hikoe (*of* đéwékké) kang njòlòng.

Digitized by Google

Wij schreven onze brieven.	Hakoe pâdâ noelis lajangkoe.
Zij huurden een vaartuig.	Pâdâ njéwâ prahoe.
Wij (gij en ik) worden geroepen.	Pâdâ di-hoendang: hakoe lan kówé.
Waar is de meester? — Hij is uitgegaan. — Is hij ver heen gegaan (Is zijn gang ver)? — Ik denk (mijn denken) dat hij spoedig te huis komt.	Goeroeñé hânâ ngĕndi? — Loengâ. — Hâpâ hadoh paránné? — Kirakoe hénggal moelih.
Ik heb de (kweek-) boompjes al verplant (de boompjes zijn al door mij v.)	Pĕlĕttánné wis dak- (*of* tak-) poetĕrri.
Hebt gij ze begoten?	Hâpâ ko- (*of* kòk-) sirammi?
Zult gij mijn' misslag niet vergeven?	Kĕloepoettannakoe (keloepoettakoe) hâpâ hora kohapoerâ? *n.* — Kĕlĕpattan koelâ poenâpâ bòtĕn sámpéjan-hapoentĕn? *k.*
Zich zelf niet tellen, zich zelf verloochenen.	Hora ngitœng hawak.
Gij doet u zelf maar moeite aan.	Kówé mœng noesahi hawak (*of* hawakmoe dĕwé), *of* k. m. nĕmahi kangéllan báhé.
Hij heeft zich zelf als (te worden) slaaf verkocht.	Ngĕdol badánné dĕwé dadi boedak.

Men zegt.	Wărtáñé, *of* toerréñé.
Men moet niet zoo vrijpostig zijn (niet goed menschen zoo vr.)	Hora prăjogâ wong wañi sămóño.

Digitized by Google

Men leeft niet om te eten, ('t leven v. e. mensch, 't is niet eten wat het doel er van is)	Hoerippé wong, doedoe mangan kang dadi toedjoeñé, *of*: toedjoeñé doedoe mangan.
Hier verhuurt men rijtuig.	Hing kéñé njéwakháké kărétâ.
Is er iemand?	Hâpâ hânâ (hâpânâ) wong?
Is er niemand?	Hâpâ hora hânâ (hâporañânâ) wong?
Heeft iemand zijn wandelstok laten staan?	Hâpâ hânâ wong ngarèkháké tékĕnné?
Wie daar is, kom hier!	Hĕndi hânâ, mréñéjâ (*of* mréñé)!
Hebt gij iets gewonnen?	Hâpâ kówé hólèh hoentœng hâpâ-hâpâ?
Niets, — in 't geheel niets.	Hora hâpâ-hâpâ, *of* hora barang, — hora barangbèrèng.
Als er iemand is die het durft doen.	Jèn hânâ wong săwidjiwidjijâ kang wañi nglakòñi.
Elk huis heeft zijn kruis (elk huis: er is zijn kruis).	Sabĕn homah hânâ păměntangánné (*lett.*; *and.*: kĕsoesahánné).
Elk drage zijn eigen pak (last).	Sabĕn hoewong mikoellâ pikoellánné đéwé-đéwé.
Elk en een ieder die deze wet overtreedt.	Sabĕn-sabĕn hoewong kang nĕrak paréntah hiki.
Niet elk is hiertoe genegen.	Hora hanggĕr wong soe di hikoe.

Digitized by Google

Het zijn niet allen koks, die lange messen dragen.	Hora mĕsti wong kang njangkĕlit bĕndo dâwâ hikoe jèn djoeroe-pawon kábèh, *of* wong kang nj. bĕndo d h., hora mĕsti jèn dj.-p. k.
Mijn kleederen zijn op. — Hier zijn er nog.	Sandangannakoe hĕntèk, *n.*, sanda ngan koelâ tĕlas, *k.* — Hiki hânâ máñèh.
Uw (*enk. en mv.*) land brengt veel op (veel zijn opbrengst.)	Boemi moe hákèh pămĕtoeñé, *n.*, Siti sámpéjan katah pămĕdallipœn, *k.*
Zijn, haar, hun huis is verbrand (*ook als*: hem, haar, hun is 't huis verbrand).	Homáhé kòbòng, — *ook*: kobóngan homah.
Al de huizen zijn verteerd, alleen 't mijne niet.	Homáhé hĕntèk kábèh: mœng kari homahkoe kang hora.
Mijn planken huis.	Homahkoe gĕbjog.
Mijn huis is van planken.	Homahkoe hikoe gĕbjog.
Mijn waschwater.	Bañjoekoe wiscœh.
Uw aanteekenboekje.	Boekoemoe pañjalĕttan.

Wie is daar?	Sâpâ hânâ 'ngkóño?
Wie is dat?	Sâpâ hikoe? sâpâ káhé? hikoe sâpâ?
Wat is dit?	Hâpâ hiki? hâpâ kíjé? hiki hâpâ?
Hier is het. Dit is het.	Hiki hâpâ, *of* hiki hâpâ roepáñé.

Digitized by Google

Wat is een mierenleeuw?	Bóngkang hikoe hâpâ? *of* hâpâ bóngkang?
Is het een panter die daar gaat?	Hâpâ matjan toetœl kang loemakoe hânâ 'ngkoño?
Zijt gij het, Ripin?	Hâpâ kówé, Ripin?
Ik ben het.	Hakoe hiki, *of* hakoe hiki hâpâ, *of* hakoe hiki kang tĕkâ (*die komt*).
Wat is er in dat glas (*ook*: dat glas houdt wat in)?	Hing gĕlas koewé hânâ hâpâ? *of* gĕlas koño hisi hâpâ?
Wie heeft dit kopje gebroken?	Sing mĕtjaháké tjangkir hiki sâpâ, *of* sâpâ sing *enz.*
Wiens hoed is daar blijven staan (de h. van wien die gebleven is zijnde daar)?	Tòpíñé sâpâ kang kari hânâ hing koño?
Aan wien is het gegeven (reeds gegeven wien)?	Wis di-wèháké sâpâ?
Wien hebben ze vermoord (wie dien ze v. h.)?	Sâpâ kang di-patèñi?
Wat is beter, een prijzende vriend of een kwaadsprekende vijand (goed wat, vr. d. pr. met v. d. kw.)?	Bĕtjik hĕndi, sădoelœr kang ngalĕm, karo satroe kang ngalakháké?
Wat is zwaarder, lood of kwikzilver?	Habot hĕndi, timah boedĕng lan bañjoe-râsâ?
Wat wilt gij, u overgeven of sterven (hetg. gij kiest, wat, *enz.*)?	Sing ko-pilih hĕndi, pasrah lan mati?

Digitized by Google

Wat staat er in dat boek (dat boek wat is zijn inhoud, *of* dat boek vermeldt *of* onderwijst wat)?	Lajang koewé kâpâ hisīnē, *of* l. k. njaritakhâké, *of* moelangâké, bab hâpâ?
Wat plant Soerâ daar (wat geplant wordt door Soerâ daar, wat)?	Sing di-tandœr Soerâ konō, hâpâ?
Wat maakt men van ijzer (wat dat gem. wordt van ij., *of* w. d. maaksel van ijzer is)?	Barang hâpâ sing di-gâwé wĕsi, *of* barang hâpâ sing gawéjan wĕsi?
Waarvan wordt glas gemaakt?	Kâtjâ, sing di-gâwé, hâpâ?
Waarvoor dient zwavel (zw. wat is zijn doen, *of* nut)?	Walirang hâpâ gawénē?
Waarvoor neemt gij deze aarde (gij n. d a., er wordt meê gedaan wat, *ook* bedoelt *of* wilt wat)?	Kówé 'ndjoepœk lĕmah hikoe, kĕgâwé hâpâ? *ook* moerih *of* harĕp hâpâ?
Welk land moet geploegd worden?	Boemi sing ngĕndi sing diwĕloekoe (loekoe)?
Haal mijn schoenen — Welke? de stoffen of de lederen?	Sĕpatoekoe djoepoekkĕn.— Sing ngĕndi? sing djarit hâpâ sing wĕloelang (loelang)?
Wat voor vruchten zijn dat?	Hikoe woh hâpâ, *of* woh hâpâ hikoe?
Wat voor *of* hoedanige vrienden zijn dat!	Hiki sobat (*of* prăsanākkan) kâjâ hâpâ!

Digitized by Google

Deze boom is al oud.	Hoewit hiki (*of* kíjé) wis toewå.
Dat huis is te koop.	Homah hikoe (koewé, káhé) di-dòl.
Gindsche rivier is uitgedroogd.	Kali káhé (koño) hasat.
Zulke vrienden zijn er veel (maar).	Sobat sămoño hikoe hånå hákèh báhé.
Een dusdanig mes (een m. dat als dit is).	Lading kang kåjå hiki.

Het zijn zes paarden die gestolen zijn (de p. d. gest zijn, zijn zes).	Djaran kang katjòlong nĕñĕm.
Één glas wijn.	Hanggœr să-glas.
Één of twee el laken (l. één el, twee el).	Laker, *of* sangkĕlat, să-élo, rong élo.
Een weinig tamarinde.	Hasĕm să-litik.

Een visch kan niet loopen. 56.	Hiwak hora bisâ loemakoe.
Gaboeshout kan niet vlammen: het smeult maar.	Kajoe gabœs hikoe hora bisâ moerœb: mœng 'mblĕbĕs báhé.
Een kind kan zoo ver niet gaan.	Bot'ah hora bisâ, *of* mĕsti h b, loemakoe hadoh sămoño.
Ik kan niet op 't hoofd dragen.	Hakoe hora bisâ njĕñjoenggi.

Digitized by Google

Kan dit werk heden afkomen?	Păgawéjan hiki hâpâ biså toetœg sădiñâ hiki?
Deze tafel kan niet blinken.	Médjâ hiki hora biså goem.lap.
Ik kon niet slapen van vermoeidheid, — van 't rumoer.	Hakoe hora biså toeroe déñing kĕlĕson, — hamărgâ kĕrámèn.
Een blinde kan niet zien.	Wong pitjĕk hikoe hora biså 'ndĕlĕng.
Voor hoeveel kan dit hier verkocht worden?	Hiki biså pajoe pirâ hânâ hing kéñé?
Zoo kan uwe rijst niet voorspoedig groeijen.	Mĕngkéñé parimoe hora biså wĕlagang.
Op dit papier kan niet geschreven worden: het vloeit erg (dit p. k n. beschreven w.: erg zijn vloeijen).	Kĕrtas hiki hora kĕñâ ditoelíssi : bangĕt blobórié.
Een doornappelplant kan geen bananen voortbrengen.	Hora kĕñâ wit kĕtjoebœng mĕtoe gĕdang, *ook* w. k. hora biså mĕtokháké g. — *ook wel* jèn (*als, dat*) *vóór* mĕtoe *of* mĕtokháké.
Zulk een verhaal kan niet geloofd worden, *of* is ongeloofelijk.	Kândâ mĕngkéñé hiki hora kĕñâ di-handĕl, *of* di hĕndĕl.
Zulke lieden kan men niet achten.	Wong mĕngkéñé hiki hora kĕñâ di-hadjèñi.
Voor dergelijke ongelukken kan men zich niet wachten.	Tiwas kâjâ mĕngkéñé hora kĕñâ di síngkírri.

Digitized by Google

Hoe kan een blinde een steen zien drijven (hoe kan het, een bl. te zien een st. die dr.)!	Kăprijé kĕnā, wong pitjĕk tĕkā wĕrœh watoe kang koemambang!
Ik kan het niet zien (krijg het niet te zijn).	Hakoe hora katon.
Ik kan hier niet zien te vlechten.	Hakoe hora katon ngaīnam hânâ hing kéñé, *of* hakoe ng. hânâ hing k., hora katon.
Ik kan het niet hooren.	Hakoe hora kĕroengoe.
Ik kan 't onderscheid niet voelen.	Hakoe hora kĕrâsâ bédáñé.
Geesten kunnen niet gezien worden (zijn ontzigtbaar)	Kang woedjœd roh, *of* bângsâ djim, hikoe hora katon.
Het onderschcid kan niet gevoeld worden (is onmerkbaar.)	Bédáñé hora kĕrâsâ.
Die zware kist kan ik niet dragen.	Kas habot sămoño hakoe hora kĕlar mikœl, *of* manggœl.
Ik kan dat kind niet zoo hooren schreijen.	Hakoe hora tégâ ngroengoe păñangíssé botjah hikoe.
Hoe kunt gij dat beest zoo plagen!	Kăprijé kówé tégâ 'ngganggoe sămoño kéwan hikoe!
Ik kan de hitte (*van ijels*) niet uithouden.	Hakoe hora bĕtah panássé.

Digitized by Google

Ik kan zijn verwaandheid niet verdragen.	Hakoe hora tahan ladàk-ké.
Ik kan niet laten te weenen.	Hakoe koedoe nangis.
Deze koppige jongen wil niet loopen.	Botjah wángkot hiki hora gĕlĕm mlakoe.
Hij wil zijn schuld niet betalen.	Hora gĕlĕm 'mbajar hoe-tángé.
Hij wil wel, maar hij kan niet.	Gĕlĕm hoegâ, nanging hora bisâ.
Ik wil u wel helpen.	Hakoe jâ gĕlĕm, *of* h. gĕ-lĕm hoegâ, tĕtoelœng hing kówé.
Zij willen niet doen zoo als ik zeg (mijn zeggen doen).	Pâdâ hora gĕlĕm nglakoñi pitoetoerkoe.
De boonen willen niet gaar worden.	Katjángé hora gĕlem matĕng.
Mijn kind wil niet eten (heeft er geen lust in).	Hañakkoe hora harĕp mangan.
Ik heb het hem voorgesteld, maar hij wil toch niet.	Wis dak-tari, jâ hora gĕ-lĕm.
Het is van koppigheid dat hij niet eten wil.	Hawit tĕkâ wangkótté holéhé hora gĕlĕm mangan.
Ik wil gaan slapen.	Hakoe harĕp toeroe.
Wat wilt gij toch (wat is toch uw wil)?	Hâpâ tâ karĕpmoe?
Ik wil dat gij allen zwijget.	Karĕpkoe, kówé pâdâ mĕñĕngâ kábèh.

Digitized by Google

Pas op! de slang wil er maar, *of* volstrekt uit.
Di-ngati-hati! hoeláñé koe-doe mětoe.

Het deksel gaapt maar telkens (wil volstrekt g.).
Toetoeppé koedoe měngkab.

Toen ik wilde uitgaan, begon het te stortregenen (ik zal uitg., daarop st.).
Hakoe bakal loengâ, bándjœr hoedan děrěs.

Ik wilde (was voornemens te zullen) den tuin omheinen, toen er tegenbevel (afzeggend, verijdelend bevel) kwam (was).
Hakoe soemědjâ bakal magěrri kěbónné, bándjœr hânâ paréntah moerœngáké.

Ik wil voortaan vroeger opstaan (mijn voornemen voort. zal opst. vroeg).
Sědjakoe hing těmbé bakal taugi hésœk.

Ik wilde wel dat (mijn tevreden zijn als) het loon uitbetaald wierd.
Kědoegakoe jèn hopahánné, *of* boeroehánné, blandjáñé *of* gadjíhé, dibajarrâ.

Ik moet even rusten.
Hakoe koedoe haso, *of* lèrèn, să-délâ.

Ik moet op reis.
Hakoe pěrloe lěloengan.

Men moet God meer gehoorzamen dan den menschen (de verpligting is God te gehoorzamen, gesteld boven de m.).
Wadjíbbé ngèstòkháké hing Allah, kakatjèknâ lan hoewong.

Digitized by Google

Deze grond moet beplant worden en gindsche gebraakt.	Boemi kíjé katandoer rânâ, káhé kalèrèh nâ.
Gij moet goed luisteren naar 't onderigt.	Kówé nĕmĕnn ânâ holèhmoe ngroengokháké hing pawoelang.
Er moet betaald worden ('t mag niet niet te bet.).	Hora kĕnâ hora njahœr.
De goederen moeten volstrekt gelost worden.	Barángé hora kĕnâ hora di-soedah.
Ik moet *of* wil ze volstrekt nu ontvangen.	Koedoe dak-tampañi sàhiki.
Ik moet ze dadelijk gebruiken.	Pĕrloe dak-ĕnggo toemoeli.
Wie moet er water halen (wiens werk is het)?	Kang kaboeboehan ngangsoe såpâ? ('mboeboehi, *werk opgeven aan*).
Wie moet van daag te huis blijven (wiens beurt is het)?	Gilírránné såpâ kari hânâ ngomah să-diñâ hiki?
Gij moet bij mijnheer komen (wordt geroepen).	Kówé di-hoendang, *of* di-wĕkassáké, toewan.
Gij moet (u is bevolen) die boomen gelijk snijden, scheren.	Kówé di-kon maparri witwittan káhé.
Gij moet naar mijnheer B. (ik zend u).	Kówé dak-kòngkon mĕñjang homáhé toewan B.
Het zelfde, niet gezonden.	Kówé pĕrloe mĕñjang *enz.*
Gij moet (moget) weten dat.....	Kówé soemoeroeppâ jèn .....

Digitized by Google

Hij moest (behoorde) het afgemaakt hebben (regtens had *enz.*).	Bĕnĕrré di-toetœggáké.
Volgens de laatste tijdingen moet het toch wel waar zijn (als van de t. die nieuw gekomen zijn, waarschijnlijk waar).	Jèn sángking păwărtâ kang hañjar tĕkâ, kâjâ-kâjâ tĕmĕn, *of* njâtâ, hoegâ.
Er moet veel regen gevallen zijn in 't gebergte, want de rivieren loopen over.	Pĕsti hákèh hoedan hânâ hing păgoenoengan, dénĕ kali pâdâ bandjir.
Als iemand in 't water valt, moet hij wel nat van kleederen zijn.	Wong jèn kĕtjĕmplœng hing bañjoe, mĕsti báhé, *of* lajak báhé, jèn kĕlĕpèh.
Bij deze langdurige droogte moeten de meeste wellen uitgedroogd zijn (Dewijl het droog was zoo lang, het natuurlijke: wellen de vele dood).	Sarèhné tĕrang sămoño lawas, madjáddé, *of* lajàkké, soembĕr-soembĕr kang hákèh pâdâ mati.
Dat moet niet meer gebeuren.	Hikoe hâdjâ máñèh-máñèh.
Gij moet niet zoo onbezonnen te werk gaan.	Kówé hâdjâ koerang pikir sămoño.
Gij moet niet schrikken.	Hâdjâ kágèt.
Gij moet niet verstoord worden.	'Mbok hâdjâ nĕpsoe.

Digitized by Google

Het moet niet waar zijn (waarschijnlijk, *of* denkelijk is het n. w.).	Kâjâ-kâjâ, *of* lajàkké, *of* kiráñé, hora tĕmĕn.
Men mag God niet verzoeken.	Hora kĕñâ wong njobâ hing Allah.
Mag hier tabak gerookt worden?	Hâpâ kĕñâ, *of* kĕlilan, wong ngoedœd, *of* ng. tĕmbako, hânâ hing kéñé?
Gij moogt hier wat geld van nemen.	Kówé kĕlilan hámèk dœwit hiki hing săwĕtârâ.
Ik mag toch eindelijk eens uitgaan; reeds zoo lang heb ik er om verzocht.	Wĕkassan sà-hiki hakoe hólèh, *of* kĕlilan, loengâ săpisan; wis lawas sămoño holèhkoe 'ndjalœk lilâ.
Ik wil zijn paard koopen, maar mag (krijg) niet (hij staat het niet toe).	Hakoe harĕp toekoe djaránné, nanging hora hólèh, *ook* hora háwèh.
De mensch kan spreken.	Manoesâ (manoengsâ) bisâ tjĕlatoe.
Spreek (zeg)! wat wilt gij?	Toetoerrâ! hâpâ karĕpmoo?
Zeg mij eens, wat deedt gij daar?	Toetoerrâ 'mbèk hakoe, kówé gáwé, *of* nglakoñi, hâpâ mahoe.
Zeg hem duidelijk hoe ik het bedoel (hoe mijn wil is).	Warahĕn sing tĕrang, *of* sing tjĕtâ, kăprijé karĕpkoe, *of* kăprijé kang dadi karĕpkoe.

Digitized by Google

Ik weet niet hoevoel zaken hij mij wel gezegd heeft.	'Mbœh pirang prăkârâ holéhé toetœr 'mbèk hakoe.
Zeg het aan niemand.	Hâdjâ toetœr-toetœr, *of* wăwĕrtâ hing wong.
Den geheelen dag spreekt hij niets.	Sădiñâ hora ngoetjap hâpâ-hâpâ, *of* hora ngoetjap-ngoetjap.
Zijn spraak is zoo gebrekkig.	Pătjĕlatónné săməño pélo.
Wat spreekt gij heden onduidelijk!	Tjĕlatoemoe koerang tjĕtâ tĕmĕn sădiñâ hiki!
Hij sprak zeer langzaam.	Păngoetjáppé, *of* tjĕlatoeñné loewih halon-alon, *of* tamban.
Praat toch niet als ge leeren moet.	Hâdjâ tâ tjatœr-tjatœr jèn di-kon giñahoe.
Hoe kakelt, snapt ge toch zoo!	Kăprijé tâ kówé tjrèwèt, *of* tjriwis, săməño!
Gij moet niet kwaads preken?	Hâdjâ tjatœr hâlâ.
Laat ons wat zamen praten.	Pâdâ tjatoerran.
Wij spraken over een godsdienstig onderwerp (over een ond. dat van de g. is, *of* dat de g. raakt).	Hakoe pâdâ rĕrasan bab prăkârâ kang sángking hagâmâ, *of* kang măngpókkan hagâmâ.
Wij hadden een genoegelijk gesprek.	Hénak holèhkoe pâdâ goeñĕmman.

Digitized by Google

Men beraadslaagde over 't uitzenden van een schip.
Pâdâ rĕmboeggan bab nglakokháké prahoe kapal.

Langen tijd spraken we over en weder maar konden 't niet eens worden.
Nganti soewé hakoe pâdâ pĕpadon, nanging hora bisâ roedjoekkan.

Zij twistten een uur lang over een beuzeling.
Nganti sădjam pâdâ hoedœr-hoedoerran prăkârâ kang rèmèh.

Twist (krakeelt) niet, *te zamen.*
Hâdjâ toekarran.

Twist niet, heb geen twist.
Hâdjâ toekar-padoe.

Wat deedt gij te zamen al dien tijd? — Wij spraken nu en dan te zamen.
Kówé pâdâ hâpâ, *of* pâdâ gáwé hâpâ, soewé sămoño? — Kadang-kadang pâdâ tjĕtjĕlaton, *of* tjatoerran.

Men zegt dat de muiteliagen geslagen zijn.
Wĕrtáñé, *of* kabárré, brandal kalah pĕrángé.

Men zeide mij dat gij ziek waart.
Toerréñé jen kówé lârâ.

Het verhaal er van is roerend (treft het hart).
Kandáñé (tjĕritáñé, tjoráhé) ngĕrĕssáké hati.

Men heeft mij verhaald dat gij zulk een ongelukkige reis hebt gehad (uw reis zooveel haar ongelukken zijn geweest).
Hakoe di-kandani jèn lakoemoe sămoño hákèh tiwássé.

Digitized by Google

Men sloeg naar hem (werd geslagen), maar hij ontdook het. 63.	Di-gitik, nanging ngóntjatti.
Men ging de vlek uitwasschen, maar ze verdwoen niet (de vl. werd uitgew.: kon niet verdw.).	Tjéróngé di-koembah: hora bisâ hilang.
Ik trok aan de stop, maar kon ze er niet uitkrijgen (de st. trok ik uit: 't lukte niet, *of* ze raakte niet uitgetr.).	Soempĕllé dak-tjabœt: hora kĕnâ, *of* hora kĕtjabœt.

Al de goederen plaatsten ze geregeld. 68.	Sà kéhé dandannan di-gĕlarri kábèh.
Er werd voor den beambte een mat gespreid (den b. toen werd *enz.*).	Prijaji bándjœr kagĕlarran klâsâ.
Tegen zulk een sterken vijand moet men fijne listen te werk stellen.	Moengsœh kang kwâsâ sămoño hikoe pĕrloe digĕlarri kang lĕmbœt.
De rustbank met een mat bedekken.	'Nggĕlarri lampit hing hámbèn.
Spreid een kleed (netjes)onder deze kostbaarheden.	Pèñi-pèñi hiki gĕlarrânâ lèmèk.

Spreken wij toch wat tot hem. 76 *bov.* — 81.	Mârâ, di-tjatoerri tâ săwĕtârâ.
Wij spreken over den tijger die gevangen is.	Kang pâdâ dak-tjatœrráké: matjan kang katjĕkĕl.
Spreek geen kwaad van hem.	Hâdjâ ko-tjatœrráké hâlâ.

Digitized by Google

Spreek geen kwaad, *nml. van lieden, in 't alg.*	Hâdjâ njatœr hâlâ, *of* h. nj. wong.
In den brief deed hij geld.	Lajángé di-lĕbòñi wang.
Het geld werd in den brief gedaan.	Wángó kalĕbokháké hing lajángé.
Toen ging hij het huis binnen.	Homáhé bándjœr di-lĕbòñi.
Ik maak voor Karjâ een nieuwe zweep.	Karjâ dak-gawèkháké tjĕmĕti hañjar.
Ik laat Troeñâ den brief maar schrijven.	Troenâ báhé dak-toelissáké lajángé.
Gij moet uw vader een brief schrijven.	Kówé pĕrloe noelíssi lajang bapakmoe.
Het geld is mij reeds ter hand gesteld.	Wángé wis katampakháké hing hakoe.
De brief is ontvangen (aangenomen).	Lajángé wis katampañan.
Idem, in ontvangst *of* ter hand gekomen.	L. wis kĕtampan.
Simin heb ik het laten vasthouden (S. is het dien *enz.*).	Simin sing dak-tjĕkĕlláké.
Ik heb het hem in de hand gegeven.	Dak-tjĕkĕlli hing tangánné.
De regent heeft den dief laten opvatten.	Boepati kang njĕkĕlláké malíngé.
Men wierp hem met steenen.	Di-balangi watoe.
Hij wierp de steenen terug.	Watoeñé pâdâ di-balangáké bali.
Zij wierpen om het verst (wedstrijdende ver).	Pâdâ bĕbalangan rĕboettan hadoh.

Digitized by Google

Ik geef hem altijd genoeg.	Sălawássé dak-tjoekoeppi.
Al heb ik weinig, ik maak er maar genoeg van (ik neem het voor lief).	Hånâhâ mœng sătitik, dak-tjoekœppáké báhé.
Belasting betalen, storten.	Hasok padjĕg.
Wijn schenken.	Ngĕsok hanggœr.
Boonen uitstorten.	Ngĕsok katjang.
Den gasten thee inschenken.	Ngĕsokki tèh đajoh-đajoh.
In een kopje schenken.	Ngĕsokki tjangkir.
De thee inschenken.	Ngĕsokkáké téhé.
Ik maak het broeder dan dit.	Dak-hambañi karo hiki.
Zij maken den put nu dieper (dan hij eerst was).	Soemoerré di-djĕrōñi sahiki karo kang mahoe.
Ik diep de slooten (de slooten maak ik diep).	Kalénné dak-djĕrokháké.
Ik wist het reeds.	Hakoe wis wĕrœh.
Ik zelf heb gezien dat gij het genomen hebt.	Hakoe wĕrœh đéwé jèn kówé sing 'ndjoepœk.
Van die zaken moet gij geen kennis nemen, *of* m. gij niet willen weten.	Prăkârâ hikoe hâdjâ ko-kawroehi, *of* pr. h. ko-pitamboehânâ báhé.
Doe het niet weten aan uw broeder.	Hâdjâ di-wĕrœháké hing sădoeloermoe.
Laat uw broeder het niet weten.	Sădoeloermoe hâdjâ di-wĕrœháké, *ook* s. hâdjâ nganti wĕrœh.
Het is de aardrijkskunde waar hij geleerd in is (die hij tot wetenschap maakt).	Ilmoe boemi kang di-kawrœháké.
Zijn hart wordt beheerscht door driften.	Hatíñé kaparéntah hing hâwâ-nĕpsoe.

Digitized by Google

Het geld is al geborgen.	Doewítté wis kasímpĕn.
Het is reeds in zakken gedaan (gezakt),—in een zak gedaan.	Wis di-kampílli, — wis di-kampil.
Mij is bevolen deze rivier af te leiden.	Hakoe di-kongkon, *of* di-patah, ngílèkháké (noerœt) kali kíjé.
De loerah is vermoord (door menschen), *of* heeft het ongeluk gekregen verm. te worden *enz.*).	Loerâhé di-patèñi wong, *of* kĕñâ tiwas di-p. w.
Men heeft hem den hals afgesneden (afgesn. zijn h.).	Di-kĕtok, *of* di-tigas, goeloeñé.
Daarna in de rivier geworpen.	Bándjœr di-boewang hing kali.
Lieden hebben (men heeft) hem aan den mond der rivier gevonden.	Di-tĕmoe wong hânâ hing, moewârâ (mârâ).
Men heeft hem lang gezocht eer men hem vond (hij gevonden werd *of* raakte).	Nganti lawas, *of* ng. soewé di-golèkki sà-doeroengé kĕtĕmoe.
Ik heb mijn neef ontmoet.	Hakoe kĕtĕmoe kăpoñakkakoe.
Ik ging hem in zijn huis opzoeken (vinden), en ontmoette hem onderweg.	Hakoe loengâ bakal nĕmòñi hânâ hing homáhé, noeli kĕpapag hânâ hing dalan.
Hij wist dat ik komen zou, en ging mij tegemoet.	Wis wĕrœh jèn hakoe bakal tĕkâ, bandjœr mapag.

Digitized by Google

De bekel ging den mantri tegemoet (m. werd teg. gegaan door den b.) om hem te zeggen dat het districtshoofd hem niet wil ontvangen.	Mantri di-tjĕgat bĕkĕl, bakal di-warah jèn wĕdânâ hora dangan nĕmòñi.
Laat mij met een rijtuig tegemoet komen.	Hakoe di-papagnâ kărétâ.
De kontroleur is den resident tegemoet gegaan (*om hem in te halen of te begeleiden*).	Toewan kontrolir loengâ mapaggâké toewan Rĕsidèn.
Het paard heb ik gewasschen (*in 't wed*).	Djarânné wis dak-goejang.
De paarden zijn al gebaad.	Djarânné wis di-goejangi.
Mijn broeder laat zijn paarden elken dag baden.	Sădoeloerkoe saběn diñâ 'nggoejangâké djarânné.
Hij staat niet toe dat men zijn paarden late galopperen.	Hora háwèh djarânné di-tjóngklangâké, *of* jèn di-tj.
Hebt gij de pennen vermaakt?	Kalámmé (péñâhé) wis kokarètti, *of* hâpâ w. ko-k.?
Laat deze pennen vermaken.	Kalam hiki hakonnâ ngarètti.
Hij heeft de geheele opbrengst van zijn land verkocht.	Sà-pămĕtoeñé boemíñé wis di-dol, *of* di-pajòkhâké, kabèh.
Ik hebt al mijn paarden van tijd tot tijd verkocht.	Sà-kéhé djarankoe wis dak dòlli sĕlot-sĕlótté kábèh.
Mijn gebroken wagen heb ik ook laten verkoopen.	Kărétákoe kang tètèr wis dak-dolláké hoegâ.

Digitized by Google

De dief is veroordeeld tot geeseling, *of* om gegeeseld te worden.
Malíngé katrappan hoekœm sapoe, *of* h. di-sapoe.

Gij doet het bit verkeerd aan.
Kĕndalíñé ko-trappáké koewalik.

Er is een oom, broeder van mij gestorven (ik ben bestorven geraakt een br. *enz.*).
Hakoe kĕpátèn hoewak, sădoelœr.

De kano is onder geraakt, *of* gezonken.
Djoekoengé kĕlĕboe, *of* kĕlĕm.

Wat moet ik afschrijven?
Sing dak-toerœn hâpâ?

Schrijf eenige van deze brieven af.
Noeroennâ lajang hiki hing săwĕtârâ.

Al die woorden heb ik nageschreven.
Tĕmbœng hiki wis dak-toeroenni kábèh.

Vervolgens kwamen ze langs de ladder af.
Bándjœr pâdâ noeroenni, *of* ngĕdoenni, handáñé, *of* bandj. handáñé kang di-toeroenni.

Op dit plekje zal ik een kenangaboom zetten (dit pl. zal ik bepl. een k. b.).
Papan hiki bakal dak-tandoerri hoewit kĕñângâ.

In dit bosch mag niet gejaagd worden (dit b. mag niet bejaagd w.).
Halas hiki hora kĕñâ dibĕdaggi.

De bloemen vielen (*van den boom*) op de kinderen.
Kĕmbángé ngroentoehi, *of* ngròntòggi, botjah-botjah.

Digitized by Google

Het paard was zeer wild, nogtans ging hij er op (*hij waagde het*). 82.	Djaránné bándol nĕmĕn, sămoño hikoe di-toenggangi.
Id. id., nogt. kwam hij er op, het liet zich berijden.	Dj. b. n., nanging katoenggangan hoegâ.
Men wekte den slapende.	Kang toeroe di-goegah.
Hij was verstoord omdat hij uit zijn slaap gewekt was geworden (omd. gew. was zijn sl.).	Moering-moering hawit kagoegah toeroeñé.
Pas op dat het kleine wichtje niet mede wakker worde *of* rake.	Di-ngati-hati bajiñé hâdjâ nganti katœt kĕgoegah.
Er is mij een brief gezonden.	Hakoe di-kirímmi *lajang*.
Mij is al 't eene en andere gezonden (*daar ik op wachtte*).	Hakoe wis kakirímman săwĕtârâ.
Hij heeft het regtstreeks aan mij gezonden.	Di-kirimmáké djoedjœg mĕñjang hakoe, *of* di-djoedjœggáké m. h.
Geld zenden.	Kirim hoewang.
Zijn grootvader (*in 't graf*) zond hij bloemen (*als doodenoffer*).	Kakèkné di-kirim kĕmbang.
Den arbeider is zijn loon uitbetaald.	Boerœh wis kabajar boerochánné.
Water koken.	'Nggòdog wèdang.
Water laten koken.	'Nggòdoggáké wédang.

Digitized by Google

Er wordt water voor gekookt.	Lagi di-gòdoggáké wédang.
Wat doet de tuinbaas (de t. werkt wat, *of* juist wat)? 88.	Djoeroe kĕbon 'nggarap hâpâ, *of* lagi hâpâ?
Hij werkt met de hak.	Lagi mĕmatjœl, *of* 'mbĕbĕsik.
Dit stuk land heeft hij schoon gehakt.	Lĕmah kíjé wis di-patjoelli *of* di-bĕsíkki.
Omstreeks zes uur ontwaakte ik.	Wĕtârâ wajah djam nĕm hakoe tangi.
Mijn oom was niet te huis.	Pamannakoe (hoewakkoe) hora hânâ hing homah.
Toen ik in de stad kwam, was er oproer in de kampoengs.	Sà-tĕkakoe hing nĕgârâ lagi gègèr hing kampœng-kampœng.
Toen de tijding kwam, was men zeer verblijd (daarop groote blijdschap).	Sà-tĕkánĕ pâwĕrtâ bándjœr kaboengahan gĕdé.
De mandor heeft uw bevel volbragt.	Mandoerripœn sámpœn nglampahi dawah sámpéjan.
De gouvernementstroepen hebben den slag gewonnen (de g.-t. zijn het die den sl. wonnen).	Bâlâ goebĕrmèn kang hoenggœl, *of* mĕnang, pĕrángé.
Het leed is geleden (geëindigd).	Kăsoesahánné wis lĕbar.
Het is bewezen dat Wirâ gestolen heeft.	Wis kĕtitik jèn Wirâ njòlong.

Digitized by Google

De zieke is door den geneesheer behandeld: nu is hij genezen.	Kang lårå hikoe kapoelåsårå hing doktĕr: sàhiki wis waras.
Ik heb mijn kind door den dokter laten behandelen.	Hañakkoe dak-doktĕrráké.
Toen had ik de zaak bij den landraad aanhangig gemaakt.	Dèk sămoño prăkaráñé wis dak-landrattáké.
De Arabieren (zijn het die) hebben den Islam op Java ingevoerd (plantten den I. op 't land J.).	Bångså Arab kang nandœr hagâmâ Islam hânâ hing tanah Djâwâ.
Bij (tijdens) den zondvloed in Noachs tijd is bijna de geheele wereld verdronken.	Nalikâ bĕñâ hing djamánné Nœh mèh sădjagad pâdâ kĕlĕm.
Op 't oogenblik van den terugtogt der soldaten was de luitenant reeds gesneuveld.	Sà-hoendoerré bâlâ litnánné wis mati.
Tegen zons-ondergang had ik het werk geëindigd.	Dèk ngarĕppákó soerœp hakoe toetœg gáwé.
Op dat tijdstip was de vesting reeds ingenomen, *of* was de inneming der vesting al gebeurd.	Barĕng, *of* nalikâ, sămoño béténgé wis kabĕdah, *of* pămbĕdáhé bètèng wis kĕlakon.
Ik zal geld zenden.	Hakoe bakal kirim wang.

Digitized by Google

Als gij zult betaald hebben, zal ik u weêr goed zenden (a. gij reeds bet. h., *ook* a. r. gij bet. h., door mij bezonden g. w.).

Jèn, *of* sămângsâ kówé wis njahœr (*ook* sà-wíssé k. nj., *wanneer aan de betaling niet getwijfeld wordt*) dakkirímmi, *of* bakal dakkirímmi barang máñèh.

Wanneer de resident te huis komt zal ik het reeds gezonden hebben (bij de te huiskomst v. d. Heer R. vast reeds door mij gez.).

Sà-kóndoerré Toewan Rĕsidèn mĕsti wis dakkirimmáké.

Om twaalf uur (op 't uur van de middagtrom *aan de mesdjid*) zal al de padi opgeborgen (omhoog gebragt) zijn.

Wajah bedœg bakal wis holéhé ngoenggaháké paríñé.

Ik zal blijde zijn als 't goed afloopt (als 't g. afl., ik ben bl.).

Jèn lĕstari, hakoe boengah.

Als, *of* mits, gij 't kunt uithouden, heb ik er vrede mede (neem ik het aan).

Jèn, *of* hanggĕr, kówé kĕlar 'mbĕtaháké, hakoe narimâ.

Die zoekt, zal vinden.

Wong gólèk-gólèk mĕsti nĕmoe.

Hij zal wel sterven (waarschijnlijk zal *enz.*).

Kâjâ kâjâ bakal mati.

Het werk zal nu wel af zijn (denkelijk het w. al af nu).

Kirâ-kirâ gawéñé wis toetœg sàhiki.

Digitized by Google

Mijnheer zal wel niet tevreden zijn.
Kâjâ-kâjâ Toewan hora narimâ, *of* bakal h. n.

Zulk katoen zal toch, *of* immers, zoo duur niet zijn.
Djarit mĕngkéñé, *of* sămé-ñé, hiki mângsâ larangâ sămoño.

Mijn hoed zal toch niet weg zijn.
Topikoe mângsâ hilangâ.

Och (hoe)! het zal immers zoo hoog niet zijn, (*of* zal i. niet zoo, *of* niet tot zoo, zijn hoogte zijn).
Kăpríjé! mângsâ doewoerrâ sămoño, *of* m. sămoñowâ doewoerré, *of* m. ngantíjâ sămoño d.

Hier zal het wel niet zijn!
Mângsâ hânâhâ hing kéñé!

Hij kan immers nog niet hersteld zijn (i. niet al h.).
Mângsâ wísså waras!

Het kan toch niet missen.
Mângsâ woeroengâ.

Als ik oud ben, zal ik rusten.
Să-mângsâ hakoe wis toewâ, bandjœr haso.

Als ik rijk ware, zou ik land koopen.
Jèn, *of* sahénggâ, hakoe soegihâ, hakoe toekoe boemi, *of* h. mĕsti t. b.

Al ware ik rijk, zou ik niet willen.
Săñadjan soegihâ, *of* dadíjâ hakoe soegih, hakoe híjâ hora gĕlĕm.

Als het touw breekt, zullen ze verdrinken (het t. als br., verdr., *of* moeten v.).
Talíñé jèn pĕdot, pâdâ kĕlĕm, *of* mĕsti p. k.

Indien het niet gestortregend had, ware de geheele kampoeng verbrand.
Jèn hâdjâhâ hoedan dĕrĕs, hamĕsti kòbong săkampœng.

Digitized by Google

Als God niet barmhartig ware, hoe zou 't met u afgeloopen zijn!	Jèn horahâ Allah hawĕlas, kăpríjé kădadéjámoe!
Had ik het gevonden, ik zou het u geven.	Jèn dak-tĕmoewâ, mĕsti dakwèhâké kówé.
Had ik het gevonden, ik zou wel weten wat ik er mede doen zou ('t gebruik er van).	Jèn hakoewâ sing nĕmoe, mĕsti wĕrœh kanggónné.

Ga met mij mede. 93.	Miloewâ (mèloewâ) hakoe.
Ga hier zitten (zit, *of* zet u h.).	Loenggoehâ *of* línggíhâ (loenggoewâ, línggíjâ) hing kénné, *n.*; sámpéjan pinnarak hing ngriki, *k.*; 'ndikâ lĕnggah, *of* línggih, ngriki, *m.*
Schrijf nu maar (nu schr. m.).	Sahiki noelíssâ báhé.
Schrijf nu den brief aan uw vader (den br. aan, *of* van, uw v., schr. nu).	Lajángé ring, *of* njang (*voor* maring *of* marang, mĕnnjang) bapakmoe, *of* lajang kang karo b., *of ook* lajángé b., toelíssĕn sahiki.
Schrijf al de brieven aan uw familie.	Lajang kang karo koelâwangsamoe toelíssânâ kábèh.
Schrijf dit papier vol.	Kĕrtas kíjé toelíssânâ kĕbak.
Schrijf al die woorden op.	Tĕmbœng-tĕmbœng hikoe mahoe toelíssânâ kábèh.

Digitized by Google

Houd er aanteekening van (*één zaak*).	Tjatĕttĕn.
Idem, meerdere zaken.	Tjatĕttânâ.
En gij, bewaar mijne lessen.	Dénē kówé, njatĕttânâ sàpitoetoerkoe.
Schrijf mij dat getal op.	Hakoe toelisnâ wilangan hikoe mahoe.
Ga even heen, wees zoo goed even heen te gaan.	Tjobâ loengâ sădélâ.
Zwijg nu als 't u belieft.	'Mbok mĕnĕngâ sàhiki.
Laat u toch niet bedriegen (eilieve, laat niet toe, *of* niet tot, gij bedr. worden, *of* eil. niet getroffen door bedrog)!	'Mbok hâdjâ háwèh, *of* h. nganti, kówé di-hapoessi, *of* 'mb. h. kĕnâ hapœs!
Laat u raden (neem raad aan, sla geen raad af).	Narimâhâ rĕmbœg, *of* hâdjâ nampik r.
Word dan toch wakker!	Tangíjâ tâ, *of* 'mbok tangíjâ tâ!
Help! er is een tijger (hulp! *enz.*).	Toelœng! hânâ matjan!
Breng, als 't u belieft, dit kind even te huis.	Tjobâ ngatĕrráké moelih botjah kíjé, *n.*; soewawi sámpéjan ngatĕrrakĕn mantœk láré poenikâ, *k.*; dawĕg, *of* 'mbok, 'ndikâ ngatĕrráké mantœk láré nĭki, *m.*
Loop snel naar ('t huis van) mijn neef.	Di-rikat loengâhâ mĕnjang homáhé kapoēnakkakoe.

Digitized by Google

Maak den koffer wat groot. Kopórré gawèñĕn sing râ-dâ gĕdé.

Kom, ik ga naar huis. 95. Hajo, hakoe moelih, *of* hakoe dak-moelih.

Kom, wij gaan naar beneden. Mârâ, pâdâ mĕdœn.

Dat wil ik eens hooren. Hikoe dak-roengòkné.

Kom, laat ons het beschouwen. Mârâ, pâdâ di-hawassáké.

Kom, laat ons den armen man gaan zien! Mârâ, pâdâ di-tĕmoñi (*of* di-tilíkki), wong mĕsakkáké hikoe!

Laat mij het zien. Dak-dĕlĕngé, *n.*, koelâ tingallánné, *m.*

Ik zal 't hem even zeggen. Dak-warâhé, *of* dak-toetoerránné, sâ-délâ.

Laat het nog niet los (niet eerst los). Hâdjâ ngĕtjœlláké đisik.

Maak de deur nog niet open. Lawángé hâdjâ ngĕngakháké đisik.

De deur moest nog niet geopend worden (goed dat *enz.*) Lawángé prăjogâ hora, *of* hâdjâ, di-hĕngakháké (dingakháké) đisik.

Hij pleegt (zijn gewoonte) niets te verzwijgen. 97. Hadátté hora njiđĕm hâpâ-hâpâ.

Anders plag hij tot de vergadering te komen (zijn gewoonte (was) k. tot de v.) Sabĕnné nĕkañi păkoempoellan.

Vragen om op te mogen houden. 'Ndjalœk lèrèn.

Digitized by Google

Trachten te weten te komen (tr. te verkrijgen tijding, *of* kennis).	Ngarah, *of* ngoedi, holéhâ wĕrtâ, *of* soerœp.
Trachten het te weten te komen.	Ngarah holéhâ wĕrtáñé, *of* soeroeppánné.
Tracht hem tot bekeering te brengen (beoog zijn bek.).	Poerihĕn (poerí*j*ĕn) tobátté.
Men trachtte hem van 't leven te berooven (werd beoogd zijn dood, *ook* er werd toegelegd op zijn bestaan, aanwezen).	Di-harah patíñé, *ook* di-hoedi toewoehé.
Te zwijgen is vaak moeijelijk (v. m. men zwijgt).	Hasring hángèl wong mĕñĕng.
Te leeren is noodzakelijk.	Pĕrloe wong giñahoe (gĕsahoe, siñahoe, *of* 'nggĕgoelang).
Het is moeijelijk zoo iets te verdragen (te verdr. een handeling die als die is).	Hángèl njabarri prătíngkah kang kâjâ hikoe.
Hij is oud genoeg om (zijn leeftijd is al tot) zelf te kunnen antwoorden.	Hoemoerré wis nganti bisâ soemahœr dĕwé.
Hij is te zwak om op te zitten (zijn zwakte is tot niet kunnen opz.).	Lĕmĕssé nganti hora bisâ 'ndjĕnggèlèk.
Al vechtend gingen ze achteruit (hun terugtogt was met aanhoudend den vijand te bevechten). 99.	Hoendoerré kĕlawan tansah naroengi moengsæh.

Digitized by Google

Al schreijende kwam zij tot mij vlugten (met schr. vl. tot mij).	Kambi nangis ngoengsi mĕñjang hakoe.
Toen antwoordde hij mij, zeggende (zijn zeggen):	Bándjœr mangsoelli hakoe, păngoetjáppé:
Zingende bij den weg gaan.	Loemakoe kambi ngrĕrĕpi.
Vriendelijk lagchende noodigde zij (haar n. was gemengd met l. vr.).	Păngadjàkké hawor mèsĕm mañis.
Zijn werk geëindigd hebbende (dewijl hij *enz.*, zoo), kan hij (met) gerust (hart) gaan slapen.	Sarèhné wis toetœg gawéñé dadi hólèh toeroe lan héñak hati.

Wat hebben al die menschen een praats! 100.	Wong 'ngkoño tĕkă (kok) ting băribin kábèh!
Het is overal gesnap en gesnater.	Ting tjăriwis ting tjărèwèt.
Alles met lappen opgestukt.	Ting tărambal.
Algemeen getrommel *of* geklepel.	Ting tărabœh.
De rivier was vol met drijvende meubelen.	Kalíñé ting sălarah păkakas homah.
Al de kinderen zijn heesch.	Botjah kábèh ting sălĕrak.
Een algemeene lompe uitval.	Ting săroso.
Al de menschen zaten met op de borst gekruiste armen.	Wóngé ting sădakĕp kábèh.
Overal gemor.	Ting bărĕkœh, *of* ting kădoemĕl.

Digitized by Google

Gedonder aan alle kanten.	Ting gălоedœg să-hĕnggon-hĕnggon.
De werklieden loopen maar heen en weder te slenteren.	Boercœh mœng ting kălín-ting báhé.
Al zijn kinderen zijn even vet en mollig.	Hanàkké pâdâ ting gănțĕ-lo kábèh.
Toen zetten zij zich allen schrap, *of* in postuur (*bijv. om te vechten*).	Noeli pâdâ ting pățété kábèh.
Uwe (koekjes) suiker is geheel aan stukjes, alles kruimelgoed.	Goelamoe ting kăriwil.
Ze eten niet te zamen, maar allen in kleine ploegjes (*hetzij na elkander of op verschillende plaatsen*).	Holéhé mangan hora noenggal kĕmboellan, *of* h. djagóngan dadi sidji, nanging ting kărĕntjil.
Allen oven pipsch, zoodat ze allen al strompelende gaan.	Ting kĕndĕrĕk, dadi pâdâ ting kăroendœk.
Algemeen gespring in 't water.	Ting gălĕbjœr.
Vol vegen en vlekken.	Ting tjălérong ting bălĕntong.
In verwarring overal hangen *of* liggen.	Ting kălĕntar.

Elkander haten en verfoeijen. 105.	Sĕsĕngíttan lan gĕgĕtíngan.
Zonder krakeelen, *of* zamen te twisten.	Hora nganggo tĕtoekarran.

Digitized by Google

Laat ons wat zamen praten.	Mårå pådå tjatoerran sădélå.
Zij ruilden hunne paarden met elkander.	Pådå hidjóllan djaránné.
Zij zijn in vriendschap met elkander.	Pådå sĕsădoeloerran.
Elkander aanzien.	Sawang-siñawang.
Zij spreken niet tegen elkander.	Pådå hora toetœr-tinoetœr.
Elkander helpen.	Toelœng-tinoelœng, *en* toelœng-tinoeloengan.
Zij bedriegen elkander gedurig.	Tansah hapoes-ingapoessan.
Zij zijn allen voor elkander bevreesd.	Pådå wĕdèn-wiñĕdéñan kábèh (*van* wĕdi, bevreesd).
Elkander geschenken overreiken.	Hoeloeng-ingoeloengan hatœr-hatœr.
Zij hielden elkander hunne fouten voor.	Pådå wĕlèh-wiñĕlèhákó.
Vergeeft elkander.	Pådå hapoerå-ingapoerâhâ.
Opdat zij zamen raadplegen, *of* raadpleegden.	Soepâjâ pådå rĕrĕmboeggânâ (*eigl.* rĕrĕmboegganná.)

Wat is uw bedrijf?	Pănggahotamoe hâpâ, *of* hâpâ pănggahotamoe?
Sawah bouwen, planten, verkoopen, jagen, visschen. 106.	Sĕsawah, nĕñandœr, dòdol, 'mbĕboeroe *of* 'mbĕbĕdag, hámèk-hámèk hiwak.

Digitized by Google

Als gij een boompje verplant, moet gij niet vergeten het water te geven.	Jèn kowé mĕmoetĕr pĕtéttan, hâdjâ lali njiram.
Hebt gij al begoten in den tuin?	Hâpâ kówé wis njiram-njiram hânâ hing kĕbon?
Wanneer ik koop, durf ik niet bieden.	Jèn hakoe tĕtoekoe, hakoe hora wañi ngañjang-ngañjang.
Gij zijt immers (zijt gij niet) op de markt: koop nu ook 't eene of 't andere.	Kówé rak hânâ hing pasar: toekoewâ, *of* noekoewâ, hâpâ-hâpâ sàhiki.

Ik kom (mijn komen wil) zien of het gedaan is. 109.	Tĕkakoe harĕp wĕrœh hâpâ wis.
Ik hoorde het vallen (zijn val).	Hakoe kĕroengoe tibáñé.
Ik help hem werken (zijn werk).	Hakoe ngrowangi (ngréwángi, *of* njángkœl) pigawéjánné.
Het begint te waaijen.	Wiwit hangin.
Hij wilde hier komen logeren (zijn wil, *of* hij had wil, te l. hierheen).	Karĕppé, *of* doewé karĕp, mòndok mréñé.
Al de goederen werden naar buiten gesmeten.	Sà-roepáñé dandannan pâdâ kabalangáké mĕtoe.
Hij dacht er niet aan zijn zonnescherm te sluiten.	Hora hélíng ngíngkœppáké pajoengé.
Laat den knaap niet weggaan.	Botjáhé hâdjâ háwèh loengâ.

Digitized by Google

Hij heeft mij den geheelen nacht niet laten slapen.	Hakoo hora di-toeròkháké săwĕngi.
Laat (doe) hem zwijgen.	Nĕngĕn̄å, *of* gawèn̄ĕn mĕn̄ĕng.
Laat hem maar praten (zijn wil pr.).	Karĕppé tjatœr.
Laat de werklieden een aanvang maken (zeg den w. *enz.*).	Boerœh kònnĕn pådå miwítti.
Wij moeten elkander helpen ('t regte: h. e.).	Bĕn̄ĕrré toelœng-tinoelœng.
Wij moeten maar toegeven ('t beste: wij geven gewonnen, *of* drijven mede).	Prăjogán̄é hakoe pådå ngalah, *of* njarah.
Het liefst zou ik over zee gaan (wat ik kies: uitgaan ter zee).	Kang dak-pilih: mĕtoe hing sĕgårå.
Het zou goed zijn zoo men daarmede ophield.	Bĕtjik jèn di-marèn̄ånå.
Het is goed dat men er weêr mede begint.	Bĕtjik jèn di-wiwítti mánèh.
Goed dat we hem maar wegzenden, *of* laat ons hem maar wegz. (g. weggez. maar).	Bĕtjik di-loengakháké báhé-
Het beste is dat we hem hier niet ontvangen.	Prăjogán̄é pådå hora di- (*of* dak-) tĕmòni, *of* tampan̄i, hånå 'ngkén̄é.

Als ik ooit te paard rijd. 112.	Jèn hakoe tahoe noenggang djaran.
Hij rijdt nooit uit.	Hora tahoe tĕgar.

Digitized by Google

Zijn leven lang is hij nog nooit ziek geweest.
Sadjĕggé (*voor* sà-hadjĕggé) doercœng tahoe lârâ.

Nooit of te geener tijd krijg ik vruchten van dezen boom.
Hora tahoe-tahoe hakoe holèh wóhé wit hiki.

Altijd worden ze door de jongens en de kalongs opgegeten.
Sălawássé di pangan botjah-botjah lan kalong.

Telkens als ik er bij kom, vind ik niet.
Sabĕn-sabĕn jèn hakoe marāni, hora nĕmoe.

Elken dag wandelt hij twee uur.
Sabĕn dinâ dolan-dolan rong djam.

Alle dagen (elken-elken dag) neemt hij geneesmiddelen in.
Sabĕn sabĕn dinâ djĕdjamoe, of holéhé djĕdj.

Altijd (het telkens er van, de gewoonte, 't gewoonlijke) gaf mijnheer een fooi, waarom nu toch niet?
Sabĕnné Toewan háwèh (paring, *kh.*) djadjan, jâgénē tâ sàhiki hora, of j. s. tĕkâ hora?

Wij beminnen elkander altijd, zonder ophouden.
Hakoe tansah pâdâ trĕsnâ tinrĕsnan.

Zij werkten den geheelen dag aanhoudend door (aanh. door was hun w. den geh. dag, *of* tot een g. d.).
Toegœr holéhé njambœt gáwé sădinâ dĕg, *of* nganti săd. dĕg.

Den geheelen nacht waken (w. een geh. n. door).
Mĕlèk săwĕngi moepœt *of* natas.

Digitized by Google

Hierna beter (h. wat goed is), *of* h. wordt het verbeterd nog.
Bésœk sing bětjik, *of* bésœk di-bětjíkki máñèh.

Deze munt geldt niet meer (reeds niet gaan).
Wang hiki wis hora lakoe.

Hij heeft het nooit meer gedaan (altijd niet doen weder-weder, *of* alt. niet ooit d. weder).
Sălawássé hora nglakòñi mágñèh-máñèh, *of* săl. hora tahoe ngl. máñèh.

Ik zal mij nooit meer dronken drinken.
Sălawássé hakoe bakal hora máñèh-máñèh měnděm.

Vergeet het nimmer weder!
Hâdjâ lali máñèh sălawássé!

Verleden jaar was 't er al niet meer.
Dèk tahœn disik wis hora hânâ (horañânâ).

Het is nu geen hout meer, nu is het asch.
Wis doedoe kajoe, dadi hawoe sahiki.

Hij is nu geen knecht meer bij den heer A.
Wis doedoe batoerré Toewan A, *of* wis lèrèh dadi b. T. A.

Raden Dimĕdjâ is geen districtshoofd meer (*of* al af, opgehouden zijn districtsh. zijn).
Rádèn Dimĕdjâ wis doedoe wĕdânâ, *of* wis đòngkol (lèrèb) holéhé dadi w.

Wij hebben drie dagen lang (tot 3d.) gereisd.
Lakoekoe nganti tĕlœng diñâ.

Toen zij een dag lang (*water uit den kuil*) geschept hadden (hun sch. toen het kreeg een dag).
Păngébórré barĕng hólèh sădiñâ.

Digitized by Google

In een uur waren we te huis (gingen maar een uur, toen waren tot aan huis).	Mœng mĕlakoe sădjam, noeli wis tĕkan ngomah.

Schiet waar (ter plaatse van) geen menschen zijn. 115.	'Mbĕdíllâ hing hĕnggónné hora hânâ wong.
Hij slagtte den gestolen buffel waar geen mensch het zag.	Kĕbónē tjolóngan di-pragat hing hĕnggónné hora hânâ wong wĕrœh.
Men gaat niet visschen waar het ondiep is.	Wong hora hámèk hiwak hing hĕnggónné tjètèk.
Hij ging vriendelijk met ons om (zijn omg. m. o. was als een vriend).	Pitĕpoengé karo hakoe kâjâ sădoelœr.
Deze bloem riekt heerlijk (zeer lekker is haar geur).	Kĕmbang hiki loewih hénāk (harœm) gandáné.
Het kind slaapt niet rustig.	Botjáhé hora hénak toeroenē.
Dit is duur gekocht.	Hiki larang toekoenē, *of* holéhé toekoe.
Hij koopt altijd duur.	Sălawássé larang holéhé toekoe.
Dit paard heb ik voor honderd gulden gekocht.	Djaran hiki holèhkoe toekoe satœs roepíjah.
Ik heb het te Buitenzorg gekocht.	Holèhkoe toekoe hânâ hing Bògor.
Te Cheribon kocht ik een ander.	Hânâ hing Tjĕrbon (Tjirĕbon) hakoe toekoe sidji lijáné.

Digitized by Google

Het liep mij te langzaam (wat betreft mij te l. was zijn gang).	Moenggœh hakoe kĕrĭndikkĕn lakoeñé.
Het andere galoppeert gemakkelijk.	Sidjíñé hikoe kĕpéñak tjongklángé.
Hij vergelijkt en onderscheidt regt (zijn verg. en ond. is naar 't regt maar, *of* n. 't r. m. is zijn in acht nemen van de gelijkheid en 't onderscheid van alles).	Păñímbángé lan pămilíhé hikoe sà-bĕñĕrré báhé, *of* sà-b. b. holéhé nímbang-nímbañg moenggœh pâdâ lan katjékké samoebarang.
Hij betaalt contant.	Păñjahoerré kĕntjèng.
Zij zetten stevig door met werken, zij arbeiden gezet.	Păñggaráppé gáwé kĕntjĕng.
De zieke sprak heel zacht.	Loewih halon-halon păngoetjáppé kang lârâ.
Alleen deze woorden sprak hij luid.	Mœng pitĕmboengan hiki di-hoetjappáké sĕroe, *of* holéhé ngoetj. s.
Loop niet langzaam (laat niet l. zijn uw gang, *of* vertraag uw g. niet).	Hâdjâ tamban-tamban lakoemoe, *of* hâdjâ ngrĭndikkáké lakoemoe.
Ga spoedig naar mijn neef.	Di-gĕlis mĕñjangâ hing kĕpoñakkakoe.
Doe de paarden snel loopen.	Djaránné plajòknâ.
Tot dat ze in 't zweet komen.	Ngantíjâ mĕtoe kĕríñgĕtté
Draai het rad snel rond.	Djantráñé hoebĕngnâ sing rikat.

Digitized by Google

Houd spoedig op.	Di-gĕlis lérénnå.
Hij ging aanstonds de deur uit.	Noeli hénggal mĕtoe.
Schuil dan aanstonds hier weg.	Noeli hénggal 'ndĕlíkkå hånå 'ngkéñé.
Bezie deze prent goed, ter dege.	Gambar hiki pariksañånå di-hawas.
Laat uw vlieger hoog opgaan.	Lajangamoe hoembœlnå sing doewœr.
Sla dien spijker er diep en vast in.	Pakoe koewé lĕbòknå sing djĕro lan koekœh.
Bind het pak goed vast.	Boentĕllé talèñånå di-koekœh.
Op zijn meest *of* hoogst zijn er twaalf span. 118.	Kéh-kéhé rolas rakit.
Op zijn best genomen is hij een lafaard.	Bĕtjik-bĕtjíkké, *of* hapik-hapíkké, wong kang hora doewé kăwáñèn, *of* wong djirih.
Het goedkoopst dat ik ooit gekocht heb.	Moerah-moeráhé holèhkoe tahoe toekoe.
Het heeft drie maanden lang in 't geheel niet geregend.	Tĕlœng sasi lawássé hora hoedan pisan, *of sterker*: pisan-pisan.
Zoo? (*of* ja? *of* waarlijk?) 119.	Håpå híjå? *of* mĕngkoño? *of* tĕmĕnnan?
Gij gaat volstrekt niet uit, hoort (verstaat) gij?	Kówé pomå-pomå hådjå loengå, *of* k. h. l. pisan-pisan, ngĕrti?
Leeft hij nog? — Ja (nog).	Håpå hisih hoerip? — Hisih.

Digitized by Google

Is uw werk af? — Ja (reeds). Neen (nog niet).	Hâpâ toetœg gawémoe? — Wis. Doerœng.
Hebt gij genoeg gegeten? — Ja (genoeg). Neen (nog niet).	Hâpâ tjoekœp, *of* warĕg, holèhmoe mangan? — Tjoekœp, *of* wis tj. Doerœng.
Is uw vader te huis? — Ja (is er). Neen (is er niet).	Bapakmoe hâpâ hânâ 'ngomah, *of* bapakmoe nâ 'ngomah? — Hânâ. Horanāna.
Slaapt het kind? — Ja (slaapt).	Botjáhé hâpâ toeroe, *of* b. toeroe? — Toeroe, *of* hijâ toeroe.
Zijn er brieven gekomen? — Ja (er zijn).	Hâpâ hânâ lajang tĕkâ? — Hânâ.
Mag ik uitgaan? — Ja (moogt). Neen (moogt niet).	Hâpâ hólèh hakoe loengâ? — Hólèh. Hora hólèh.
Gaan de kinderen ook mede? — Ja (ja, gaan mede).	Botjah-botjah hâpâ miloe (mèloe) hoegâ? — Ijâ, miloe.
Hoe spreekt gij dat woord uit? 121.	Kăpríjé holèhmoe ngoenèkháké tĕmbœng hikoe?
Hoe bouwt men een boogbrug (hoe is de wijze van te maken *enz.*)?	Kăpríjé patráppé gáwé krĕtĕg bœk?
Hoe vangt men tijgers (hoe is de list, 't middel van *enz.*)?	Kăpríjé rékáné njĕkĕl matjan?

Digitized by Google

Hoe grooter, hoe dommer (toenemende gr., toenemende dom, *of* zijn domh. is in evenredigheid met zijn gr.).

Moendak, *of* sâjâ, gĕdé, moendak, *of* sâjâ, bodo, *of* bodōné hoendâ-hoesœk gĕdénē.

Hoeveel is dit geld?

Doewit hiki pirâ?

Hoeveel boomen zijn in dezen tuin (dez. t. zijn zijn b. hoev.)?

Kĕbon hiki hânâ witté pirâ?

Hoeveel boomen heeft hij leêggekocht?

Holéhé nĕbas pirang wit?

Hoeveel flesschen wijn zijn er?

Hanggoerré hânâ pirang bòtòl?

Hoe diep is de put?

Soemoerré pirâ djĕrónē?

Hoeveel voeten is hij diep?

Djĕrónē pirang kaki?

Eerst werken, dan rusten. 122.

Njámbœt gáwé đisik: bándjœr haso

Alvorens te gaan slapen, moest gij uw werk bergen (eerst).

Sà-doeroengé toeroe, bĕnĕrré kówé njímpĕn garappamoe đisik.

Bij zijn ontwaken deed hij zijn gebed.

Sà-tangínē toeroe bándjœr sĕmbajang.

Er was maar driehonderd man: meer behield men niet (niet beh., *of* gebruikte, meer dan zoo).

Mœng hânâ wong tĕlœng hatœs: hora ngroematti, *of* ngĕnggo, loewih sângkâ (tĕkâ) sămonō, *of* h. ngr. l. mánèh.

Het geld waarmede hij zijn handel begon (zijn kapitaal) was niet meer dan vijfhonderd rijksdaalders, — kroonen.

Pahíttánné mœng limang hatœs, *of* hora loewih lim. hat., ringgit, — réjal.

Digitized by Google

Zooveel maar vraag ik u ook.	Mœng sămoño báhé hakoe jâ 'ndjalœk hing kówé.
Laat het maar blijven (*of* rusten, *of* liggen).	Tínggàllĕn báhé, *of* nĕngnâ báhé, *of* sĕlèhnâ báhé.
Het was maar spel.	Mœng dolannan báhé.
Ga gij maar: ik blijf liever te huis.	Kówé loengâhâ báhé: hakoe hangœr, *of* milahœr, kari hânâ 'ngonah.
Ga gij er maar heen.	Kówé báhé mroñowâ.
Ik lees gaarne kranten (ik houd van te onderzoeken kr.).	Hakoe dĕmĕn mriksañi lajang kabar.
Ik eet niet gaarne (ik houd er niet zooveel, *of* niet zeer, van, te eten) visch.	Hakoe hora sămoño, *of* hora pati, dojan mangan hiwak.
Mijn kleinzoon houdt niet van schapenvleesch.	Poetoekoe hora dojan hiwak wĕdœs.
Ik zal gaarne van de partij zijn (ik houd er van mede te gaan, te doen, *of* ik ga, doe, mede met blijdschap).	Hakoe dĕmĕn miloe, *of* h. miloe lan boengah.

De gastheer met al zijn gasten. 126	Kang doewé gáwé, *of* kang kĕdjahan, sà-djóhé kábèh, *of* lan sà-d. k.
De meester en zijn leerlingen tegelijk.	Goeroe sà-moeriddé pisan.

Digitized by Google

Met vrouw en kinderen behouden aan wal (aan w. komen met geluk met k. en vr.).	Mĕntas kĕlawan sĕlamĕt sà-anāk-bodjónē.
Hij kwam met een paard bij zich.	Tĕkánē kanti djaran.
Breng hem deze flesch bier met het glas er bij.	Ladènānâ bir sābòtol hiki tĕkan gĕlássé, *of* tĕkan g. sisan (*meteen*).
Ook met al zijn bedienden.	Tĕkan batoerré kábèh hoegâ.
Hij huisvestte mij met mijn paard, — met mijn vriend.	Hakoe di-pòndokkáké tĕkan djarankoe, — dĕlasan prăsanākkakoe.
Dit stuk (geschrift) moet onderteekend (gehandteekend) worden door al de leden met *of* benevens den griffier.	Lajang hiki katandanānâ tangan hing sà-kéhé pârâ lid dĕlasan griffir.
Een dolk met de scheede.	Kĕris sà-wĕrangkánē.
Een mes met een scheede.	Lading nganggo gandar.
Een gordijn met franje.	Lángsé, *of* goebah, nganggo djâlâ-djâlâ, *of* gòmbjok.
Een man met een witten tabbaard.	Wong hadjoebah, *of* djoebah, *of* nganggo djoebah poetih.
Iemand met een wen.	Wong koetíllĕn (koetil = *wen*).

Digitized by Google

Pist met groente.	Sĕgâ kambi koeloebban, *of* halawœh (lawœh = *toespijs*) k.
Met opregtheid.	Lan sà-tĕmĕnné, *of* lan tĕrœs hing hati.
Met nijd.	Lan drĕngki.
Met een mes afsnijden.	Ngiris, *of* ngĕlok, *of* magas nganggo lading.
Met ons vijven (wij vijf personen).	Hakoe wong limâ.
Teeken ze ieder met zijn eigen cijfer.	Tĕngĕrrânâ hangkânê dé-wé-dé-wé.
Ga met mij.	Miloewâ (mèloewâ) hakoe.
Zijn hand was met bloed (bl. aangekomen, *of* aan zijn h. was bl.).	Tangánné kĕnâ gĕtih, *of* hing t. hânâ g.
Id., bebloed, bloedde.	Tangánné mĕtoe gĕtih, *of* t. gĕtíh ĕn.
Zijn kleederen waren geheel met slijk (bemorst).	Sandangánné goebrat blĕtok kábèh.
Het lijk werd met een doek bedekt.	Djisímmé kasasabban lawon.
Een stoel bekleed met laken.	Kœrsi hoelĕs (hahoelĕs) sangkĕlat, *of* lakĕn.
Regen (gemengd) met wind en donder.	Hoedan hawor hangin lan gloedœg.
Blijdschap met schrik.	Boengah hawor kágèt.
Met het ophouden van den regen.	Sà tĕrángé, *of* barĕng sàtĕrángé hoedan.

Digitized by Google

Thee zonder (niet met) melk. — Wédang tòh hora-nganggo soesoe.

Ik lust geen koffie (indien) zonder suiker *of*: ind. er geen haar suiker is). — Hakoe hora dojan wédang kòpi, jèn hora nganggo goelâ, *of*: j. hora hânâ goelâ nè.

Hier kookt (stoomt) men de rijst altijd zonder zout (niet met te zouten). — Hing kènè wong hadang sălawássé hora nganggo ngoejahi.

Dit is een ladder bijna zonder sporten (daar b. geen sp. van zijn). — Hiki hândâ kang mĕh hora hânâ sĕnĕng é.

Ga niet in den maneschijn zonder (indien z.) hoed (*of* wees niet z. h., *of* verzuim niet een h. te gebruiken, wanneer *enz.*). — Hâdjâ loemakoe hing padang rĕmboelan, *of* p. sasi, jèn hora nganggo tòpi; *of* hâdjâ tanora (h. tâ nora) nganggo t., *of* hâdjâ lali nganggo t., jèn loemakoe *enz.*

Teeren zonder zijn handen vuil te maken. — Ngĕtir hora nganggo ngrĕgĕddi, *of* ngroesoehi, tangan.

Een kopje zonder oortje (*zonder o. gemaakt*). — Tjángkir kang hora nganggo koepíngan.

Id., *waar 't afgebroken is.* — Tjángkir kang hora hânâ koepíngánné, *of* kang poetœl k.

Vergaan wandelen zonder (niet gebruikende, *of* n. medenemende, *of* n. met meden. een) wandelstok. — Dolan-dolan hadoh, hora nganggo, *of* h. 'nggâwâ, *of* h. nganggo 'ngg., tĕkĕn.

Digitized by Google

Het kind liep in den tuin zonder (niet vergezeld van) zijn verzorgster (*of* niet met opgepast).	Botjáhé mlakoe-mlakoe hânâ hing kĕbon, hora kanti baboenĕ, *of* hora nganggo kamòmong.
Zonder handen, *ook* niet met de hand, schrijven.	Noelis hora nganggo tangan
Zonder spreken, zonder iets te zeggen.	Tanpâ toetœr.
Zonder licht (indien z. l., *of* ind. niet verlicht) kunnen de planten niet groeijen.	Jèn tanpâ padang, *of* jèn hora kapadangan, witwíttan (wiwíttan) hora bisâ toelœs.
Ik ben zonder (heb geen) geld.	Hakoe hora doewé doewit.
Zonder omkleedsel.	Hora hahoelĕs, h. hoelĕs.
Zonder vrees, niet vreezende.	Tanpâ wĕdi, hora wĕdi.
Zonder einde, eindeloos.	Tanpâ wĕkassan.
Zonder barmhartigheid, onbarmhartig.	Tanpâ wĕlas.
Deel de werkzaamheden uit zonder onderscheid te maken tusschen de lieden.	Pĕgawéjánné patahĕnâ hâdjâ nganggo 'mbédakbédakháké wong.
Bij de komst van den Gouverneur werd het geschut tot vereering afgeschoten.	Sà-rawoehé Toewan Goebernœr, bandjœr ngoenèkháké marijĕm, kĕgáwé pakœrmattan.
Bij zijn vertrek evenzoo.	Sà-hangkátté mĕngkoño hoegâ.

Digitized by Google

Bij zijn opstaan en zijn slapen gaan.	Sà-tangíñé lan sà-toeroeñé.
Bij de deur.	Tjĕd ak, *of* parĕk, lawang.
Het is bij elf uur.	Mèh, *of* ngarĕppáké, djam săwĕlas.
Ik heb het goed niet bij mij (niet medegebragt).	Barángé hora dak-gâwâ.
Het is bij mijn broeder (*of* ter plaatse, ten huize van m. br.).	Hânâ hing sădoeloerkoe, *of* hing hĕnggónné, hing homáhé săd.
Niet bij magte zijn.	Hora hakoewâsâ (h. koewâsâ), *of* hora 'ndoewèñi k.
Doe, *of* giet, water bij dat kooksel.	Godóggan káhé wèhânâ, *of* sòkkânâ, bañjoe.
Zich bij den landheer vervoegen (verschijnen naar d. l.).	Sébâ mĕñjang toewan boemi.
Koop naalden en spelden bij de Mooren (in de Moorenwijk, *of* naar de M.; *d. i.*: ga er heen om *enz.*).	Toekoewâ hĕdom lan hĕdom boendĕl (pĕñiti) hânâ hing păkodjan, *of* mĕñjang hing păk.
Te vergeefs zoekt men het bij de afgoden.	Tanpâ gáwé wong 'nggéndòlli brahâlâ.
Naar mijn bevinding.	Sà-păñĕmoekoe.
Naar ik verneem.	Sà-păngroengoekoe.
Volgens de algemeene gewoonte.	Sà-hadátté.
Ik heb bevonden.	Păñĕmoekoe.

Digitized by Google

Ik verneem *of* heb vernomen.	Pĕngroengoekoe, *of* hakoe hólèh wărtâ.
Gewoonlijk, *of* de gewoonte is.	Hadátté.
Naar de markt.	Mĕñjang pasar, *of* m. hing p.
Naar boven.	Măndoewœr *of* moenggah.
Naar beneden.	Măng isor *of* mŏdœn (moedœn).
Naar 't oosten.	Măng ótan, ngétan.
Hierheen.	Mréñé.
Daarheen.	Mroño.
Naar ginds.	Mrânâ.
Naar voren (*naar 't voorste gedeelte enz.*).	Mĕñjang ngarĕp.
Id., vooruit.	Măng arĕp; madjoe.
Naar achteren.	Mĕñjang hing boeri; — moendœr.
Achteruit, rugwaarts.	Moengkœr.
Naar den top, *v. e. berg.*	Moetjak (*v.* poetjak, *top*).
Id., v. e. boom, en and.	Mĕntjit; — moetjœk (*v.* pĕntjit; poetjœk, *top*).
Naar (volgende) 't gebod.	Noerœt pakon.
Naar mijn wensch, zoo als ik wenschte.	Hing sâ-pĕngarĕp-arĕpkoe.
Naar wensch (tot het hart ruim makende).	Nganti nglĕgañi hati, *of and.*
Ik zal u betalen naar dat uw werk zal zijn (al naar uw w.).	Kówé bakal dak-bajar, *of* dak-hopahi, mâwâ-mâwâ gawémoe, *of* m.-m. kang dadi g.

Digitized by Google

Zij ontvingen een aandeel in de winsten ieder naar zijn inleg.	Pâdâ nampañi pandoemmánné bâli kábèh hoendâ-hoesœk pängoeroenné.
Waar is hij toch naartoe gegaan (waar toch is zijn heengang)?	Hing ngĕndi tâ paránné?
De zweep hangt aan den muur.	Samboekké, *of* tjĕmĕtíñé, goemántœng *of* tjoemántèl hing témbok.
Berigt het aan den baas.	Hawéhâ wĕrœh, *of* toetoerrâ, karo (mĕñjang, marang, ring) djoeroeñé *of* bássé.
Doe het paard het bit aan.	Djaránné kĕndalèñânâ (*van* kĕndali, *bit*).
Maak een steel aan den hak.	Pétjókké (*of* patjoellé) dorannânâ (*v.* doran, *laksteel*).
Ik heb een teeken aan den doek gemaakt.	Katjoeñé (sĕtangánné, lawónné) wis dak-tĕngĕrri (*v.* tengĕr, *teeken*).
Maak (geef) een touwtje aan de deur.	Lawángé wèhânâ tali.
Bind den droogstok vast.	Watángé talèñânâ.
Waarom doet gij het bit zóó aan?	Holèhmoe ('lèhmoe) ngĕtrappáké kĕndali géñéjâ mĕngkéñé?
Is er een knop aan?	Hâpâ hânâ mĕnoerré *of* pĕntóllé?

Digitized by Google

Er hangt iets aan uw hoed te slingeren.
Tòpímoe hânâ kléwérránné.

Deze afgod heeft oogen, maar ziet niet.
Brahâlâ hiki hânâ matáñé, nanging hora 'ndělěng, *of* těkâ 'ndělěng, hora.

Ik denk aan mijn overleden vader.
Kang dak hélíngi, bapakkoe kang wis ngadjal (bapakkoe swargi).

Aan deze uwe ziekte zult gij sterven (deze uwe ziekte zal u den dood aanbrengen).
Laramoe hiki bakal marakháké (*of* 'nggâwâ) patimoe.

Hij kon zich aan de beschouwing niet verzadigen.
Hora bisâ warĕg nòntòn, *of* ngingĕttáké.

Gij hebt u zeer aan uwen vader bezondigd.
Kówé wis gáwé dosâ bangĕt mĕñjang bapakmoe.

Wreek u niet aan uwen hater.
Hâdjâ malĕs hing satroemoe.

Achter het huis.
Sà-boeríñé bomah.

Achter u zijn er wel.
Sà-boerimoe hânâ hoegâ.

Ga achter (na) mij (op mij volg.).
Loemakoewâ hing boeri hakoe.

Id. volg mij.
Tœtboeríjâ hakoe, *of* bakoe tœtboeríñĕn.

Id., niet voor of naast
L. hing boerikoe.

Het hinkende paard komt achteraan.
Djaran píntjang mĕlakoe hing boeri, *of* dadi pĕmboeri.

Achterblijven.
Kari.

Digitized by Google

Achterstellen; achterlaten.	Ngarèkhâké.
Van klein af.	Tjilik moelâ.
Van de kruin tot de voetzoolen.	Wiwit boenboennanning hĕndas toemĕkâ tĕlapakkanning sikil.
Van het dak af vallen.	Tibâ tĕkâ hing pajon.
Behalve (een andere dan) ik was er niemand die 't zag.	Halijâ tĕkâ hakoe (*of* lijānĕ hakoe) hora hânâ wong wĕrœh.
Van al deze kokosnoten wordt olie gemaakt, behalve gindschen stapel.	Kĕlâpâ hiki di-klĕntik kábèh, mœng toempoekkan *of* sâgâdâ káhé kang hora.
Geef het hem over benevens het geld.	Pasrahânâ dĕlasan doewítté, *of* pasrahnâ lan déwékké dĕl. doew.
Boven de tafel.	Sà doewoerré médjâ.
De zon is al boven de boomen.	Srĕngéngé wis ngoengkoelli witwíttan.
Dit gaat boven mijn verstand (*of* is niet bereikbaar voor *enz.*).	Hikoe ngoengkoelli (*of* hikoe hora kĕgajœh hing) boedikoe.
Wees niet wijs boven hetgene geschreven is.	Hâdjâ koemíntĕr ngoengkoelli kang wis katoelis.
L. staat boven mij (in rang).	L hikoe păndoewoerkoe.
Praktijk gaat boven theorie.	Loewangan ngoengkoelli woelang.
Ik stel pisang boven ananas.	Gĕdang dak-katjèkháké karo nanas.

Digitized by Google

Geef hem boven zijn loon nog een kwartje.	'N djabáñé boerœbánné wèhânâ sătali hĕngkas.
Boven de gulden.	Săroepíjah loewih, *of* loewih tĕkâ săroepíjah.
Een dubbeltje boven de gulden.	Săroepíjah poendjœl *of* loewih soewang.
De paal steekt boven water uit.	Palókké moengœp tĕkâ hing bañjoe.
Boven velen (de gelijken) uitsteken *of* uitmunten.	Poendjœl hingapapak.
Beneden de toppen der bergen (gelaten door, *of* achterblijvend bij *enz.*).	Kĕtínggal hing (*of* kari lan) poetjàkké goenœng.
Beneden de waarde.	Koerang tĕkâ păngadjíñé.
Binnen mijn bereik (kan door mij gegrepen *of* bereikt worden).	Kĕñâ dak-tjĕkĕl *of* dakgajœh, *of*: kĕlĕboe păng-gajoehkoe.
Binnen de grenzen.	Sà-djĕróñé watĕs.
Binnen drie dagen.	Sà-djĕróñé *of* hing dalĕm tĕlœng díñâ.
Buiten de rekening.	Sà-djabáñé hitoengan.
Buiten zijn bereik.	Hora kĕnâ di-tjĕkĕl *of* di-gajœh.
Buiten de deur.	Sà-djabáñé lawang *of* hing djâbâ lawang.
Er is geen verlosser buiten den Heer Jezus.	Hora hânâ păngloewar halíjâ tĕkâ Goesti Jésœs.

Digitized by Google

Dat ligt buiten uw bestuur.	Hikoe hora kĕbawah paréntàhmoe, *of* hora kĕwĕngkoe hing kówé, *of* doedoe pămĕngkoemoe.
Door ziekte verhinderd (verhindering: ziekte, vinden).	Nĕmoe haral (*of* waril) lĕlârâ, *of* kĕsangkœt lĕlârâ.
Opgeroepen door 't bestuur.	Katímbállan hing paréntah.
Door 't zwaard vergaan.	Toempĕs déñing pĕdang.
Door brand ongelukkig geworden.	Kĕtiwassan déñing kobóngan.
Koning zijn door Gods genade.	Djoemĕñĕng Râdjâ déñing sihhing Allah.
Door God geschapen.	Katitaháké déñing Allah.
Niemand komt tot den Vader dan door den Zoon.	Hora hânâ wong toemĕkâ maring hingkang Râmâ, kĕdjâbâ déñing, *of* mărgâ déñing hingkang Poetrâ.
De velden zijn allen verwoest door de overstrooming (*of* door overstroomd te raken).	Boemíñé roesak kábèh déñing bandjir, *of* kĕnâ b., *of* mărgâ tĕkâ kĕbandjírran.
Door u ben ik ongelukkig (mijn ongeluk is door u).	Tiwaskoe déñing kówé.
Ik zal het u door mijn knecht zenden.	Bakal dak-kirimmáké mĕñjang kówé lantarran batoerkoe.

Digitized by Google

Het is hem door mij gezegd (ik die zeide).	Hakoe sing marah.
Door het bosch gaan, den weg door 't bosch nemen.	Mětoe hing halas.
Door de deur in gaan.	Loemĕboe mětoe lawang.
Door een bosch reizen.	Loemakoe hing halas.
Door het digte (van 't bosch) hoen.	Nasak hing-akĕrĕp
Door de haag heen kruipen.	'Mbablas *of* 'mbròbòs hing dadah.
Door 't gat heen komen *of* reiken.	'Mboetœl *of* tĕmbœs hing bòlòng.
Door en door steken.	Nĕmbœssaké, *of* njoeblĕs *of* njoendĕp *of* njoedœk tĕmbœs.
Het gezwel is door.	Mlĕntoengé wis mĕtjah.
De vesting, de dijk is door.	Bétengé, tambàkké wis bĕdah.
Het voorstel is er door (reeds aangenomen).	Rĕmboeggé wis kĕtarimâ.
Moedig gaat hij door alle gevaren heen.	Kĕndĕl holéhé nĕrœs *of* njĕrang *of* nĕradjang sâkéhé bâjâ *of* pâkéwœh.
Dat kind slaapt maar door al dat geweld heen (niettegenstaande zulk g., d k. sl. m.)	Sănadjan (sănâdjâ) rámé sămoño, botjah hikoe tĕkâ toeroe báhé

Digitized by Google

Door dat leed ben ik weêr gelukkig heen (dat leed is weêr gelukkig achter den rug).	Kĕsoesahan hikoe mahoe wis lĕstari kĕpoengkœr máñèh.
In de stad (*tegenov. and. pl.*).	Hâná hing nĕgârâ.
In (binnen) de stad.	Sà-djĕroñing nĕgârâ.
In den beker schenken.	Ngĕsok hing tjangkir.
Doe de kastanjes in deze mand.	Sarangánné wadahânâ krandjang kíjó, *of* hisèknâ hing k. k.
Doe water in dat vat.	Tong káhé hisèñânâ bañjoe.
Wijn doet men in flesschen.	Hanggœr di-wadahi gĕndœl.
Doet gij peper in uw rijst (geeft gij *enz.*)?	Sĕgamoe hâpâ ko-wèhi maritjâ?
In het bosch hout gaan hakken (hout hakk. naar 't bosch g.).	Ngĕlok kajoe mĕnjang halas.
Uw broeder munt uit in ijver (m. u. zijn ijver).	Sădoeloermoe hangloewihi tĕlaténné.
Zich oefenen in de aardrijkskunde.	Gĕnahoe ilmoe boemi.
Zich vergissen in den weg.	Kĕliroe dalan.
Toenemen in (zijn) dikte.	Moendak gĕdéñé.
Afnemen in (zijn) licht.	Soedâ padángé.
Het is in zijne magt.	Hikoe kĕbawah koewasáñé, *of* wis dadi koewasáñé *of* pamĕngkoeñé.

Digitized by Google

In honderd jaar gebeurt dat niet weêr.	Hing dalĕm (*of* sà-djĕroñing) satœs tahœn hamĕsti hora kĕlakon mánèh kang kâjâ mĕngkoño hikoe.
In vreês, toorn *enz.*	Lan *of* kĕlawan wĕdi, nĕpsoe *enz.*
In waarheid, in ernst.	Sà-tĕmĕnné, *of* lan sàtĕmĕnné.
In 't gemoed.	Sà-djĕrañing hati *of* batin; tĕrœs hing hati *of* batin.
Hij woont bij zijn broeder in.	Noempang hing homáhé sădoeloerré, *of* mòndok karo săd.
Na dat gesprek.	Sà-wíssé patjĕlaton hikoe mahoe.
Na 't einde der beraadslaging.	Sà-lĕbárré pirĕmboeggan.
Na den schooltijd.	Sà-lĕbárré *of* lĕbar sĕkolah.
Na mijn vertrek (rugwending).	Sà-poengkoerkoe.
Langs de rivier.	Sà-oeroetté kali.
Om de stad heen gaan.	Ngoebĕngi nĕgârâ.
De aarde draait om de zon.	Boemi hikoe ngoebĕngi srĕngéngé.
Om (rondom) de vesting geplant.	Katandœr *of* katjĕblòkkáké sà-hoebĕngé bèntèng.

Digitized by Google

Om zijn arm werd een band gedaan.	Tangánné di-hoebĕngi tali, *of* di-hoebĕd hing tali.
Om Gods wil.	Krânâ Allah.
Om vredes wil.	Krânâ piroekœn.
Om uwent wil.	Hawit tĕkâ kówé.
Om (opdat) uw geluk.	Soepâjâ sĕlamĕtmoe.
Om de hevigheid der slagen.	Hawit bangĕtté pĕnggitíkké *of* pămoepoehé, *of* pămasoehé.
Om zijn korzelig karakter.	Hawit tjoegĕttan-haténné.
Om (tijdens) vijf uur.	Wantjí djam limâ.
Neem van dit drankje om 't uur een lepel in (dit dr.: eet o. 't u. een l.).	Djamoe (hoejoeppan) hiki panganněn sĕ-djam sĕtjéndok (séndok).
Om 't uur (bij uren) wordt het verwisseld (zijn verwisselen is o. 't u., *of* elk uur).	Holéhé njalínni djam-djamman, *of* saběn djam.
Gewoonlijk ééns om 't jaar doet hij zich aderlaten.	Hadátté sanggrah sĕ-tahœn (*of* saběn t.) sĕpisan.
Jaarlijks rekent hij af.	Tahoennan holéhé hitœngitoengan.
Doet hij het zeker elk jaar?	Hâpâ mĕsti saběn tahœn?
Laat de kokosboomen stellig elke maand schoon gemaakt worden (de kb. dat toch niet niet sch: gem. w. elke m.).	Wítté kĕlâpâ hâdjâ tañorâ (*vgl.* h. tâ nora) di-rĕsíkki saběn sasi.
Maandelijks ontvangt hij zijn loon.	Holéhé nampañi blandjáñé (*of* gadjíhé) sásèn.

Digitized by Google

Hij drinkt daags twee fleschen wijn.	Să-diñă ngómbé hanggœr rong bòtol.
Hij is elken dag op 't zelfde uur (al bepaald het uur) dronken.	Saběn diñă měnděm wis městi wajáhé.
Dagelijks (bij den dag) ontvangt hij zijn rijst.	Diñan holéhé námpañi bĕrássé, *of* tadah bĕras.
De boom is omgevallen.	Wítté roebœh.
De wagen is omgevallen.	Karétáñé 'ngglébag *of* 'ngglémpang.
De zeilschuit is om (op zijde) geslagen.	Prahoeñé 'ngglĕwang.
De wind is om (— gedraaid).	Hangínné wis míngĕr.
Het mes ligt om.	Ladíngé pélot.
Omtrent (niet ver van) de poort der stad.	Hora hadoh lan sĕkéténgé nĕgårå.
Omtrent vijftig.	Wĕtårå sèkĕt.
Het boek ligt op de tafel.	Lajángé (boekoeñé) toemoempang hing médjå.
(Wat aangaat) een hoed draagt men op 't hoofd.	Moenggœh tòpi di-hĕnggo hing hĕndas.
De vogel zit op den tak.	Manoekké mĕlangkring hing hĕpang.
De kippen zijn op stok.	Hajámmé hånå hing pĕlangkríngan.
De pot staat op het vuur.	Koewalíñé toemoempang hing gĕni.
De lieden zitten op den grond	Wóngé pådå loenggœh hing lĕmah (djobin, djogan *enz.*).

Digitized by Google

Laat ze op stoelen of banken zitten.	Loenggœhnâ hing kœrsì hoetâwâ hing díngklik.
Doe het deksel op den ketel.	Toetoeppé toempangnâ hing tjèrèt, *of* tjérétté toetoeppânâ.
Op het land (in 't dorpland) wonen.	Manggoñ hing pădésan.
Op zee varen.	Loemakoe hing sĕgârâ.
Op uw woord zal ik het doen (van wege, *of* steunende op uw w.).	Bakal dak lakòñi hawit tĕkâ *of* hawit soeméndé hing toetoermoe.
Op Gods Woord kan men bouwen.	Hólèh ngandĕlláké Pängandikañing Allah.
Gij kunt u op mij beroepen.	Kówé hólèh landĕssan hakoe.
Hij wreekt (*liever*: verhaalt) zijn ongeluk op mij.	Hakoe di-walĕs (*liever*: ditĕmpœháké) tjilakáñé.
Zich in alles op God verlaten.	Hing dalĕm samoebarang soeméndé, *of* pasrah, hing Allah.
Op het water loopen.	Loemakoe ngambah bañjoe.
Op de vleugelen des winds.	Noenggang soewiwiñing hangin.
Ik heb zes gulden op die kist katoen gewonnen (Mijn verkoopen v. die k. k. verkreeg winst *enz.*)	Holèhkoe ngĕdol djarit sĕkas hikoe mahoe hólèh hasil nĕm roepíjah.

Digitized by Google

Op een stuk ongebleekt katoen dat ik verpandde, kreeg ik maar een rijksdaalder (Mijn verpanden v. e. st. o. k. werd maar gegeven *enz.*	Holèhkoe 'nggadèkhåké djarit mĕntah să-ĕmblog mœng di-wèhi săringgit.
Op het dambord spelen.	Dolan (*of* dolamnan) dam, *of* matjannan.
Op de viool spelen (de v. luiden).	Ngoenèkhåké biolah.
Op de tamboerijn spelen (tamboerijnen).	Nĕrbang.
Op 't hooren van dat geluid.	Barĕng ngroengoe swårå hikoe mahoe.
Op (volgende) de maat der gamĕlan.	Noerœt lagoené gamĕllan.
Op het huis.	Sà-doewoerring homah, *of* hing doewœr homah.
Op drie stuks na.	Koerang tĕlœng hidji.
Ze zijn allen hier op de dochter na.	Hånå 'ngkéné kåbèh 'ndjabānĕ hanàkké wadon.
Op verre na niet (er ontbr. nog veel aan).	Hisih koerang hakèh, *of* hisih tángèh, *of* hisih hadoh.
Dat kan men op tien twaalf na niet bepalen (Hoe naauwkeurig ook bepalende, ligt nog verschilt het van tien of tw. af).	Sà-gĕnah-gĕnahanné å 'mbĕstoe, mĕnåwå hisih gèsèh sangking săpoelœh hoetåwå rolas.

Digitized by Google

Kan op dit papier geschreven worden?	Kĕrtas hiki hâpâ kĕnâ ditoelíssi?
De zon is op.	Srĕngéngé wis mĕtoe, *of* wis mĕlĕtèk.
De maan is op.	Rĕmboelan wis mĕtoe, *of* wis 'ndadarri.
Is mijnheer al op?	Toewánné hâpâ wis tangi?
Al het reisgeld is op.	Sangoeñé hĕntèk kábèh.
Over de sloot springen.	Ngloempatti wangan *of* kálèn.
Over een vlonder gaan (vlonderen).	Ngoewot (*van* hoewot, *vlonder*).
Over de brug gaan.	Nglantjangi krĕtĕg.
Over de boomen heen vliegen.	Mibĕr sà-doewoerré witwíttan (wiwíttan).
Over den tijd.	Liwat wantji, *of* loengsé hing wajah.
Het is over zessen.	Wis liwat djam nĕm.
Over de maat, te veel.	Kadœk, kákéhan.
Over de honderd.	Liwat satœs, *of* satœs loewih.
Wij spraken over den oorlog.	Hakoe pâdâ goeñĕmman (*of* rĕrasan) bab prang, *of*: kang dak-goeñĕmmáké: bab prang.
Waarover handelt dat boek?	Lajang hiki ngrasakháké bab hâpâ?
Over (stootende aan) een steen vallen.	Tibâ kĕsandœng hing watoe.

Digitized by Google

De wagen ging over zijn been (z. b. is overgegaan door d. wagen). Sikíllé kělangkaban *of* kahilěs (kèlěs) hing karétâ.

Dat kan ik niet over mijn hart krijgen. Hikoe hakoe hora tégâ.

Daar kunt gij vrij (naar uw wil) over beschikken. Hikoe wis kěnâ ko-ěrèh, *of* ko-rěngkœh, *of* kogáwé, hing sěkarěpmoe.

Hij zegepraalde over al zijne vijanden. Měnang, *of* hoenggœl, sàkéhé moengsoehé, *of* satroenē, kábèh.

Ik verwonder mij over uwen moed. Kăkěnděllamoe dak-goemoenni.

De dijk loopt over. Tambak *of* běndoengan hámbèr.

De pijn is over. Laráně wis mari.

Onder de kast. Sà-ngisórré lamari; hing lóngan lamari.

Onder de boomen. Sà-ngisórré wiwíttan; hahœb.

Onder (in) den grond. Sà-dj ěróně lěmah.

Onder water (ingegaan *of* ingaande in 't w.). Kělěboe, *of* mělěboe, *of* scercœp hing banjoe.

Onder den voet (getrapt *of* ondergehouden door d. voet). Kédak (kahidak), *of* kantjik hing sikil.

Onder de hand. Kětoempangan tangan.

Onder de bevelen van den Resident. Kěbawah paréntáhé Toewan Rěsidèn.

Digitized by Google

Onder bescherming van (*of* beschermd door) den Koning.	Hânâ hing pängahoebbánné sang Râdjâ, *of* kahoebban, *of* karĕksâ, hing Râdjâ.
Onder geleide van (begeleid door) al de (*Jav.*) ambtenaren.	Kahiring sàkéhé pârâ prijaji.
Onder begunstiging van (begunstigd, bedekt door) het duister.	Karĕksâ, *of* kaling-alíngan hing pĕtĕng.
Onder (te midden van) 't werk.	Moempœng, *of* tĕngahtĕngah gáwé.
Onder een menigte.	Hawor *of* mòmòr golóngan.
Onder de Chinezen gaan wonen.	Loengâ manggon hawor wong Tjinâ.
Hij zat midden onder de heeren.	Loenggœh hawor toewantoewan.
Hij ging midden onder 't gedrang.	Hamor lan dĕsĕkkan.
Er is oude rijst onder deze nieuwe, (deze n. r. is met o. vermengd, *of* er is haar mengsel oude).	Bĕras hañjar hiki koewórran sing kawak, *of* hânâ momorránné sing kawak.
Onder de soldaten gaan, soldaat worden.	Mĕlĕboe, *of* mandjing soldadoe (sârâdadoe).
Onder de verscheurende dieren is de leeuw de sterkste.	Pâdâ-pâdâ kéwan mĕmânsâ, singâ kang rosâ déwé.

Digitized by Google

De trein ging voort onder 't luiden der klokken (d. gang v. d. trein was vergezeld van luiden de kl.)
Lakoenē harak-arakkan kabarĕngan ngoenèkhàké lóntjèng-lóntjèng.

K. staat onder mij (in rang lager dan ik).
K. hikoe pănga isorkoe.

Riep allen te zamen die onder hem staan.
Mĕpakkáké sàkéhé wong kĕlérèhánné, *of* sosorránné.

Leg een steen (neut) onder dien stijl.
Tíjang, *of* sàkâ, káhé hoempakkânâ watoe.

Schuif iets onder den poot van de tafel (*dat ze niet wiggele*).
Médjáné gandjĕllânâ.

Zet iets onder dezen bloempot: zóó staat hij te laag.
Păngaron pĕtéttan kíjé hantjikkânâ: kènèkkĕn mĕngkénē.

Leg een mat onder deze goederen.
Barang hiki lèmèkkânâ lampit, *of* kĕlâsâ.

Leg dezen zak er maar onder.
Karœng hiki báhé lèmèknâ.

Zet dit mandje onder 't bed.
Wakœl hiki soesœpnâ hing lóngan pătoeron.

Zet een stut onder dezen boom.
Wit hiki toewakkânâ, *of* tjoewakkânâ.

Toen gingen zij allen rondom den tijger staan.
Bandjœr kábèh pâdâ ngroebœng hing matjan, *of* b. matjánné di-roebœng hing kábèh.

Digitized by Google

Sedert mijne jeugd is hier geen oorlog geweest.	Wiwit dèk hakoe noin, hora hânâ prang hing kénê.
Sedert zijne jeugd draagt hij dien talisman.	Hawit nom, *of* nonómman, moelâ nganggo djimat hikoe.
Sedert eergisteren heb ik niets gegeten.	Hawit dèk wingiñánné hakoe hora mangan hâpâ-hâpâ.
Sinds drie dagen houdt het niet op met regenen (deze drie dagen *enz*).	Tĕlœng dînâ hiki hora lèrèn-lèrèn hoedan.
Te paard; te scheep.	Noenggang djaran; noenggang prahoe-kapal.
Te land; ter zee.	Mĕtoe darat; mĕtoe sĕgârâ; *of* hânâ hing *enz*.
Te viervoet (rennende).	Tjongklángan.
Te huis; te Batavia.	Hânâ hing homah; hânâ hing Batawi.
De Resident van Kedoe houdt zijn verblijf te Magelang.	Toewan Rĕsidèn hing Kĕdoe hapădalĕmman hing Magĕlang.
Te Soerabaja is een rijksscheepstimmerwerf.	Hing Soerâbâjâ hânâ pâgalangánné-kapal Goebĕrmèn.
Te zeven uur kwam ik te huis (op den tijd van z. u. *enz*.).	Wantji, *of* wajah, djam pitoe hakoe moelih.
Te middernacht.	Wantji, *of* wajah, tĕngah wĕngi, *of* w. bĕdœg w., *of* w. b. dâwâ.

Digitized by Google

Ten oosten van het stadhuis.	Sà-wétánné kantor gĕdé, *of* kantor nĕgârâ.
Te voet (te land) gaan.	Mĕlakoe darat..
Te achter.	Kari; kĕtinggal.
Te slapen leggen.	Noeròkhâké.
Te proeven geven.	Ngitjippâké.
Zich te (in 't) water begeven.	Mĕlĕboe hing banjoe (hing kali *enz.*).
Id., er in springen.	Njĕmplœng; njĕgœr; hambjœr *of* 'mbjœr.
Tegen de deur leunen.	Sèndèn lawang, *of* soe-méndé hing lw.
Tegen den muur aan staan (*op zich zelf*).	Mèpèt hing témbok.
Tegen den boom aan gedrukt.	Dèmpèt hing hoewit.
Tegen den wind op.	Noengsœng hangin.
Tegen den muur op gaan.	Ngrangsang pagĕr bâtâ.
Tegen den vijand optrekken.	Ngoenggahi *of* ngloeroeggi moengsœh.
Tegen de wet (afwijkend van).	Soelâjâ lan, *of* njoelajañi hanggĕr-anggĕr; moerang sarak.
Tegen zijn verwachting.	Nglawani pămĕlékké.
Tegen mijn zin (met tegenzin) heb ik het gegeten.	Kĕlawan hélik holèhkoe mangan.
Het is tegen mijn zin dat gij 't paard verkocht hebt (het paard door u verkocht, behaagt mij niet).	Djaránné ko-hĕdol, hakoe hora soedi.

Digitized by Google

Het staat mij tegen.	'Mbosĕnnáké hakoe.
Het stuit mij tegen de borst (Ik kan 't niet ingeslikt krijgen).	Hakoe hora kòloe.
Tegen donker; 't loopt tegen den avond.	Noempak pĕtĕng; wis noempak sóré, *of* wĕngi.
Tegen morgen.	Mĕngko hésœk.
Tegen de volgende maand.	Sasi ngarĕp.
Het loopt al tegen 12 uur.	Wis ngarĕppáké bĕdœg, *of* w. ng. wantji bĕdœg.
Tot morgen.	Toemĕká mĕngko hésœk.
Tot gisteren toe.	Toemĕká dèk wingi.
Tot over een jaar, tot het aanstaande jaar.	Nganti tahœn ngarĕp.
Tot het einde toe.	Toetœg hing wĕkassan.
Tot in eeuwigheid.	Toetœg hing dĕlahan, *of* tĕrœs hing achérat.
Tot aan den hoek.	Toemĕká hing pòdjòk.
Tot op den top des bergs.	Toemĕká poetjàkké goenœng, *of* t. sá-p. g.
Tot aan de uiterste grens.	Tĕkan *of* toetœg watĕssé pisan.
Tot aan huis.	Toetœg hing homah.
Tot (zoodat, werd, *of* doende worden) groote vreugde der kinderen.	Dadi, *of* 'ndadèkháké bangĕt hing kĕboengahánné botjah-botjah.
Tot generaal verheven.	Kadjoendjœng dadi djéndral.
Tot vijand verklaard.	Kapratélakháké moengsœh.

Digitized by Google

Tot koning uitgeroepen.	Kahoendangáké rádjá.
De zakdoeken dienen tot vlaggen.	Katjoenē (saptangánné *of* stangánné) kang kĕgáwé hoembœl-oembœl.
Hij leende zijn hoed tot waterschep.	Topíñé di-siliháké kĕgáwé, *of* miñângkâ siwœr.
Dit blad dient mij tot zonnescherm.	Gòdòng hiki dak-gáwé pajœng.
Tot den dood verwezen (bevestigd getroffen te worden door de doodstraf, *of* op *hem* is gevallen de uitspraak *der* doodstraf).	Katĕtĕppáké kĕnâ hoekœm pati, *of* kĕtiban kĕrampoengan h. p.
Tot schreijens toe bedroefd.	Sĕdih nganti nangis.
Tot den dood toe blijf ik aan u verbonden.	Hakoe roemakĕt hing kówé ngànti toemĕkâ hing pati.
Blijf hier (wachten) tot dat hij wakker wordt.	Hânâ hing kénē ngĕntènânâ sà-tangínē.
Laat het daar maar staan tot het geheel op is.	Tinggàllĕn hânâ 'ngkoño báhé sà-hĕntékké pisan *of* toemĕkâ sà- h. p.
Gij zult uw schuld betalen tot den laatsten penning (tot de geheele aanzuivering).	Hoetangmoe kówé njahoerrânâ toemĕkâ sà-poendâtté, *of* t. sà- loenâssé, pisan.
Tot nu toe.	Săpréné; *ook* toemĕkâ sàhiki.

Digitized by Google

Zoo heb ik mijn vijand tot mijn vriend gemaakt.	Měngkóño satroekoe dakgáwé sădoeloerkoe, *of* sahoedarakoe, *of* mitrakoe.
De stad tot rust brengen.	Nĕntrĕmmáké nĕgârâ.
De stad is reeds tot rust.	Nĕgârâ wis tĕntrĕm, *of* râtâ.
Ik leidde hem tot zijn vader.	Dak-hatĕrráké mĕñjang bapàkñé.
Toen zeide hij tot mij.	Bandjœr toetœr karo, *of* marang, *of* mĕñjang hakoe.
Tot mij sprak hij niet.	Hakoe hora di-tjĕlajòñi.
Dit geld is tot, *of* voor, betaling van 't katoen.	Wang hiki soemoerœp bajarránné djarit (djarik).
Tusschen de vouwen.	Soemĕlâ (*of* hânâ) hing lĕmpittan; — kĕslĕmpit.
Tusschen de bladen van 't boek.	Slĕmpit *of* kĕslĕmpit hing kĕbéttánné lajang.
Steek dit papiertje tusschen die boeken in.	Kĕrtas kijé sĕsĕlnâ hing boekoe-boekoe kóño.
Tusschen de palen van de pandopo.	Hing sĕlâñé, *of* hing lóngkángé sakañing pănâpâ.
Die boompjes staan te wijd uit elkander: zet er nog tusschen in.	Witwittan hikoe karangĕn; sĕsĕllânâ máñèh.
Tusschen (in de naauwte, snijding van) de kast en den muur.	Hing păripittánné lĕmari lan témbok.

Digitized by Google

Tusschen (in de reet of reten van) de planken van 't beschot. Hing rĕnggángé gĕbjog.

Het verbond tusschen u en mij (van u en mij). Prădjandjéjánné hakoe lan kówé.

De liefde tusschen broeders (het elkander liefhebben van br.). Trĕsnâ tinrĕsnánné pârâ sădoelœr.

De eensgezindheid tusschen (van) de vorsten was verbroken. Să-roedjoekké pârâ ratoe wis gĕmpal.

Tusschen heden en morgen. Hing hantaráñé sàhiki lan mĕngko hésœk.

Tusschen de vijftig en zestig (omstreeks 50 of 60). Wĕtârâ sèkĕt hoetâwâ săwidak.

Uit de hoogte. Tĕkâ hing doewœr.

De metalen en edele steenen komen uit de bergen (hun herkomst is de b.). Bângsâ tostóssan sangkáñé hing djĕro goenœng.

Uit liefde en medelijden. Sangking trĕsnâ lan wĕlas.

Zet dat uit uw gedachten. Hikoe síngkirnâ tĕkâ hing kahélíngannámoe (kahélíngámoe).

Uit (in) een kopje drinken. Ngómbé hing tjangkir.

Uit het gezigt verdwijnen. Silĕm.

Zet die dingen waaraan men den voet stooten kan, uit den weg. Sĕsandoengan káhé sínggàhnâ.

Digitized by Google

Uit het oog, uit het hart (niet gezien, niet gedacht).	Hora katon, hora kéling.
Uit eigen beweging.	Karĕppé déwé.
Uit zijn aard hard.	Pantjénné hatos.
Uit het hoofd opzeggen.	Ngapalláké.
Zijn arm is uit het lid.	Bahoenē kóngsool, *of* 'ndjĕpat tĕkâ hing gĕlíttan.
De steen is uit den ring.	Hintĕnné tjòplòk tĕkâ hing hali-ali.
Den steen uit den ring nemen.	Njòplokkáké híntĕnné tĕkâ hali-ali.
De boom ligt uit den grond.	Wíttĕ kásol.
Het plantje ligt uit den grond.	Wítté kĕbĕdol.
De pitten uit de vruchten doen.	Njoeplíkki kétjíkké *of* bĕtónné, *of* hisíné woh.
Er komt bloed uit mijn tandvleesch.	Goesikoe gĕtíhĕn.
Er stroomt bloed uit de wond.	Tatoenē mili gĕtih.
Uit de scheede geraken.	Kónoes.
De stad uit gaan.	Mĕtoe sĕdjabánē nĕgârâ, *of* m. tĕkâ hing n.
Uit de vergadering gaan, *of* de vergad. verlaten.	Mĕtoe tĕkâ hing pâkoempoellan, *of* ninggal pâkoemp.
De draad is er uit (*de naald*).	Lawénē mĕtoe.
De moed is er uit (het hart is op).	Hatínē hĕntèk.

Digitized by Google

De kurk is er al uit (de flesch).	Soempĕllé wis kĕñâ katjabœt.
Iemands oog uitsteken.	Njoeblĕs matáñé wong.
De rekening komt uit.	Păngitoengé, *of* pămidjírré tjòtjog.
Het boek is uit.	Lajángé wis toetœg, *of* hĕntèk.
Het licht, het vuur is uit.	Damárré, gĕñíñé mati.
Zijn oog is uit.	Matáñé mólèr.
Zijn endeldarm is uit.	Bóllé mĕtoe, *of* dòbol.
De breuk is uit.	Kondórré mĕtoe.
De eendragt, de vrede is uit (verdwenen).	Roekoenné, tĕntrĕmmé sirnâ.
De twist, de oorlog, de brand is uit.	Toekárré, pĕrángé, gĕñíñé wis sirĕp.
De school, de beraadslaging is uit ('t leeren, de beraadsl. is gedaan).	Wis lĕbar sĕkolah, wis lĕbar hapirĕmboeggan.
De kerk is uit (uiteengegaan, ten einde).	Grédjâ wis boebar, wis lĕbar gr.
Mijnheer is uit.	Toewánnê loengâ, *of* tĕdak.
Ziek worden van te veel eten.	Dadi lârâ déñing kákéhan (kákéjan) mangan.
Van koude bibberen.	'Ndròdog déñing katissĕn.
Ik heb het van velen gehoord.	Holèhkoe ngroengoe wărtâ sangking hákèh wong.
Van vier uur af.	Wiwit dèk djam papat.
Van den boom gevallen (*van de vruchten enz.*).	Roentœh, *of* ròntog tĕkâ hing hoewit.

Digitized by Google

Idem (*van wat niet aan den boom behoort*).	Tĕkâ tĕkâ hing hoewit.
Van zijn kind gescheiden.	Pisah lan hanàkké.
Zij gaat niet van haar kind af (h. k. wordt niet verlaten).	Hanàkké hora katínggal.
Ver van den dijk.	Hadoh lan tanggœl.
Van onderen, onderaan.	Hing ngisor.
Van onder op.	Wiwit, *of* tĕkâ, hing ngisor.
Het is een bevel van den koning.	Hikoe parénták é sang Râdjâ.
Hij komt van wege (gezonden door) den koning.	Tĕkáné kahoetœs sang Râdjâ.
Deze ordening is van wege (den wil *of* 't bevel van) den Generaal.	Pranâtâ hiki hawit sângkâ dawoehé *of* kărsáné Djéndral.
Iemand van Samarang (die te S. woont).	Wong hing Samarang.
Ik kom van Nederland.	Sangkakoe hing nĕgârâ Wĕlândâ.
Dat komt van uw onvoorzigtigheid.	Hikoe hawit tĕkâ koerang hati-atimoe.
Dat komt van (wordt aangebragt van) de hardheid van 't hout.	Hikoe kagâwâ sangking hatóssó kajoe.
Dat komt van zelf (is van zijn eigen wil, *of* natuur *of* aard).	Hikoe sangking karĕppé, *of* pantjénné, *of* watĕkké dĕwé, *of* hikoe kagâwâ sangking p., *of* w. dĕwé.

Digitized by Google

Het breekijzer staat vóór.	Línggíssé hânâ hing ngarĕp
Vóór de gevangenis is een wacht.	Hing ngarĕppánné boewèn hânâ wong djâgâ.
Dit is de wacht voor 't stadhuis (bestemd).	Hikoe kang bakal djâgâ hing pănkantórran nĕgârâ.
Zet het vóór de deur, en niet er achter.	Dòkòkkĕn hing ngarĕp, *of* sàngarĕppé, lawang, hâdjâ hing sà boerĭnĕ.
Hij staat daar vóór u.	Ngadĕg hing ngarĕpmoe koño.
Ga eens vóór den spiegel staan.	Madĕppâ hing kâtjâ pängilon săpisan.
Houd altijd mijne lessen voor oogen.	Pitoetoerkoe *of* pawoelangkoe hadĕpnâ sălawássé.
Als gij 't noorden vóór u hebt.	Jèn kówé madĕp ngalor.
Houd dien berg altijd regt vóór u.	Goenœng hikoe tansah hadĕpnâ bĕnĕr.
Houd dat maar vóór u, zwijg het maar.	Hikoe nĕngnâ . *of* sídĕmmĕn báhé.
Houd dat maar voor ú, — houd (neem, gebruik) dat maar zelf.	Hikoe djoepoekkĕn, *of* hanggònnĕn déwé báhé.
Hier is een brief voor u (die u toekomt).	Hiki hânâ lajang kang kadoewé hing kówé, *of* kang marang kówé.
Deze brief is voor zijn zuster.	Lajang hiki kang doewé: sădoeloerré wadon, *of* l. h. marang s. w.

Digitized by Google

Dit is een geschenk voor zijn heer.	Hiki hatoer-atœr, kang marang bĕndaráně.
Dat eten is niet genoeg voor zes man (n. g. door zes man gegeten).	Pangan hikoo hora tjoekœp di-pangan wong nĕněm.
Dit katoen is niet genoeg voor een beddelaken (*tot* een b. gemaakt).	Djarit hiki hora tjoekœp di-gáwé sĕpré sidji.
Een doren dient hun voor naald (een d. die gemaakt wordt tot n.).	Hĕri kang di-gáwé hĕdom.
Voor schrijver kan ik hem niet gebruiken (door mij schrijver gemaakt, is hij niet te gebruiken).	Dak-gáwé djoeroe-toelis hora kanggo.
Voor aanvoerder is hij te klein.	Di-gáwé tĕtíndih, kĕtjilíkkĕn.
Beschutten voor de hitte.	Ngaling-alíngi, *of* majoengi tĕkâ hing panas.
Bewaren voor bederf (dat het niet bederve).	Ngroematti hâdjâ nganti bòsok.
God beware ons voor de zonde (verwijdere ons van de z., doe ons de z. ontgaan)!	Allah moegâ njíngkirnâ, *of* ngĕdòhnâ hakoe tĕkâ hing dosâ!
Wacht u voor dien man (ontwijk d. m.).	Wong hikoe síngkírrânâ.
Hij vreest voor zijn eigen schaduw.	Wajangánné déwé di-wĕdèni.

Digitized by Google

Vlugten voor den vloed (vl. van d vl., *of* d. vl ontvlugten). Mĕlajoe tĕkâ hing bandjir, *of* nginggátti bandjir.

Voor u heeft hij het gekocht. Kówé sing katoèkòk hákĕ.

Voor u is hij gestorven (zijn st. wilde u voordeel *of* heil aanbrengen, *of* gij werdt bedoeld *enz.*) Holéhé mati harĕp mikolèhákĕ, *of* njalamĕttákĕ kówé, *of* kówé kang di-poerih sĕlamĕttĕ holéhé nglakòñi patî.

Voor u is al dat schoons bereid. Kówé kang katjawíssan pĕpĕnĕddan hiki kábèh.

Het is maar voor de grap (maar spel, m. lagchen). Hikoe mœng dolannan, *of* gĕgoejon, báhé.

Het is maar voor behulp (een noodlap). Hikoe mœng tambal-boetœh.

Voor mij is het niet lang genoeg. Di-gáwé hing hakoe, koerang dâwâ.

Voor mij is er niets bij (ik heb geen aandeel, *of* mij is niet toegedeeld). Hakoe hora doewé pándoemman, *of* hakoe hora kahĕdoemman.

Ik geef u dit geld voor betaling van oude schuld. Kówé dak-wèhi doewit hiki soemoerœp pámbajárré hoetang lawas.

Voor (de kosten van) 't onderhoud van mijn zoon Soemoerœp wragáddé 'nggoematèñi hañakkoe lañang.

Al die moeite die hij maakt (bedrijft), is voor (*d. w. z.* acht hij) zijn vermaak. Sàkéhé kangéllan kang dilakòñi hikoe, soemoerœp kĕboengahánné.

Digitized by Google

Ontvang dezen diamant voor (dien rekenende voor) de opbrengsten van uwen grond.	Híntĕn hiki tampanānâ, soemoerœp pămĕtoenē boemimoe.
Waarvoor is dat geld?	Wang hikoe mahoe soemoerœp hâpâ, *of* soeroeppé hâpâ?
Dit is voor (de vergelding van) uwe vlijt.	Hiki păma lĕssé, *of* h. soemoerœp păma lĕssé srĕgĕpmoe.
Dit poeder is voor (dient tot) blanketsel.	Boebœkkan kíjé miñângkâ páhès, *of* wĕdak.
Voor niet, zonder betaling.	Tanpâ-bajarran; báhé-báhé.
Voor niet, te vergeefs.	Tanpâ gáwé; tanpâ goenâ.
Voor niet, zonder doel.	Tanpâ soerœp.
Vóór het vijf uur sloeg, was ik al op.	Sà-doeroengé moeñi djam limâ, hakoe wis tangi.

Twee en twee is vier. 131.	Loro 'mbèk (kambí) loro, dadi papat.
Geef hem geld of rijst (één van beiden).	Wèhânâ doewit hoetâwâ bĕras, salah sidji.
Geef hem zijn zin of (zoo niet,) jaag hem weg.	Hoedjañĕn (*of* toeroettânâ săkarĕppé, *of* wèhânâ săk.), jèn hora, toendoengĕn.
Is dit goud of koper?	Hâpâ hiki mas, hâpâ koeñíngan?

Digitized by Google

Gaat gij uit, of blijft gij te huis?	Hâpâ kówé loengâ, hâpâ hânâ hing homah ('nâ ngomah)?
Wilt gij of niet?	Gĕlĕm hâpâ (*of* tah) hora? *ook enk.*: gĕlĕm hora?
Onderzoek of hij schuld heeft of niet, zijn schuld of onschuld.	Pariksañânâ salah lan horáñó.
Dat hangt er van af, of mijne waren al van de hand zijn of nog niet.	Hikoe mâwâ-mâwâ wis pajoe lan doeroengé dagangakoe.
Hetzij ik honger heb of niet.	Hakoe ngĕlíhâ (ngĕlíjâ), horahâ.
Of er menschen zijn of niet.	Hânâhâ, hora hânâhâ wong
Ik wil weten of de zon al op is.	Hakoe harĕp wĕrœh mĕ̄nâwâ wis palĕtèk, *of* wis bjar; *of* srĕngéngé mĕnâwâ wis mĕtoe.
Vraag hem of hij ziek is.	Takonnânâ mĕ̄nâwâ, *of* hâpâ, lârâ hawàkké.
Waart gij niet verschrikt? — Of ik verschrikt was!	Hâpâ kówé hora kágèt? — Kágèt, hâpâ má̄nèh!
Mijn paard is óók wit.	Djarankoe jâ poetih.
Er is ook zwart aan.	Hânâ hirĕngé hoegâ.
Is het ook wit, het is toch geen schimmel.	Dadíjâ poetih, *of enk.* poetíhâ, jâ doedoe dawœk.
Wat is de jongen spoedig terug! — Het is ook niet ver.	Gĕlis tĕmĕn balíné botjah hikoe! — Wong hora hadoh.

Digitized by Google

De kinderen schreiden óók (mede).
Hanàkké pâdâ mil-oe (mèloe), *of* hangl œ d, nangis, *of* m. n. hoegâ.

Zijn reispas was óók (mede geraakt) weg (*met andere zaken*).
Lajángé pas katœt hilang.

Oesters lust hij óók niet.
Tirĕm jâ hora dojan.

Dan verslapen zij zich beiden evenzeer.
Dadi pâdâ kĕlĕmpónné.

Zóó is het toch niet goed.
Mĕngkéné jâ hora bĕtjik.

Nu is hij toch heengegaan!
Sàhiki tĕkâ loengâ hoegâ!

De lucht is dik bewolkt; toch regent het niet (komt het niet tot regen).
Mĕndoengé kandĕl; sămóño hikoe hora nganti hoedan.

Laat mij toch alleen!
Hakoe tínggàllĕn déwé tâ!

Al heb ik tegen u misdaan, haat mij toch niet.
Sănadjan hakoe kĕloepoettan hámbèk kówé, nanging, *of* héwâ sămóño kówé hâdjâ nganti sĕngit hámbèk hakoe.

Zeg hem dat ik hem (zijn komst) verwacht.
Warahĕn jèn dak harĕparĕp tĕkáné.

Zeg hem dat hij wachte.
Konnĕn ngĕntènì.

Het is goed dat gij de wacht houdt.
Prajogâ kówé djâgâ.

Het is goed dat hij het geborgen heeft.
Prajogâ wis di-símpĕn.

Het is noodig dat ik nu slapen ga.
Hakoe pĕrloe toeroe sàhiki.

Digitized by Google

Het is noodig dat ik u uitzend.	Kówé perloe dak-kòngkon.
Het is noodig dat die muren gewit worden.	Témbok káḥé pĕrloe di-wĕdakki.
Het is noodig dat hier wakers zijn.	Pĕrloe hânâ wong djâgâ hing kéñé.
Och, dat alle menschen in God geloofden!	Moegâ tâ wong kábèh pâdâ prătjâjâhâ hing Goesti Allah!
Ik hoop dat (opdat) hij van zijn dwaling terugkome.	Păngarĕp-arĕpkoe soepâjâ ngoendoerrânâ tĕkâ hing kĕblíngĕrré
Ik houd het er voor dat er geen hoop meer op is (het niet meer kan gehoopt worden).	Păngrasakoe, wis hora kĕnâ di-harĕp-arĕp.
Regel het zóó dat ze tegelijk aankomen (beoog dat gelijktijdig zij hun aankomst).	Harah-arahĕn, pâdâ barĕngânâ (*eigl.* barĕnganná) tĕkáñé.
Sluit het goed digt, dat (tot) hij er niet uit kan.	Toetoeppánâ, *of* híñĕbbĕn *of* rapĕtnâ, *of* koentjíñĕn, sing koekœh, ngantíjâ hora bisâ mĕtoe.
Wees voorzigtig dat gij niet vallet.	Di-ngati-ati, hâdjâ nganti tibâ.
Hij heeft geloopen dat hij buiten adem is, — dat hij hijgt.	Pĕlajoeñé nganti hĕntèk hambĕkkánné, — nganti mĕnggèh-mĕnggèh.
Het is zoo lang dat het tegen het deksel stoot.	Dawáñé nganti nòtòg hing toetœp.

Digitized by Google

Dat gij het huis alleen laat, is niet verstandig van u (n. verst. gij dat, *of* want, wel hoe! l. a. 't h.).	Hora pintĕr kówé déñé tĕkâ nínggal đéwé homáhé.
Dat er heden geen markt is, maakt het zeer moeijelijk ('t niet zijn van m. op dezen dag *enz.*).	Hora hañáñé pasar hing sà-diñâ hiki, makéwoehi bañgĕt.
Dat gij het uwen heer niet gezegd hebt, verwondert mij (uw niet zeggen aan u. h. *enz.*).	'Nggonmoe hora matœr hing bĕndaramoe, hikoe 'nggoemœnnáké hakoe.
Wasch het tot dat het geheel schoon is.	Koembahĕn toemĕkâ sàrĕsíkké pisan.
Berg het weg eer de schurk hier komt.	Símpĕnnĕn sà-doe roengé gĕntóné mréñé.
Ga niet weg voordat gij geld ontvangen hebt (als nog niet *enz.*).	Hâdjâ loengâ jèn doerœng tâmpâ đoewit.
Het is zoo lang als breed.	Pâdâ dawáñé, *of* dawáñé pâdâ, lan hambáñé.
Hij heeft een kop als een buffel (zijn k. is als een b.).	Hĕnđássé kâjâ kĕbo.
Hij loopt (snel) als een hert.	Pĕlajoeñé rikat kâjâ mĕndjangan.
Hij (zijn kleur) is zoo zwart als iukt.	Roepáñé hirĕng kâjâ mangsi.
Een schuitje, kano, als een kastanjedop.	Djoekœng sĕtjangkok-sarangan.
Hij ziet er uit, heeft een gedaante, als een tijger.	Roepáñé, *ook* sawangánné, kâjâ matjan.

Digitized by Google

Het is als of hier een dief geweest (gekomen) is.	Kâjâ-kâjâ hing kénĕ katĕkañan maling.
Hij doet als of hij de heer ware.	Prătíngkáhé p'rasasatdadi bĕndârâ.
Mijn keel is als toegestopt.	Gorokkakoe kâjâ kapĕpĕttâ.
Dat is zoo goed als stelen (z. g. a. of iemand steelt.)	Hikoe prăsasat wong njòlong.
Hij ziet er uit als of hij bedroefd was.	Sĕmoenĕ kâjâ, *of* mèmpĕr kâjâ sĕdih.
Die stoel is even hoog als de tafel.	Koersi káhé doewoerré papak lan médjáñé.
Mijn zoon is al even knap als ik.	Hañakkoe prígĕllé wis papak, *of* pâdâ, lan hakoe.
Schik het zoo als gij wilt.	Tatañĕn, *of* rékañânâ, hing sà-karĕp moe.
Laat het gaan zoo als het kan.	Mĕlakoewâ, *of* toemíndàkkâ, hing sà-bisáné.
Neem het zoo als het valt.	Tampañânâ hing sà-tibáñé *of* hing sàsida-sidáñé.
Maak het zoo stevig als gij kunt.	Koekœhnâ hing sà-bisa-bisamoe.
Maak het zoo wit als het kan (*als de ingredienten enz. toelaten*).	Poetihnâ hing sà-holéholéhé.
Idem (*als de aard van 't voorwerp toelaat*).	Poetihnâ hing sà-bisa-bisáñé.

Digitized by Google

Zoo niet morgen, dan overmorgen ('t missen van m., ov.-m., *d. i.* als 't mist m. *enz.*).	Loepoetté mĕngko hésœk, hĕmbèn.
Zoo niet storm, dan krijgen toch zwaren regen.	Loepoetté prahârâ, mĕsti hoedan dĕrĕs.
Een van beiden moet ik hebben, uw geld of uw leven.	Loepoetté doewitmoe, hoemoermoe dak-djalœk.
Als uw werk af is, kunt gij rusten.	Jèn, *of*, sămângsâ wis toetœg gawémoe, hólèh haso.
Als er tijd is, zullen ze komen.	Jèn *of* mĕnèk (nèk) lĕgâ (dangan, kòbĕr), bakal, *of* mĕsti pâdâ mârâ.
Als er beterschap (zijner ziekte) zal zijn, zal ik hem hier (-heen) nooden.	Sămângsâ wis hânâ titiggé (majárré, mĕndâné, hénléngé) laráné, bakal dakhoendang, *of* dak-hatoerri mréné.
Als 't arme kind den weg maar vindt (ongelukkig dat kind! misschien vindt het den weg niet).	Mĕsakkáké 'botjah hikoe: mĕnâwâ hora nĕmoe dalánné.
Als er maar niets breekt!	'Mbok hâdjâ hânâ pĕtjah!
Als er maar genoeg is, krijgt gij ook.	Hanggĕr njoekoeppi, kówé mĕsti hólèh hoegâ.
Als hij goed werkt, zal hij 't hier goed hebben (aangenaam krijgen).	Hanggĕr bĕtjik, *of* nĕmĕn, pănggaráppé gáwé, mĕsti bakal hólèh héñak hânâ hing kéné.

Digitized by Google

Een poging om vrede te maken.	Pängarah gáwé roekœn.
Ik onthoud hem zijn begeerte, om zijn geluk te bevorderen.	Holèhkoe mětat păkarĕppánné moerih noelœssáké, *of* moewoehi kĕslaměttánné.
De kinderen worden in den band gehouden om hen gewend te maken aan het goede (bedoeld gewend te zijn *enz.*).	Botjah-botjah pâdâ kapĕrdi kapoerih toemannâ hing kĕbĕtjikkan.
Ik breng dezen zak medo om er het geld in te doen.	Kampil hiki dak-gâwâ kĕgáwé madahi doewitté.
Ik heb het hem niet gezegd om hem niet te doen schrikken (opdat niet tot schr).	Hora dak-wărtañi, soepâjâ hâdjâ nganti kágèt.
Ik blijf hier om hem op te wachten.	Hakoe hânâ hing kéñé bakal ngadang tĕkáñé.
Het is hier levendiger dan in mijn dorp.	Rámé hing kéñé karo hing désákoe.
Wat is duurzamer, zijde of katoen?	Háwèt hĕndi: soetrâ karo djarit kapas?
De weg is te steil dan dat ik dien zou kunnen gaan (een weg zoo steil; ik zal niet kunnen gaan).	Dalan moenggah sĕmoño: hakoe mĕsti hora bisâ ngambah, *of* nglakòñi.

Digitized by Google

Opstaan kan hij niet: hoe zou hij dan kunnen loopen (loopen te meer als zou kunnen: opstaan maar kan hij niet)!

Mĕlakoe máñèh jèn bisâhâ: tangi báhé hora bisâ.

Een zuigeling kan zij niet dragen, hoe dan een jongen van vijf jaar!

Botjah hoemœr limang tahœn máñèh, jèñ kĕlarrâ 'nggéndong: sănadjan păsoesoon báhé, hora-kĕlar.

Een koe eet dat niet op: laat staan een geit.

Hâdjâ sing wĕdœs: sănadjan sapi hora mangan hĕntèk.

Ik heb de goederen nog niet gezonden; want ze zijn nog niet afgeladen.

Barángé doerœng dak-kirimmáké: moeláñé mĕngkóñoq, hawit doerœng soedah, *of* b. d. d. k., wong doer. s.

De kar met (die laadt) het goed, is halverweg blijven steken; want (omdat) de voerman (die ze voert,) is gevallen en heeft zijn been gebroken.

Tjikar kang mòmot barángé, kaudĕg hâná hing ţĕngah dalan; ķang mâwâ, *of* hamărgâ, kang nglakokháké tibâ poetœng, *of* pĕpĕs, sikíllé.

De gewassen verdorren doordien 't niet regent

Tĕtandoerran, *of* tañĕm toewœh, pâdâ halœm hamărgâ hora hoedan.

Omdat (dewijl *enz.*) het tegenwoordig elken dag regent, (daarom) stel ik mijne reis maar uit.

Sarèhné sàhiki sabĕn diñâ hoedan, moeláñé loengakoe dak-hoendœrráké báhé.

Digitized by Google

Zoowel ijzer als koper kan gesmolten worden (ij. en k. kunnen gesm. w. alle beiden).

Wĕsi lan tĕmbâgâ kĕñâ di-lĕbœr karo-karóñé.

Hij heeft noch vijanden noch vrienden (heeft geen v., heeft geen vr.).

Hora doewé satroe, hora doewé sădoelœr, *of* prăsañakkan.

Rijkdom noch grootheid maakt u bij God aangenaam.

Doedoe kĕsoegíban, doedoe kĕloehoerran, kang narimakháké kówé hing Allah.

NB. De volzinnen, in cursief gedrukt, zijn in Krâmâ of Madyâ gesteld.

GESPREKKEN.

Met een Lastdrager.

Vriend! zijt gij lastdrager?

Man (*rerkorí v.* paman, *oom*)! hâpâ kówé wong boedjang?

Neen, Mijnheer! ik ben landbouwer.

Bòtĕn, Toewan! koelâ pceñilâ tíjang tañi.

Nu, maar gij kunt toch wel die koffertjes voor mij dragen, niet waar?

Jâ wis, nanging kówé jâ bisâ mikœl kòpòrkoe hiki, hora?

Neen, Mijnheer! 't is al avond; ik moet naar huis; mijn huis is ver in 't desaland.

Bòtĕn, Toewan! sampæn sòntĕn; koelâ pĕrloe mantœk; gríjâ koelâ tĕbih wòntĕn hing padoesoennan.

Maar wie zal mijn goed dan dragen?

Nanging sâpâ sing bakal mikœl barangkoe?

Digitized by Google

Daar komt een lastdrager aan.	*Poeñikå wòntĕn boedjang ďatĕng.*
Zoo, ik dank u.	Mĕngkoño! păñĕrimakoe.
Ja.	*Hínggih.*
Vriend! neem die koffers eens op, en breng ze mij na.	Man! kòpor hiki tjobå djoendjoengĕn, tœtnå hakoe.
Neen, Mijnh.! 't is al over tweeën; ik ben vermoeid.	*Bòtĕn, Toewan! sampœn langkœng djam kalih; koelå poeñikå sajah.*
Ik zal u goed betalen; zeg hoeveel gij vraagt.	Kówé bakal dak-bajar sing bĕtjik; toetoerrå, kówé 'ndjalœk pirå?
Neen.	*Bòtĕn.*
Dat is raar volk hier! — Boomwachter! hoe is dat met dat volk?	Bångså háñèh hånå hing kéñé! — Hoepas! kăpríjé tå moenggœh bångså hiki?
Ja, Mijnh.! 't is moeijelijk, na tweeën menschen te vinden die goederen willen dragen.	*Hínggih, Toewan! sămångså sampœn langkœn; djam kalih, hángèl manggih-tíiang hingkang poeræn ngrĕmbat barang.*
Wat doen die lastdragers dan na tweeën?	Déñé wong boedjang hikoe pålå gáwé håpå, jèn wis liwat djam loro.
Dan gaan ze voor hun verdiend geld opium schuiven en daarna uitslapen (slapen tot verzadiging), *of ze gaan het verspelen.*	*Ladjĕng blandjañipœn dipœndamĕl madatti (njĕrèt), noentĕn tilĕm ngantos toewœk, hoetawi blandjañipœn wahoe dipœn-tĕlassakĕn kĕlajan botóhan (dolan, maïn).*

Digitized by Google

Is er dan geen middel op, om iemand te krijgen (te doen krijgen)?

Misschien, Mijnheer! — Wacht ik zal dezen man nog eens aanspreken.

Kom, vriend! help dien heer toch.

Ik heb geen tijd: mijn buurman is dood: ik moet medegaan om hem te begraven.

Ook, die buurman zal wel begraven komen, al zijt gij er niet bij.

Waar moet Mijnheer wezen?

Op K. . . .

O, dat is te ver: drie palen!

Neen, zoo ver is het niet: 't is maar ruim twee palen. — Welnu, hoeveel loon vraagt ge?

Wat zijn die koffers zwaar! — Te zwaar voor één man.

Zij wegen juist veertig kati's. — Gij kunt ze wel op den nek dragen.

Hăpă hora hânâ rékáñé ngolèháké wong sidji?

Mĕñawi, Toewan! — Mángké, koelâ waráhé săpisan malih, tíjang poeñikâ.

Hajo, kang (verk. v. *kakang*, eig. ouder broeder)*! 'ndikâ toelœng tâ tĕng toewánné.*

Bòlĕn kòdĕr koelâ: tânggâ koelâ pĕdjak: koelâ kĕdah toemœt mĕndĕm.

Hajo! tanggáñé nikoe báđé síjos kăpĕndĕm hoegâ, dadosso 'ndikâ bòlĕn toemœt.

Toewan tíndak đatĕng poendi?

Mĕñjang K. . . .

O, poeñikâ kĕlĕbíhen: ngantos tigang pal!

Hora nganti sămoño: mœng rong pal loewih sătitik. — Hajo, kówé 'ndjalœk bajarran pirâ?

Habot tĕmĕn kòpòr hikoe! — Kabòttĕn jèn wong sidji.

Habótté patang poelœh kati bĕñĕr. — Wis kĕñâ báhé ko-panggœl.

Digitized by Google

Neen, Mijnheer! ze zijn te zwaar: het lukt niet.	*Bòtĕn, Toewan, poeñikå kawrattĕn: bòtĕn kénging.*
Roep dan een makker, vriend!	*'Ndikå ngoendang kåntjå, kang!*
Nu zijt gij met uw tweeen: kom, neemt nu maar op.	Sàhiki kówé wong loro: hajo, 'ndjoendjœng báhé.
Wij hebben geen draagstok bij ons.	*Bòtĕn 'mbĕktå rĕmbattan.*
Daar ligt een stuk bamboe: gebruik dàt maar.	*Nikoe hòntĕn dĕling sătoegĕl: nikoe mawon 'ndikå-hĕnggé.*
Hoeveel geeft Mijnheer?	*Toewan maríngi píntĕn?*
Ik geef een halve guldèn.	Hakoe ngoewèhi săsoekoe (*of* săhoekoe, soekoe).
Neen, voor zoo weinig willèn we niet.	*Bòtĕn, jèn sătitik sămantĕn, koelå bòtĕn poerœn.*
Hoeveel vraagt gij dan?	Kówé 'ndjalœk pirå?
Als Mijnheer geen anderhalve gulden geeft, gaat het niet door.	*Jèn Toewan bòtĕn maríngi tigang sĕkå, bòtĕn síjos.*
Wel, hoe duur! kom, kom! dat is spotvragen. — Ik zal u drie kwartjes geven: dat is meer dan billijk.	Lo, larang tĕmĕn! Hårå tå, hikoe păndjalœk gĕgoejon. Kówé dak-wèhi tĕlœng tálèn: hikoe wis kĕliwat tĕkå patœt.
Vriend! leen mij uw mes eens: ik zal dit stuk bamboe tot een draagstok snijden.	*Dik* (verk. v. *hadik*, jonger broeder)! *koelå 'ndikå-samboetti koedi 'ndikå săkĕdap: dĕling nikoe koelå-kĕtókké kĕdamĕl rĕmbattan.*

Digitized by Google

Hak het maar zoo door, en besnijd het dan wat.	*'Ndikå kĕtok mĕkòtĕn mawon, ladjĕng di-hòngòt-òngòttånå săwĕtawis.*
Komaan, nu opgenomen: ik heb al te lang moeten wachten.	Hajo, sàhiki di-djoen-djoengå: wis kĕsoewèn holèhkoe ngĕntèñi.
Neem dit pakje ook nog aan de hand mede.	Boentĕl kíjé jå tjangkíngĕh.
Heeft (brengt mede) Mijnheer nog meer goederen?	*Toewan poeñåpå 'mbĕktå barang (dandóssan) malih?*
Ja, die zijn nog achtergebleven: er zijn nog kisten, pakkisten, kistjes, pakmanden, meubelen enz.	Híjå, hisih kari: hånå máñèh pĕti, kas, pĕtèn, krandjang, bĕkakas homah, săpănoenggallánné.
Dat wil ik alles voor mijnheer dragen.	*Koelå hadjĕng ngrĕmbattakĕn Toewan poeñikå sădåjå.*
Dat wil ik wel gelooven. — Voorzigtig maar dat de koffers niet tegen dien paal stooten: er is breekbare waar in.	Hikoe hakoe ngandĕl. — Dingati-ati báhé kopórré hådjå nganti kĕsénggol hing såkå (tíjang, tjagak) káhé: hånå hisíñé barang gĕtas.
Houdt ze ook niet scheef: 't goed is maar los gepakt.	Hådjå ko-miringáké hoegå: lónggar báhé holéhé nglĕbòkháké barángé.
Zet ze zachtjes neêr, daar in de voorgalerij.	Sèlèhnå di-halon-alon, hånå hing gladri (galdri) ngarĕp koño.
Ik ga geld halen.	Hakoe loengå hámèk doewit.

Digitized by Google

Hier is uw loon.
Geef ons als 't u belieft, kleingeld.

Wij verzoeken ook nog om een fooitje (snoepgeld).

Maakt maar gauw dat ge wegkomt: 't is genoeg zoo.

Hiki hâpâ bajarramoê.
Mĕnawi parĕng, koelâ sámpéjan-paringi jâtrâ pĕtjah.

Koelâ njoewœn djadjan malih.

Di-gĕlis báhé loengâhâ: wis tjoekœp sămoño.

Om zich aan een praauw te laten aanzetten.

Vriend! kan ik hier een overvaarschuitje huren?
Ja wel. Waar moet Mijnheer heen?

Naar de praauw die daar ginds aan de punt van 't eiland voor anker ligt.

Hier is mijn kano; stap maar in, als 't u belieft.

Wat is uw kano klein en smal! Het lijkt wel een notedop. Is er geen andere?

Sañak! hâpâ hólèh njéwâ tambangan hing kéñé?
Hangsal. Toewan tíndak ăatĕng poendi!

Mĕñjang hing prahoe kang labœh hânâ hing hoedjoengé poelo koño.

Poeñiskâ djoekœng koelâ, soemânggâ, sámpéjan mínggah kémawon.

Djoekœngmoe tjilik lan tjíjœt tĕmĕn! Mèmpĕr kâjâ tjangkok sarangan. Hâpâ hora hânâ líjáñé?

Digitized by Google

Neen, Mijnheer! allen zijn uit visschen.

Bòlĕn wònlĕn, Toewan! sădâ-jâ dipœn-bĕklâ mĕnĕ̀t hoe lam.

Dat is naar! Zal het niet omslaan?

Noesaháké tĕmĕn! Hâpâ hora 'nggĕlémpang?

Neen, Mijnheer! wees maar gerust!

Bòlĕn, Toewan! sámpéjan dipœn-sĕkéljâ hing galih kémáwon.

Ga maar plat op die vloering zitten, en goed in 't midden, dat het schuitje in evenwigt blijve.

Sámpéjan pīnarak hing nganĕap hing galar poenīkâ, hing lĕngah lĕrĕs, djoekoengipœn sagĕddâ tímbang.

Laat mij toch niet verdrinken.

Hâdjâ tâ hakoe ko-kĕlĕmmáké.

Och, Mijnheer! 't is daar niet diep, en de grond is zand, geen modderklei.

Ah, Toewan! bòlĕn lĕbĕt hing ngrikoe, kalíjan ĕasarripœn wĕdi, dĕué lĕmpœng.

Ai is het ondiep, ik wil toch ook niet gaarne nat worden van zeewater (zout w)

Dadíjâ tjètèk, hakoe hora ĕĕmĕn kĕlĕpèh (kĕlĕprèh) banjoe hasin.

Moet Mijnheer met die praauw reizen?

Toewan poenāpâ báđé líndak kalih bahitâ poenīkâ?

Ja.

Híjâ.

Heeft Mijnheer ze afgehuurd, of vaart Mijnheer maar mede?

Poenāpâ Toewan-séwâ, poenāpâ nœmpang, of *noenœt, kémáwon?*

Ik vaar maar mede.

Mœng noempang báhé.

Waar is de reis heen?

Líndak ĕatĕng poendi?

Naar P. . . .

Mĕnjang P. . . .

Digitized by Google

Hoeveel is het vaargeld?	*Hoemballannipœn pîntĕn?*
Vier gulden.	Patang roepíjah, *of* rong réjal.
Dat is niet veel.	*Poenĭkâ bòtĕn katah.*
Wat zijn de golven hier groot!	Hómbàkké gĕdé tĕmĕn hânâ hing kénĕ!
Dat is de vloed die opkomt. — Blijf maar stil zitten (beweeg u maar niet).	*Poenĭkâ rob lingkang datĕng* (of *pasangipœn sĕgantĕn*). *— Sámpéjan sampœn kóbèt kémáwon.*
Gij moet het schuitje niet zoo laten wiegelen.	Hâdjâ sămoño 'nggójangáké ('mbandœlláké) djoekoengé.
Wees maar niet ongerust.	*Sámpéjan sampœn soemĕlang* (*koewatos*).
Waarom gaat ge niet regt op de praauw aan?	Jâgénĕ hora 'ndjoedjœg bĕnĕr (kĕntjĕng) hing prahoenĕ?
Om regt tegen de golven op te varen.	*Poenĭkâ kadjĕngipœn bâdé malang lĕrĕs datĕng hómbak.*
Als we schuin opgaan, dan slaat de kano om.	*Jèn ngantjas lampahipœn, djoekoengipœn 'nggĕlémpang.*
Wees voorzigtig bij 't aanleggen.	Di-ngati-ati hclèhmoe ngampirráké, *of* ngrampittáké.
Langzaam!	Di-halon-alon!
Houd het touw niet te stijf vast: laat het eerst wat glippen.	Talínĕ hâdjâ ko-koekoehi: hoeloerrâná satit k disik.
Nog niet opstaan, Mijnheer!	*Sámpœn ngadĕg roemíjin, Toewan!*

Digitized by Google

Nu kan Mijnheer aan boord gaan.	*Sàpoenīkâ hangsal Toewan mínggak.*
Daar is uwe betaling.	Hiki bajarramoe.
Goede reis, Mijnheer!	*Toewan koelâ-hatoerri wiloedjĕng (soegĕng) king lampah (tíndak), hínggih!*
Ik dank u.	Pānarimakoe.

Met een Timmerman en Meubelmaker.

Hebt gij meubelen te koop?	Hâpâ kówé kanggónnan bĕkakas homah kang didol?
Ja wel, Mijnheer! wat voor meubelen wilt gij?	*Hínggih, Toewan! bĕkakas poenâpâ sámpéjan kărsâ?*
Kasten, tafels, stoelen, rustbanken, waschtafeltjes, ledekanten.	Lamari (almari), médjâ, kœrsi (karòssi), kantil (bangkoe), médjâ rahœp, pătoeron.
Wil Mijnheer een hangkast?	*Toewan poenâpâ kărsâ lamari tjantéllan?*
Ronde of vierkante tafels?	*Médjâ boendĕr poenâpâ hingkang pĕsagi?*
Armstoelen of stoelen zonder armleuningen?	*Kœrsi palang poenâpâ kœrsi hèstri?*
Wat is dit voor een kast?	Hiki lamari hâpâ?
Een bordekast.	*Poenikâ lamari tœk.*
Ik heb dwergkastjes, halfslag en volslagen kasten.	*Koelâ 'nggadâhi lamari kòdòk, lamari tanggĕl hoetawi lamari hagĕng.*

Digitized by Google

Hebt gij kapstokken en handdoekrekjes?	Hâpâ kówé doewé tjantéllan sandangan lan sampírran saptangan (rak-handoek)?
Dit is geen kapstok; 't is een kleêrenrek.	Hiki doedoe tjantéllan: hiki sampírran (gawangan) djarit.
Deze kapstok heeft maar aan één kant knoppen.	Tjantéllan hiki mœng sǎsisih hânâ tjantéllé.
Al uw goed is op de koop gemaakt.	Barangmoe kódèn kábèh.
In gindsch huis staan betere zaken.	*Hing gríjâ ngrikâ wòntĕn hingkang sáhé.*
Laat eens zien.	Dak-dĕlĕngé.
Dit alles is voor goed gemaakt (gebruikgoed).	*Poeñikâ hánggèn sǎdâjâ.*
Bestelwerk dat afgesprongen is.	*Wĕlíngan hingkang wándé.*
Deze kast ziet er goed uit.	Lamari hiki bĕtjik roepáñé.
Van die andere is het linker deurpaneel gebarsten.	Sidjíñé hikoe blabággé lawang kang kiwâ bĕntèt.
Al het hout is gekrompen.	Kajoeñé mĕngkĕrĕt (moengkrĕt) kábèh.
Zij is gemaakt van hout dat nog nat was.	Kang di-gáwé kajoe kang hisih tĕlĕs.
Waarom laat gij uw hout niet eerst goed droogen?	Kajoemoe jâgéñé hora digaringáké sing nĕmĕn disik?
Dat komt soms door de haast, Mijnheer!	*Poeñikâ tĕrkadang hamărgi kĕsĕsâ, Toewan!*
Is het ook niet dikwijls te veel moeite?	Rak hoegâ kĕrĕp ngarañi kangéllan?

Digitized by Google

Hoe maakt men dat het hout in de zon niet krom wordt, — niet trekt?	**Kajoe kang di-pépé hikoe di-poerih hâdjâ nganti béngkok, — ngoelèt, — rékáñé kĕpríjé?**
Daartoe wordt het tusschen klemmen gezet.	*Jèn dipœn-poerih mĕkatĕn, dipœn-gapit.*
Hier is spint aan.	Hikoe hânâ kajoené poetih (kajoeñé nom).
Dat wordt spoedig van den houtworm opgegeten.	Hikoe hénggal di-pangan boebœk.
De haakjes van 't achterschot moesten van binnen zitten.	Ganlóllé blabag hing boeri bĕñĕrré hânâ hing djĕro.
De sloten zijn ook al op de koop gemaakt.	Koentjíné (sĕlótté) hoegâ barang kódèn.
Die kunnen met een krommen spijker geopend worden.	Kĕnâ di-boekak nganggo pakoe tĕkœk.
Hier is een kastje met pilaartjes aan de zijden.	*Poeñikâ lamari sĕkónjar.*
Wat zit dat los in elkander!	Lòbòk (lòdòk) tĕmĕn pasángé hikoe.
De pennen wiggelen.	Patékké hoglak-aglik.
En zulk een kastje is lastig: de deuren kunnen niet wijd opengezet worden.	Karo déné lamari mĕngkóño hikoe héwœh: lawángé hora kĕnâ di-hĕblaggáké.
Dat is een leelijke tafel!	Gròboh tĕmĕn médjâ hiki!
Vol gaten die gestopt zijn.	Wĕrâtâ nganggo growak kang kadĕmpoellan.

Digitized by Google

Dat model van rustbanken is niet mooi.
Mij bevalt het niet.
Hebt gij ook een toilet?

Neen, Mijnheer! dat moet besteld worden.
En dan moet gij zelf het spiegeltje koopen: daar heb ik geen verstand van.

Nu, dan koop ik er liever een dat gereed is, in den winkel.
Het vlechtwerk in die stoelen is te wijd.
De rotan is te bros.
Gij moet mij een dozijn maken met leêren kussens met koperen spijkertjes.

Wat voor hout verkiest Mijnheer! Sånå-, njamplœng- of nångkahout?

De voorste pooten moeten van gedraaid hout zijn, de armleuningen uit één stuk, en de ruggen naar achter overgebogen.

Hora hapik đapoerré kantil hiki:
Hakoe hora đěměn.
Håpå kówé doewé pětèn pěmahéssan (pahéssan)?
Bò'ěn gadah, Toewan! poeñikå kědah mawi měling.
Poenåpå malih kědah sámpéjan pijambak kingkang noembas tingallánnipœn: poeñikå koelå bòtěn ngărtos.
Jèn měngkóño, hakoe hangœr toekoe kang wis dadi, hånå hing toko.
Hañammánné kœrsi kijé karangěn (kěharangěn).
Pěndjálínné gětas.
Hakoe gawèknå sălosin kang nganggo bantallan hoelěs wěloelang (loelang) lan pakoe koeníngan.
Kadjěng poeñå; å Toewan kărså? Poeñåpå kadjěng sånå, poeñåpå njamplœng, hoetawi nångkå?
Sikíllé ngarěp boeboettå, palángé ngirassâ, gěgěrré di-gawéjå đangak.

Digitized by Google

Van dit ledekant zijn de stijlen te dun.

Pătoeron hiki tijángé kĕtjilíkkĕn.

Hier heb ik een ander dat mooijer is; maar daar zijn nog geen onderlagen en hemel bij.

Ngriki wòntĕn malih hingkang sáhé; nanging dèrèng wòntĕn dasar of *dalikâ, lan langittannipœn (ram-téndaīnipœn).*

Maak er mij een met bloemwerk aan het hoofd- en 't voeteneinde, niet met regt hekwerk.

Gawèknâ sidji kang nganggo kĕmbangan hing pagĕrré hoelon-oelon lan dagan, hâdjâ nganggo roedji.

Maak het vooral stevig.

Mĕrlòknâ moerih santosâīné, *of* sing pĕrloe holéhé santosâ.

Gij moet ook eens bij mij aan huis komen: daar wil ik u een pandopo laten maken.

Kówé tĕkâhâ hing homahkoe hoegâ săpisan: kówé barĕp dak-gawèkhâké păndâpâ hânâ hing kóīno.

Hebt gij 't hout er al voor?

Kadjĕngipœn poeīnâpâ sámpéjan sampœn hangsal?

Ja, dertig balken.

Hijâ, tĕlœng poelœh glòndong.

Dat is voor vier middelbalken, vier middelstijlen, dertien buitenstijlen, en dan blijven er negen over voor de buitenbalken.

Poeīnikâ mīnângkâ midangan săkawan, sâkâ goeroe săkawan, sâkâ gotjo tigâwĕlas, dados kantœn sangang glòndòng kĕdamĕl blandar.

Het hout voor de buitenbalken en -stijlen is nog te dik.

Kajoeīné blandar lan sâkâ gotjo hikoe hisih kĕgĕdèn.

Digitized by Google

Maar gij moet het niet afhakken.
Nanging hora kĕnā ko-pĕtèlli.

Het moet afgezaagd en dan geschaafd worden.
Koedoe-di-gradjèñi lan dipasahi.

Zorg dat de lasschen goed in elkander sluiten.
Moenggœh tjatokkánné harahĕn pasángé bĕñĕr.

Moet het gebint met pen en gat gemaakt worden?
Ragangánné hāpā nganggo poerœs lan bobókkan?

Als het gebint met hoekklampen gemaakt wordt, behoeven de palen niet in den grond gezet te worden.
Ragangánné jèn nganggo kĕrbil, dadi sakáñé hora hoesah di-tjĕblòkkáké.

Dan moet er ook nog hout voor een nokbalk zijn.
Hāpā máñèh koedoe hāñā kajoe kĕgáwé pĕnoewœn (molo, hĕndas hing doewœr).

Ja Mijnheer! en een paar nokstutten er onder.
Inggih Toewan! kalih déñé toewœh kalih hidji.

Wat van de buitenpalen en balken afvalt, kunnen daar de daksparren van gemaakt worden?
Loroddánné sāka gotjo lan blandar hāpā kĕñā digáwé hoesœk?

Ja wel, als het dik genoeg is en gaaf, zal het wel toereikend zijn.
Hínggih, mĕñawi bòtĕn kirang hagĕng, poeñāpā malih wĕtah, kados-kados bádé njĕkappi.

Wordt het dak belegd met dekplankjes of met palmbladdek?
P. jonnipœn poeñāpā dipœnsirap poeñāpā dipœn-wĕlit?

Digitized by Google

Neen met pannen.

Dan moet er nog hout voor latten zijn.

Is hier ook een rijstschuur te koop?

Daar ginds staat er een met planken beschotten.

Deze stijl is van onder vermolmd: die moet gelascht worden.

Neen, Mijnheer! dat is niet sterk.

Beter het rottige eind er regt afgezaagd, en dan een groote staen meer er onder als voetstuk (neut).

Die andere stijl ziet er ook niet best uit.

Die behoeft maar wat uitgezaagd en -gestoken te worden, en dan een plankje er in gespijker d.

De pennen mogen wel verwisseld worden.

Van wat voor hout is die nokbalk.

Van wĕroehout.

Die ziet er ook vrij rottig uit.

Hora, di-gĕndèng (gĕntèng).

Dados kĕdah wòntĕn kadjĕng malih, kĕdamĕl hĕrèng.

Hing kénné hâpâ hânâ loembœng di-dol?

Hing ngrikoe wòntĕn sătoenggil mawi gĕbjog.

Tjagak- pòdjòk hiki hing ngisor boeboekkĕn: hikoe koedoe di-sambœng.

Bòtĕn, Toewan! poenikâ bòtĕn santosâ.

Prăjogènipœn hingkang bòsok kakĕtok papak, ladjĕng kahoempakkan sélâ hingkang hagĕng sătoenggil malih.

Tjagak săwidjiné hiki hoegâ hora bĕtjik titikkánné.

Poenikâ namœng hoesah dipœn-kowak kĕlajan gradi toewin tatah, ladjĕng dipœn-'ĕbok.

Patékké (nagĕllé) bĕtjik di-salinni.

Pĕnoewœn hikoe kajoe hâpâ?

Kadjĕng wĕroe.

Hikoe hoegâ bòsok tĕmĕn sawangánné.

Digitized by Google

O neen, Mijnheer! die is maar aangeslagen van 't belekken.	*Hèstoe botĕn, Toewan! poeñikå namœng bĕrĕk déñing kĕbotjórran* (of *b. kénging bòtjor*).
Hoeveel vraagt de eigenaar er voor?	Pirå tawáñé sing doewé?
Veertig gulden.	*Kawan dåså roepijah.*
Als hij ze voor twintig gulden geeft, laat ze dan maar naar mijn huis brengen.	Jèn di-wèhaké rongpoelœh roepijah, paraknå hing homahkoe báhé.
Maak ze eerst in orde.	Dandannånå (howahånå) disik.
Sla er ook nieuwe kardoezen aan.	Wèhånå (*geef*) katèk (sikoe) hanjar hoegå.
Als gij ze laat brengen, zet ze dan maar meteen in elkander.	Sămångså ko-parakháké, pasangĕn sisan báhé.
Wanneer zullen de bestelde meubelen af zijn?	Bĕkakas kang dak wĕkassáké mahoe, bésœk kapan bakal dadi?
Over vier maanden.	*Sàlĕbĕttipœn kawan woelan* (*santœn*).
Maar ik vraag de helft voorschot.	*Nanging koelå njoewœn jatrañipœn săpalih roemíjin*, of: *nj. hĕmpíngan jåtrå* (*pĕrskoi*) *săpalih.*
Waarvoor?	Kĕgáwé håpå?
Om hout te koopen.	*Kĕdamĕl toembas kadjĕng.*
Moeten de meubelen in de was gezet worden?	*Bĕkakassipœn poeñåpå mawi dipœn-lilin?*

Digitized by Google

Neen; maar maak ze zeer glad: ik laat ze politoeren.	Hora; nanging gawèñën halœs pisan: bakal dak-kon molitœr.

Met een Metselaar.

Metselaar! rondom deze pandopo moet gij een muur maken van vier en half voet hoog uit den beganen grond, en anderhalven steen dik.	Toekang bâtâ! sà-hoebĕngé pandâpâ hiki gawéjâ pagĕr bâtâ (témbok), doewoerré kĕlimâ-tĕngah kaki tĕkâ hing lĕmah, kandĕllé karo-tĕngah bâtâ.
Laat van voren en aan de zijden ruimten open voor ingangen.	Hing harĕp lan hing hiríngan loro lóngkangânâ kĕgáwé lawangan.
Gebruik er goede, harde metselsteenen voor.	Nganggowâ bâtâ sing bĕtjik lan hatos.
Lever gij de kalk maar.	Gampíngé, kówé báhé sing marakháké (ngolèháké, ngladèkháké, ngroepakháké).
En breng opperlieden mede.	Lan 'nggâwâhâ kântjâ.
Waar haalt gij het zand van daan?	Holéhé wĕdi hânâ hing ngĕndi?
Dat kan hier wel uit den grond gegraven worden.	*Kénging dipœn-doedœk hing siti ngriki.*
Den vloer moet gij pleisteren	Hing ngisor di-plĕstérrâ.
Uw kalkbrij is te dun.	Laboermoe kĕtjèwèrrĕn.

Digitized by Google

Maak de voegen niet zoo breed (dik).

Pasángé hâdjâ kandĕl sămoño.

Gebruikt gij geen schietlood?

Hâpâ kówé hora nganggo lòt?

Neen, Mijnheer! dat behoeft niet: een muurtje van drie voet kan ik op 't oog wel regtop zetten.

Bòtĕn, Toewan! bòtĕn hoesih; tĕmbok hingkang tigang kaki hinggíllipœn koelâ-hawag kémâwon, hinggih sagĕd djĕdjĕg.

Nu, maar ik zeg u dat dit stuk hellend staat.

Sămoño hikoe hakoe toetœr jèn đòjong sătoegĕl hiki.

Neen, Mijnheer! de palen van de pandâpâ staan niet regt te lood: zij staan van onder buitenwaarts.

Bòtĕn, Toewan! sakañipœn pandâpâ hingkang bòtĕn djĕdjĕg, hadĕggipœn tjèkèh.

Voor den vloer gebruikt gij toch een waterpas, niet waar?

Jèn gáwé hing ngisor, kówé mĕsti nganggo tímbángan hoegâ, hora?

Gij moet eerst anderhalf voet ophoogen.

Di-hoeroeggâ đisik (đingin) nganti karo-tĕngah kaki.

Den onderrand van buiten moet gij teeren.

Batoerré di-tírrâ.

Maak trapjes aan de ingangen, en rollagen er om heen.

Hing lawangánné gawéjâ hoendak-oendakkan, lan kahoebĕngânâ rollah.

Moeten de trapjes er buiten uitsteken, of gelijk met den muur zijn?

Híndak-índakkannipœn poeñdpâ moendjoel hing djawi, poeñdpâ sâ kĕntjènganipœn hing témbok?

Pleister de opstaande randen goed, dat ze niet afschilferen.

Tărĭaíkké plĕstèrrânâ sing bĕtjik, hâdjâ nganti ngĕlètèk.

Digitized by Google

Wilt gij den vloer rood gepleisterd hebben?	*Djogannipæn poeñåpå sámpéjan kàrså plĕstérran habrit?*
Waar maakt gij ze rood mede?	Sing ko-gáwé ngabang håpå?
Met fijn gestampte metselsteenen of met roodaarde.	*Boebæk dĕplokkan bañon hingkang lĕmbæt, hoetawi póeroe.*
Het dak lekt nog door.	Pajónné hisih bòtjor.
De pannen zijn niet goed gelegd.	*Bòtĕn kălĕrĕssan hangsallipæn ngĕtrap gĕntèng (gĕndèng).*
Ze liggen hoog en laag, of *scheef en krom.*	*'Nggrónggang-grònggong*, of *béngkak-béngkok.*
Het dak is te vlak.	*Pajonnipæn kĕtjampahĕn*, of *kĕtoewan.*
Het middeldak lekt niet, omdat het steiler is.	*Gadjahipæn bòtĕn bòtjor hamărgi toeræn*, of *nèm.*
Alleen het dak in de rondte lekt.	*Namæng pĕñanggappipæn hingkang bòtjor.*
Gij moet ook het metselwerk van de vorsten voorzien.	Kărpoessé di-dandannånå hoegå.
De vorsten zijn ook niet goed gelegd.	Woewoengé (woengwoengé, gĕndéngé) hoegå tĕráppé hora kĕbĕñĕrran.
Maak in deze twee muren gaten om een balk in te leggen.	Témbok loro hiki bobokkånå, kĕgáwé ngĕtrappi balok.
Hier zijn scheuren in den muur.	Témbok hiki hånå mlĕkáhé.

Digitized by Google

Het is maar 't pleister dat gescheurd is.	*Nomœng plĕstérré hingkang mlĕkah.*
Wat! zie, mijn stok gaat door den muur heen!	Hâpâ! lo! tĕkĕnkoɔ tĕmbœs!
Er is verzakking in 't fondament.	Talĕssé (dasárré, pondĕménné) hamblĕs.
Dit moet onmiddellijk voorzien worden.	Hikoe di-dandannânâ toemoeli.
Haal maar wat stutten, en breek dit stuk uit den muur.	'Ndjoepoekkâ (hamékkâ) tjĕngkal báhé hing săwĕtârâ: bandjœr boebrahĕn sătoegĕl témbok hiki.
Verwissel deze vloersteenen: ze zijn zoo dof.	Djobin hiki salínnânâ: blarĕm sămoño.
Bezorg mij die goed glanzig zijn.	Maraknâ kang klimis hapik (prajogâ).
Nu moet deze muur nog gewit worden.	Bandjœr témbok hiki d. kĕpjòkkânâ, di wĕdakkâi
Dat kunnen deze opperlieden wel.	Hikoe kântjâ-kântjâ kíjé wis bisâ.
Waar zijn uwe witkwasten?	Sikatmoe hânâ ngĕndi?
Die zullen we aanstonds maken van rietrasbladen.	*Bádé koelâ daměl toemoentĕn, kamběngan (halangalang, N.) hingkang dipœn. daměl.*

Met een Smid.

Smid! kunt gij sleutels maken?	Pándé (toekang wĕsi)! hâpâ kówé bisâ gáwé sòrog-koentji?

Digitized by Google

Maak dan een sleutel voor dit slot.
Jèn bisâ, gawéjâ soróggé koentji (sĕlot) hiki.

Haal uwe loopers om 't open te steken.
Sòròmoe bándrèk djoepoekkĕn kĕgáwéjâ 'mboekak.

Wat draait dit slot stroef!
Koentji hiki sĕrĕt tĕmĕn!

De sleutel past niet goed.
Sóróggé hora kĕbĕnĕrran.

Gij moet hem hier nog wat uitvijlen.
Hing kénné di-kikírrâ mánèh sâwĕtârâ.

Maak mij een hakmes met goed staal.
Hakoe gawèknâ parang (bĕndo) kang nganggo wâdjâ kang bĕtjik.

Slijp het meteen, dat het goed scherp is.
Hasahĕn sisan, ngantíjâ landĕp nĕmĕn.

Gij hardt het ijzer niet genoeg.
Koerang holèhmoe njĕpoehi wĕsínné.

Het hakmes is te dik: plet het nog wat.
Parángé kĕkandĕllĕn: pèpèhĕn mánèh.

Maak een schroevensleutel en een schroevendraaijer.
Gawéjâ hobéngan sidji lan pĕtik-sĕkrœp sidji.

Deze schroevensleutel is niet genoeg gebogen.
Hobéngan hiki koerang bĕkoekké.

Buig hem wat meer.
Tĕkoekkĕn mánèh.

Deze stang ijzer is gebroken: lasch de stukken aan elkander.
Londjórran wĕsi hiki poetœng: toegĕllánné samboengĕn.

De veêren van deze rijdchaise zijn te slap; kunt gij ze steviger maken?
Pírré bèndi hiki kĕndo: hâpâ kówé bisâ ngĕntjĕngáké?

Maak een nieuwen hoepel om dit wiel.
Rodâ hiki karahânâ sing hanjar.

Digitized by Google

De as staat op breken, *of* is geknakt: maak een nieuwe.	Hindĕnné ngarĕppáké poetœng, *of* tikĕl: gáwéjå líjáñé.
Maak ze niet te hard.	Hådjå di-gáwé kĕsĕpoehĕn.
Hier moet een nieuwe moêrschroef aan gemaakt worden.	Hing kéñé di-wèhånå sĕkrœp wadon hañjar.
Deze is te wijd.	Kíjé lòbok (lôdok).
De draad van die vaârschroef is uitgesleten.	Bĕñángé sĕkrœp lañang káhé gĕrang.
Hij moet nieuw opgevijld worden.	Pĕrloe di-hañjarráké.
Gij moet dit ijzer op nieuw zwarten.	Wĕsi hikoe di-djaboengå máñèh.
Mevrouw bestelt ook eenige vischschopjes en een braadrooster.	Njoñjah hijå mĕkas soesœk pănggóréngan săwĕtårå hidji, lan planggangan sidji.
Maak mij een priem om gaten in riemen te steken.	Hakoe gawèknå hoentjĕk sidji kĕgáwé 'mbòlòngi djangĕt.
Op deze deur wil ik een ijzeren boom laten maken.	Hing lawang hiki hakoe harĕp 'nggawèkháké sĕlarak (sĕlòròk, palang) wĕsi.

Met een Schoenmaker.

Maak mij een paar schoenen en een paar laarzen.	Hakoe gawèknå sĕpatoe săpasang lan sĕtiwĕl săpasang.

Digitized by Google

Mag ik u dan de maat nemen?	*Koelâ noewœn kâdé mĕndĕt hoekœr.*
Of geef mij als 't u belieft een schoen van u mede tot model.	*Hoetawi mĕñawi sámpéjan parĕng, koelâ sámpéjan-bĕktañi sĕpatoe sámpéjan sătoenggil kĕdamĕl toeladdan (toelâdâ).*
Maak de zoolen niet te dik.	Tĕlapakkánné (dasárré) hâdjâ kandĕl-kandĕl (kĕkandĕllĕn).
Klop de hakken goed vast.	Toengkákké gandèñi sing rapĕt pisan.
Gebruik goed zacht bovenleêr, dat niet aanstonds scheurt.	Hing doewœr tòtòk (*of* Batoekkánné) nganggowâ wĕloelang kang sĕdĕng lĕmĕssé, kang hora noeli mĕlĕkah.
Hoe hoog wil Mijnheer de laarzen hebben?	*Sĕtiwĕllipœn Toewan karsâ pintĕn hinggillipœn.*
Tot op de helft van de kuit.	Toemĕkâ tĕngah tĕngah kĕntol.
Naai alles met sterk draad, dat goed gewast is.	Holèhmoe 'ndondommi, kábèh nganggowâ láwé kang rosâ, kang kalilin sing bĕtjik.
Maak sterke lussen aan de laarzen.	Sĕtiwĕllé wèhânâ kòlòng kang sĕntosâ.
Bezorg er mij ook een paar leesten bij.	Kantèñânâ hoegâ klabœt săpasang, *of* hakoe holèhnâ hoegâ klaboettĕ săpasang.

Digitized by Google

Mijnheer! hier is het bestelde werk.	*Toewan! poenikâ gĕgarappan pămĕling sámpĕjan*, of *p. g. hangsal sámpĕjan mĕlingakĕn.*
Wat hebt gij het slordig gemaakt!	Gròbòh tĕmĕn holèhmoe 'nggarap!
De spijkers komen er van binnen door heen.	Pakoenē tĕmbœs hing djĕro.
De naden zijn niet goed gesloten.	Dondommánné koerang rapĕt.
Zoo maar kunnen ze opengetrokken worden.	Mĕngkoño báhé kĕnâ dihĕngkabbâké.
De neuzen zijn te breed.	Kamban poetjoekké, bontóssé.
En ze zijn mij veel te naauw (erg de naauwte er van).	Hâpâ dēnē bangĕt sĕsĕkké.
Deze schoenen liggen in drie dagen uit elkander.	Sĕpatoe hiki tĕlœng diñâ wis tètèr.
Het leder zal wel rekken, Mijnheer!	*Wătjoetjallipœn bâdâ mĕlar hoegi, Toewan!*
De schachten der laarzen zijn te wijd.	Sĕtiwĕl hikoe kĕlòbòkkĕn hing doewœr.
En ze zijn vol rimpels.	Lan mañingé ngloentœng kábèh.
Het leder is te slap en te ruw.	Wăloelángé kĕlĕmĕsasĕn karo dēnē kasab *of* boesik.
Hoeveel vel leder gaat er aan de kap van dit rijtuig?	Káppé karétâ hiki mĕlĕboe wăloelang pirang kĕbar?

Digitized by Google

Kunt gij stoelen overtrekken?	Håpå kówé biså ngoelĕssi kœrsi?
Dat is mijn werk ook, Mijnh. alsmede matrassen maken.	*Poeñikå kínggih pŭndamĕllan koelå, mĕkatĕn hoegi damĕl kasœr (boelsak, bloesak.)*
Waar vult gij de stoelkussens mede?	Ngisèñi bantállé kœrsi hikoe, sing ko-gáwé håpå?
Met geplozen en gestampte klapperschil.	*Sĕpĕt djoedjoettan kalijan dĕplókkan.*
En de matrassen?	Déñé kasoerré?
Met boomwol (een grof soort).	*Mawi kapœk.*
Stik de matras stevig door.	Santosåhå holèhmoe ngĕdommi tĕrœs kasoerré.
Kunt gij ook zadels en paardetuigen verstellen?	Håpå kówé biså 'ndandanni lapak lan habah-abah kărétå?
Aan dezen zadel moeten nieuwe stijgriemen.	Lapak hiki di-wèhånå djangĕtté sånggå-wĕdi kang hañjar.
Van dit tuig is het beslag los.	Habah-habah hiki tjĕplókké kóplak.
De lussen moeten allen vernieuwd worden.	Kólóngé koedoe di-salínni kábèh.
De oogkleppen van dit hoofdstel staan te wijd uit.	Saroengan kĕndali hiki tébéngé-måtå 'ndjĕbèbèh.
Deze schoenen moeten gelapt worden.	Sĕpatoe hiki di-dandannånå.
Maak mij ook een paar houten en een paar lederen sandalen.	Gawèknå hoegå klètèk (tèklèk) săpasang lan kĕtiplak săpasang.

Digitized by Google

Met onderscheidene Handwerkslieden.

Baas! kunt gij in zink (zinktin) werken?	Toekang! hâpâ kówé bisâ 'nggarap timah sing (sèng)?
Ja, Mijnheer! dat kan ik wel.	*Hínggih, Toewan! sagĕd hoegi.*
Hier heb ik twaalf bladen: daar moet gij een goot van maken.	Hiki hânâ rolas gòdong: di-gawéjâ talang.
Gij moet ze in de lengte afsnijden op twee voet breedte.	Di-kĕtókkâ moedjœr, hambâñé rong kaki.
En dan ombuigen dat de wijdte van boven een voet wordt.	Noeli di-tĕkoekkâ nganti boekáñé sĕkaki.
Maak bovenaan een platten uitstaanden rand aan beide zijden.	Hing doewœr gáwéjâ lámbéñé rong sisih.
Kunt gij wel goed zink solderen?	Kówé hâpâ jâ bisâ njódèr sing sing pĕñĕd?
Laat het niet lekken, dat het overal druppelt.	Hâdjâ nganti bòtjor, dadi ting tăritis.
Uw soldeerbout is niet heet genoeg.	Pañjodérrámoe koerang pañas.
Maar wat is dat voor een soldeerbout die ge gebruikt!	Nanging hikoe pañjodérran hâpâ kang kò-hĕnggo!
Het is niets meer dan een peuterijzer!	Hikoe djĕñĕngé tjoekil báhé!
Er is geen kop aan om mede te wrijven.	Hora hânâ pĕntóllé kĕgáwé ngoetjĕkki.

Digitized by Google

Zoo wordt het soldeersel niet vast.

Mĕngkéñé sodérré dadi koerang rapĕt.

De helft is al gestold eer ge met uw peuterijzer er aan komt.

Săparo wis kĕnĭël sà-doeroengé kĕñjoñjókkan hing tjoekilmoe.

Zie, daar komt juist regen, zoodat de goot meteen beproefd wordt.

Lo! kĕbĕñĕrran hólèh hoedan, dadi talángé katjatjak sisan.

Daar lekt ze.

Hânâ 'ngkoño bòtjor.

Necn, Mijnheer! de regen slaat van bezijden er doorheen tusschen dak en goot.

Bòtĕn, Toewan! poeñi' â kĕtampon wontĕn hing sĕluñipœn pajon kalljan talang.

Dan moet ge aan dat einde nog een schut zetten tot onder den rand van het dak.

Jèn mĕngkoño, talángé sisih koño wèhânâ tadah, *of* plisir, kang nòtog hing pínggírré pajon hing ngisor.

Hang nu dezo blikken pijp aan 't eindo der goot.

Sà-biki tjoróngan mrakas hiki tĕrappĕñâ hing poetjoekké talang.

Opdat we niet zoo een hooge afstrooming van water hebben, die rondom heen spat.

Soepâjâ hâdjâ nganti hânâ grodjóggan bañjoe kang tjiprat-tjiprat sà-hĕnggonĕnggon.

Aan welk einde, Mijnheer?

Hangsal hing poetjœk hingkang poendi, Toewan?

Wel aan het laagste, niet waar?

Lo! hólèh hing kang hèndèk, hora?

Digitized by Google

Op deze badkamer wil ik een atepdak hebben.	Karĕpkoe hing padoessan hiki di-wèhânâ pajon hatĕp.
Van alang-alang of van remboeloeng?	*Poeñâpâ kambĕngan poeñâpâ rĕsoelâ?*
Van aaneengeregen remboeloeng.	Wĕlit rĕmboelœng.
Hoeveel honderd zal er voor noodig zijn?	Kirâ-kirâ kĕlĕbon pirang hatœs.
Vijfhonderd zal genoeg zijn.	*Gangsal hatœs báđé tjĕkap.*
Koop dan zooveel, maar wat geen koopgoed is.	Toekoewâ báhé sămoño, nanging sing hanggon.
Dan moet ik naar de desa gaan, en koopen bij de makers zelf.	*Jèn mĕkatĕn koelâ kĕdah késah đatĕng pădoesoennan, toembas kalih hingkang damĕl pijámbak.*
Daar men mede te koop staat, daarvan zijn de buitenste mooi en lang, maar al de binnenste kort en slecht.	*Hingkang lađangan poeñikâ hing djawi sami hapik kalíjan, pandjang, nanging hing lĕbĕt tjĕnđak lan hawon sădâjâ.*
Die korte zijn daarenboven nog te jong, en worden daarom spoedig van de worm gegeten.	*Hingkang tjĕnđak poeñikâ poeñâpâ malih kañèmmĕn milâ hénggal katĕđâ hing boebœk.*
Koop dan meteen bamboe voor sparren en latten.	Sisan toekoewâ pring kĕgáwé hoesœk lan rèng.
Hoe gaat het maken in zijn werk?	Pănggaráppé hikoe patráppé kăpríjé?

Digitized by Google

De bamboe wordt eerst gespleten.	*Hingkang roemíjin dĕlíngipœn kasigarran.*
Die voor sparren maar eens.	*Hingkang bádé koesœk namœng săpisan.*
Die voor latten vier- of zesmaal, al naar de dikte.	*Hingkang bádé rèng poēnikâ kaping săkawan hoetawi kaping nĕnĕm, mawi-mawi hagĕng-halíttipœn pring.*
Het geraamte wordt beneden eerst afgemaakt.	*Ragangannipœn kadamĕl roemíjin wontĕn hing handap.*
En de welit er op gebonden.	*Săríâ katoetoessan wĕlíttipœn.*
Daarna wordt het door velen op staken omhoog gestoken, en door die boven zijn, ontvangen en vastgebonden.	*Sâ-sampoennipœn ladjĕng kakròjok kahínggakákĕn ngáunggé toewak-toewak, katampénan hingkang wòntĕn hing hínggil, noentĕn katangsoellan.*
Vervolgens worden de hoek- en nokdekken (vorsten) er op gemaakt.	*Ladjĕng kahĕtrappan woengwoengipœn.*
Wat voor bindsel gebruikt men om 't geraamte te maken en om de hoek-en nokdekken vast te binden?	Hâpâ kang di-gáwé tali jèn ngragang tœr jèn nalèni woengwœng?
Het beste is touw van arenvezels of djodjo-lianen.	*Hingkang prăjògi píjámbak tangsœl-dœk hoetawi djodjo.*
Wat snijdt die man daar?	Wong káhé ngirat-irat hâpâ?
Hij maakt bindsel om de welit op de latten te hechten.	*Poēnikâ damĕl toetœs kĕdamĕl noetowsi wĕlíttipœn dattĕng rèng.*

Digitized by Google

Als hij gedaan heeft met bindsel maken, laat hem dan water koken om koffie voor de werklieden te zetten.

Jèn wis toetoeg holléhé noetœs, kònnĕn 'nggòdog wédang, kĕgáwéjá wédang-kopíñé boerœh-boerœh.

Kunt gij boeken innaaijen?

Hápá kówé bisá 'ndondommi ('ndjahit, *vel.*) boekoe?

Neen (nog niet), Mijnheer!

Dèrèng, Toewan!

Wacht! dan zal ik het u wijzen.

Mĕngko! dak-toedœhné.

Zie of deze losse bladen naar vervolg liggen.

Kĕbéttan hiki pariksañáná hápá bĕñĕr hoeroettánné.

Doe 'om het eerste en 't laatste schutbladen: op deze wijze.

Kang ngarĕp lan kang boeri déwé wèhánà kĕrtas tawíngan: mĕngkéñé patráppé.

Stoot nu de koppen gelijk.

Sà-hiki kĕtabbĕñá hĕndashĕndássé ngantíjá papak kábèh.

Wat noemt gij de koppen?

Hingkang sámpéjan-wástañi hĕndassipœn poeñápá?

De boveneinden der bladen.

Pínggírré kĕbéttan kang hing doewœr.

Leg uu het stapeltje regt vóór u, een weinig van den rand der tafel af.

Sà-hiki toempoekkánné sèlèhnà hing ngarĕpmoe bĕñĕr; hánà hing médjá sing rádá mánĕngah.

Digitized by Google

De ruggen naar het midden toe.

Gigírré madëppâ mánëngah.

De koppen aan de linkerzijde.

Hëndássé sisih kiwâ.

Dan liggen de achterste bladen bovenop.

Mëngkoño këbéttan kang hing boeri hânâ 'ngdoewœr.

Neem nu het bovenste blad, keer het om, en leg het op den rand der tafel, met den rug naar u toe.

Sà-hiki këbéttan sidji kang hing doewœr djoepoekkën, di walíkkâ, sèlèhnâ hing pínggírré médjâ, gigírré madëp hing kówé.

Open het juist in 't midden, en steek daar de linkerhand in.

Wijàkkën hing tëngah bënër, lan hing koño soesoeppânâ tanganmoe kang kiwâ.

Steek de naald met den draad in, beginnende aan de regterzijde, juist op de vouw.

Dómmé sà-lawénë sloendœpnâ wiwit sisih tëngën, hing tëkoekkan bënër.

Nu weêr uit en in, heen en weder tot aan de linkerzijde.

Noeli di sloendap-sloendœpnâ bola bali toemëkâ sisih kiwâ.

Trek den draad telkens goed aan, maar houd het uitstekende eindje vast.

Lawénë tarikkën sing këntjëng saben pënjëloendœp, nanging poetjoekké láwé kang moengtœp tahanën.

Digitized by Google

Neem nu het tweede blad van het stapeltje, en leg het even als het vorige, er bovenop, de koppen juist gelijk.

Sàhiki kĕbéttan kang kapíndo djoepoekkĕn hing toempoekkánné, toempangnâ sà-doewoerré kang kapisan, séléhé pâdâhâ kâjâ hikoe mahoe, hĕndássé di-papak.

Steek de naald in het tweede blad, regt boven waar zij 't laatst uitgekomen is.

Dómmé sloendœpnâ hing kĕbéttan kang kapíndo, bĕnĕr sà-doewoerré hĕnggónné mĕtoe kang kari mahoe.

Laat ze nu weêr uit- en ingaan van de linker- naar de regterzijde, juist overeenkomende met de steken van het onderste blad.

Sàhiki sloendœpnâ mĕtoe mălĕboe wiwit sisih kiwâ toemĕkâ tĕngĕn, sing tjòndong bĕnĕr karo sloendoeppé hing kĕbéttan kang ngisor.

Knoop het uitstekende eindje aan den langen draad vast.

Poetjoekké láwé kang moengœp boendĕllĕn holèh hing láwé kang dâwâ.

Ga met de volgende bladen op dè zelfde wijze te werk als met de beide eerste.

Kĕbéttan kang kari gawènĕn patráppé pâdâ kâjâ kang loro kang đisik mahoe.

Plak achter en voor op de schutbladen deze twee stukjes bordpapier.

Kĕrtássé tawíngan hing ngarĕp lan hing boeri tèmpèllânâ kĕrtassan kandĕl rong hidji hiki.

Digitized by Google

Waar moet ik mede plakken?	*Hingkang koelå-damĕl nèmpèllakĕn poeñåpå?*
Met stijfsel (rijstpapwater), gom of lijm?	*Poeñåpå tadjin, blĕndok, poeñåpå hantjœr (lim)?*
Zet het in de pers tot het droog is.	Lĕbòknå hing păndjĕpíttan (djĕpíttan) toemĕkå sà-garíngé.
Plak dit geglansd marmerpapier op den rug en de hoeken, en dit blaauwe papier op de zijden, voor omslag.	Kĕrtas klimis katjĕndånå hiki tèmpèlnå hing gigírré lan hing pòdjokpodjókké, toewin kang boeri hiki hing lambœng-lambœng, kĕgáwé hoelĕs.
Zend die boeken met lederen banden die stuk zijn, naar den boekbinder om in orde te brengen.	Boekoe-boekoe kang samak wăloelang kang tètèr (k. hånå roesàkké) káhé, kirimnå mĕñjang hing toekang samak, kònnĕn 'ndandanni.

Goudsmid! deze gouden ring is gebroken.	Kĕmassan! hali-hali mas hiki poetœng.
De steen is uit de kas gevallen.	Híntĕnné tjòplok tĕkå hing hĕmbánné.
Maak dien in orde.	Di-dandannånå.
Hoeveel is het loon er van?	Hopahánné pirå?
Zes gulden, Mijnheer!	*Nĕm roepíjah, Toewan!*
Wel! hoeveel!	Kòk! hákèh tĕmĕn!

Digitized by Google

Het moet met goud gesoldeerd worden.	*Hangsallipœn matrèñi mawi mas.*
Laat dat zoo zijn! maar hoeveel goud gaat er aan dat weinigje soldeersel!	Dadíjå, nanging mas săpirå kang kanggo patri săméñé hiki!
De kas moet ik geheel vernieuwen.	*Hĕmbannipœn kĕdah koelådamĕl hénggal sădåjå.*
Van dit geschonden zilvergeld wil ik theelepeltjes laten maken gelijk aan dit model.	Wang sĕlåkå kang roesak hiki harĕp dak-gawèkháké séndok tèh (séndok goelå), sing pådå lan polå hiki.
Er is te zamen zes gulden: hoeveel lepeltjes kunnen daarvan komen?	Goenggoengé nĕm roepíjah: biså dadi séndok pirang hidji?
Vier stuks, Mijnheer!	*Săkawan hidji, Toewan!*
Hoe! en het model weegt maar negen dubbeltjes: dit viermaal is pas drie gulden en zes dubbeltjes!	Kăpríjé! déñé poláñé mœng bòbot sangang kĕtip (hétjé): hikoe ping pat mœng holèh tĕlœng roepíjah poendjœl nĕm kĕtip!
Bij 't smelten is er altijd veel verlies.	*Jèn dipœn-lĕbœr, mĕsti katah soedañipœn.*
Ja, ik weet het: gij wilt het niet logenstraffen als de goudsmeden „zittende dieven" geheeten worden.	Híjå, hakoe wis wĕrœh: kówé hikoe hora gĕlĕm 'nggòroháké jèn kĕmassan hikoe di-haranni maling tímpœh.
Deze horlogie-halsketting moet gelascht worden: kunt gij dat?	Kalœng-horlodji hiki kasamboengå: kówé biså?

Digitized by Google

Ik kan het wel, maar het zal zigtbaar zijn.	*Sagĕd hoegi, nanging bădé kĕtawis.*
De schakels (het schakelwerk) zijn zeer fijn: zoo fijn kan ik niet werken.	*Kólóngánnipœn halœs sangĕt: garappan halœs sămantĕn koelå bòtĕn sagèd.*

Met Bedienden.

Ik vraag verlof, Mijnheer! ik heb vernomen dat Gij een bediende zoekt.	*Koelå noewœn, Toewan! koelå hangsal wărtos, mĕñawi Toewan hoepados réntjang.*
Ja; wilt gij bij mij komen dienen?	Híjå; håpå kówé harĕp miloe (mèloe) hakoe?
Ja wel, Mijnh.! indien ik u behagen kan.	*Hínggih Toewan! mĕñawi koelå sagĕd nglĕgañi galih sampéjan.*
Kunt gij tafel bedienen?	Håpå kówé biså ngladèñi médjå?
Lampen schoonmaken?	Ngrĕsíkki lampoe?
Borden en drinkglazen wasschen?	Ngasahi piring lan gĕlas?
De steenen vloer dwijlen?	Ngĕpèl djobin?
Ragen?	Njapoe sawangan?
Meubelen boenen met was?	Nglilin barang kajoe?
Thee en koffij zetten?	Gáwé wédang tèh lan kòpi?
De provisiekamer beheeren?	Hángrèh sĕpèn (*dispens*)?
Wees niet traag of onverschillig.	Hådjå kĕsèd hoetåwå sĕmbrånå.

Digitized by Google

Wees niet slap in 't werk.	Hâdjâ kĕndo hing gáwé.
Houd niet van gekheid maken.	Hâdjâ dĕmĕn sĕsĕmbranan, *of* gĕgoejon.
Doe uw werk goed.	Păgawéjámoe di-tĕmĕnnânâ.
Breek de kopjes en schalen niet.	Hâdjâ mĕtjahâké tjañgkir lan bèsi (basi).
Bezorg mij altijd helder drinkwater.	Sălawássé hakoe holèhnâ bañjoe ngómbé kang wĕ-ñing.
Houd niet van ledig zitten.	Hâdjâ dĕmĕn ngañggœr *of* 'ndĕròk.
Wees niet slordig op uwe kleeding.	Hâdjâ kĕmproh săndangamoe.
Snap niet met de bedienden der buren.	Hâdjâ tjatoer-tjatoerran karo batoerré tânggâ-tânggâ.
Snoep of steel niet.	Hâdjâ nitilli pangannakoe, hâdjâ njĕñjòlong.
Laat mijn goed niet wegraken.	Hâdjâ ngilangâké barangkoe.
In huis moogt gij geen bedtel kaauwen of sigaartjes rooken.	Hing djĕromahkoe hora kĕñâ kówé ngiñang hoetâwâ ngoedœd ròkòk.
Ook geen tabak pruimen.	Soesœr mĕngkoño hoegâ, hora kĕñâ.
Wanneer zult gij in dienst treden ?	Bésœk hâpâ (*of* b. kapan) kówé mĕlĕboe ?
Ik vraag u twintig gulden ter leen.	*Koelâ njoewœn njambœt kalih dâsâ roepijah.*
Te leen geven doe ik nooit.	Háwèh hoetang, hakoe hora tahoe.

Digitized by Google

Wacht tot gij uw loon verdiend hebt.	Ngĕntèn̄ånå tĕkan̄ing blandjamoe.
Ik zal maandag over acht dagen in dienst komen.	*Béndjing pĕnđakkipœn díntĕn sĕnèn ngadjĕng poen̄ikå koelå báđé mĕlĕbĕt.*
Stel mij niet te leur.	Hådjå ngapirranni hakoe.
Roep den koetsier.	Koesir hoendangĕn.
De paarden zijn niet schoon.	Djaránné hora rĕsik.
Ze zien er dof en vuil uit.	Roepán̄é blawœk lan roesœh.
Ze wasschen ze niet goed.	Hora nĕmĕn pănggoejángé.
Ze zij zijn nog niet geroskamd, Mijnheer!	*Dèrèng dipœn-kĕrokki, Toewan!*
Hoe komt dat? 't is reeds zoo laat!	Gén̄éjå, *of* kĕn̄ångåpå? wis hawan (*of* sóré) sămén̄é.
De manen en de staart kleven.	Soeri lan baboetté plikĕt.
De schimmel is schurftig.	Sing đawœk sélåkarangĕn.
Mijnh., de roskammen zijn zoo oud.	*Toewan, kĕrokkipœn sangĕt gĕrangipœn.*
De vos met de bles is kreupel; hoe komt dat?	Sing napas sing nganggo pétak, píntjang: gén̄éjå?
Hij heeft op een puntigen steen getrapt.	*Ngidak sélå líntjip.*
Laat die paarden elkaâr zoo niet bijten.	Hådjå háwèh kĕrahan, *of* brakóttan sămon̄o, djaran káhé.
Mijnh., wees voorzigtig: dit paard slaat.	*Toewan, dipœn-ngatos-atos: kapal poen̄ikå méngkal,* of *njépak.*

Digitized by Google

Sedert wanneer? Dat was toch anders zijn gewoonte niet.	Wiwit dèk håpå? Pántjèn doedoe hadátté.
Span het rijtuig in.	Masangå karétå.
Welke paarden wilt gij gebruiken?	*Kapal hingkang poendi sampéjan kărså ngánggé?*
De zwarte met witte pooten.	Sing hirĕng pantjal.
Die zijn gisteren naar S. geweest.	*Poeñikå kålå wingi kabĕktå dåtĕng S.*
Dan de bruine gevlekte.	Jèn mĕngkoño, sing habang plångkå.
De bitten zitten verkeerd.	Kĕndali tráppé koewalik.
Deze leizeel staat op breken.	Lès hiki ngarĕppáké pĕdot.
De strengen zitten gedraaid.	Lĕstréngé påđå poentir.
Ziet gij niet dat de bout nog niet in den boom is?	Håpå kówé hora wĕrœh boemmé doerœng di-patèkki?
Zijn de bussen wel gevuld?	Bóssé håpå wis di-hisèñi?
Hoe is dat linkerpaard zoo schrikachtig?	Djaran sing kiwå koño sămoño gilap, géñéjå?
Leid het een oogenblik tot ze goed aan den gang zijn.	Toentoennĕn săđélå ngantijå wis bĕtjik lakoeñé.
Ik zal zelf de leizeels houden.	Hakoe đéwé sing njĕkĕl lès.
Wat rammelt dat wiel!	Rođå kijé tĕkå glođag-glođag, *of* kóplak-kóplak!

Digitized by Google

De spaken zitten los.	Patjĕkké hóglak-aglik, *of* lòbok.
Wat stoot deze wagen!	Karétâ hiki tĕkâ ngóntraggáké tĕmĕn!
Hij helt aan één zijde over!	'Ndjómplang săsiaih!
O Mijuh.! de veér is aan stukken!	*Ah Toewan! pírripœn póklĕk.*
Koetsier! hoe komt het dat ge dat niet bemerkt hebt?	Koesir! kăprijé dénné kówé hora wĕrœh?
Span de chaise in.	Bèndíñé pasangĕn.
Daar zijn de lunzen van weg.	*Poeñikâ hitjal patèkking rodannipœn.*
Laat dan spoedig nieuwe maken bij den smid.	Di-gĕlis 'nggawèknâ sing hañjar karo pándé.
Dat duurt te lang, Mijuh.!	*Poeñikâ bádé soewé, Toewan!*
Misschien heeft hij er wel die gereed zijn.	'Mbok mĕñâwâ 'ndoewèñi sing wis dadi.
Anders moet ge maar een paar noodlunzen bedenken.	Jèn hora, kówé ngrókâhâ pátèk boetœh báhé săpasang.
Maar hoe is dat? de eene boom is geknakt!	Kăpríjé? boemmé sidji tikĕl!
In 't eene wiel zijn velgen gebroken!	Rodáñé sidji hânâ sĕngkalángé toegĕl!
Wat is er met die bendi gebeurd?	Kĕnâ-ngâpâ, bèndi hikoe?
Gisteren is de donkerbruine er mede op hol gewees.	*Kâlâ wingi dipœn-bandangakĕn, of d. bĕdallakĕn kapal hingkang dragăm.*

Digitized by Google

Toen is ze tegen een steen in den bergwand aangekomen.	*Ladjĕng kĕtanggor hing sĕlâ hingkang wontĕn hing hiringan rĕdi.*
Zet gij ze dan maar zoo weêr weg?	Tĕkâ ko-lĕbòkhâké máñèh mĕngkoño báhé?
Zegt gij mij daar niets van?	Tĕkâ hora ko - toetœrráké hakoe.
Zadel mijn rijpaard.	Djarankoe toenggang lapakkânâ.
Gebruik den nieuwen Engelschen zadel.	Lapàkké Inggris kang hañjar hĕnggòñĕn.
Maak den buikriem goed vast.	Hambĕnné tjantèllânâ sing kĕntjĕng.
Doe ook een oversingel aan.	Hanggoñânâ hambĕn héndong hoegâ.
Wat ziet deze stang er vuil uit!	Kĕndali katjip hiki tĕkâ roesœh tĕmĕn roepáñé!
Waarom is er geen watertrens aan?	Jâgéñé hora nganggo kĕndali pangon?
Neem een ander hoofdstel.	Hamékkâ saroengan lijáñé.
De gesp van den buikriem is er af.	*Tjatjiñipœn*, of *timangipœn*, *hambĕn dèdĕl.*
Knoop hem dan maar.	Boendĕllânâ báhé.
Daar is hij te kort voor.	*Dados tanggĕl pandjangipœn.*
Lasch er een waroetouw aan.	Samboengânâ tali loelœp.
De hoeven van 't paard zijn niet schoon.	Tratjàkké djaran hora rĕsik.
Ze zitten van onderen nog vol vuil.	Hingisor hisih roesœh kábèh.

Digitized by Google

Peuter ze schoon uit.	Tjoekíllânâ sing rĕsik.
De hoeven zijn te lang.	Tratjàkké kĕdawan.
Ze zijn rondom gespleten.	Ting djalĕbrèt.
Ze moeten gesneden worden.	Pĕrloe di-tatahi.
Ik kan op zulk een paard niet uitrijden.	Hakoe hora bisâ tĕgar noenggang djaran kâjâ hiki
Koetsier! waarom zorgt ge niet voor dat alles?	Koesir! jâgénĕ kówé hora 'ndjagani, *of* ngroematti, hikoe kábèh?
Ik denk dat ge weêr tot het opiumrooken vervallen zijt.	Kirakoe kówé kĕpatœh njĕrèt mañèh.
Neen Mijnh.! maar ik ben ziek.	*Bòtĕn Toewan! nanging koelâ sakit.*
Mijne koorts is teruggekomen.	*Koelâ hangot kasrĕppĕn malih.*
Reeds vijf dagen heb ik een zware hoofdpijn, zoodat ik niet denken kan.	*Sampœn gangsal dintĕn poenikâ hĕndas koelâ ngĕloe sangĕt ngantos botĕn sagĕd mĕmañah poenâpâ-poenâpâ.*
Al mijn leden zijn stijf en pijnlijk.	*Ros-rossan koelâ sami pĕgĕl linoe sădâjâ.*
Ik heb het maar uitgehouden.	*Koelâ-betahakĕn kémáwon.*
Als gij wezenlijk ziek zijt, deedt ge beter met het mij te zeggen,	Jèn kówé njâtâ lârâ, bĕtjíkké kówé toetœr 'mbèk hakoe,
dan het maar uit te houden en mijn goed zoo te verwaarloozen.	karo „'mbĕtahakĕn kémáwon" nganti hora mĕrdoeli sămonō hing barangkoe.

Digitized by Google

Als de maand om is, dan vertrekt gij maar.
Toetœg sasi kówé mĕtoe báhé.

Zulk een koetsier als gij kan ik niet gebruiken.
Koesir kang kâjâ kówé roepáñé hora kanggo ring hakoe.

Tuinman! hoe zien deze boompjes er verlept uit!
Djoeroe kĕbon! pĕtéttan kíjé tĕkâ halœm katónné.

Het zijn die ik gisteren verplant heb, Mijnheer!
Poeñiká hingkang koelâ poetĕr'i kâlâ wingi, Toewan!

Maar waarom zijn ze niet toegedekt, op dezen tijd van den dag?
Nanging géñéjâ hora dipajoengi wajah (jah) méñé?

Zóó lijden ze van de hitte.
Mĕngkéñé dadi kĕpañassĕn.

Vergeet niet elken morgen en elken avond de bloempotten te begieten.
Hâdjâ lali, sabĕn hésœk sabĕn sóré njirammi pángaron pĕtéttan.

Zijn de tuinbedden al gemaakt?
Gĕgoelánné hâpâ wis digáwé?

Ze zijn niet hoog genoeg.
Koerang doewœr.

Hoog ze nog meer op.
Hoeroeggânâ máñèh.

Maak ze goed vlak en aan de kanten glooijend.
Gawèñĕn râtâ pisan lan majat pínggir-pínggírré.

Wat moet er op geplant worden?
Bádé dipœn-tañĕmmi poeñâpâ?

Allerlei groenten.
Djangan wărnâ-wărnâ.

Hebt gij er goed mest onder gemengd?
Hâpâ wis ko-raboekki, *of* ko-hoerappi, hákèh tĕlétong?

En van steenen en graswortels gezuiverd?
Lan ko-resikki watoeñé toewin hòjòdding soekŏtté, *of*: ko-harag-araggi?

Digitized by Google

Rondom dezen boom moet gij de aarde wat loshakken.

Sà-hoebĕngé wit kajoe hiki kówé notjohâ, *of* ngaroeg-aroeggâ, sătitik lĕmáhé.

Maar voorzigtig dat gij de wortels niet beschadigt (d. w. niet gestoken raken).

Nanging di-ngati-ati hojóddé hâdjâ nganti kĕtjòtjòh.

De grond is te vast.

Lĕmáhé kĕkĕt.

De vruchtboomen moeten gesnoeid worden.

Witté hawoh pĕrloe di-toetoehi.

Het is de tijd nog niet, Mijnh.!

Dèrĕng mangsaⁿipœn Toewan!

Wat zijn ze vuil: ze zitten vol hangende en kruipende woekergewassen.

Tĕkâ roesœh sĕmoño: pâdâ kĕbak kĕmladéjan lan símbar.

Er is veel oud hout aan, Mijnh.!

Wontèn katah kadjèngipœn sĕpœh, Toewan!

Dat moet er maar alles afgehakt worden.

Hikoe di-prònggòllânâ báhé kábèh.

Zoo wordt de boom weêr jong gemaakt

Mĕngkoño witté dadi kahĕnommáké màñèh.

Deze waterlooten moeten er ook af.

Sogóllan hiki híjâ di-boewangâ, *of* di-kĕlòkkânâ.

Deze haag moet gij scheren.

Dadah hiki di-paparrâ.

Zij groeit te breed uit.

Toekoellé kĕrowan.

Mijnh.! zie dat jonge boompje eens: wie dat zoo bedorven heeft, weet ik niet.

Toewan! soemânggâ sámpéjan ninjalli pĕtéltan poeñikâ sâkĕdap: síntèn hingkang ngrisak mĕkatèn, koelâ bòtèn soemĕrĕp.

Digitized by Google

Ik heb het getopt, om het klein te houden.

Hakoe sing moenggĕl, harĕp dak-rĕngkœh hèndèk.

Hebt gij de paden overal al met schelpzand belegd?

Dalan-dalánné hâpâ wis ko-hoeroeggi wĕdi lasak kábèh?

Den grooten weg heb ik met keisteentjes laten belegen.

Radínnánnipœn hagĕng sampœn koelâ krakallakĕn.

Overal zijn de pisangstruiken omgevallen: hoe komt dat?

Hing sá-ĕnggon-ĕnggon witté gĕdang pâdâ roebœh: géñéjâ?

Dat komt doordien de spruiten zoo hoog aanslaan.

Poeñikâ hamărgi haññakkipœn ngangkrik hinggil sămanlĕn.

De planten zijn oud.

Wittipœn sami sĕpœh.

Dan moet gij ze verjongen, d. i. de spruiten verplanten en dieper zetten.

Jèn mĕngkoño, di-nommĕñâ, hijâ hikoe moetĕrri hanàkké, di-tandœr máñèh sing djĕro.

Hoe gaat het met de geplante klappers?

Dĕdĕrranné kĕlâpâ (krambil) kăprijé?

Er zijn veertig uitgeloopen.

Wòntĕn kawan-dâsâ hingkang toekœl.

Hoeveel jonge klapperbomen zijn er nu al?

Tjikállé hânâ pirâ sàhiki?

Met de reeds geplante zijn er honderd en een.

Dĕlasan hingkang sampœn katañĕm wòntĕn sătœs sătoenggil.

Zorg er goed voor.

Roemattânâ sing bĕtjik.

Deze zaden moet gij planten.

Widji hiki di-dĕdĕrrânâ.

Digitized by Google

Waar, Mijnheer?	*Wòntĕn hing poendi, Toewan?*
Wel, in den kweektuin!	Lo, hânâ hing dĕdĕrran!
Hebt gij de kool- en selderieplantjes al gehaald van den heer A?	Bibítté kœl (kobis) lan sladri hâpâ wis ko-paranni hing hĕnggónné Toewan A?
Laat het niet aan groenten ontbreken.	Hâdjâ nganti ḳoerang djĕdjangannan.
Van deze manggaboomen moet gij stekken nemen, om daar ginds een boomgaard te maken waar 't grasveld is.	Wit pĕlĕm kíjé hamékkâ tjangkókké (*of* di-tjangkókkâ), kĕgáwé pâkarangan hing hĕnggónné pâsoekĕttan koño.
Deze plantjes moet gij scheuren om ze te vermenigvuldigen.	Bibit hiki di-soewakkânâ, moerihâ tĕngkárré.
Die vermenigvuldigen van zelf, Mijnheer!	*Poeñikâ toemĕngkar pijambak, Toewan!*
Is de padi al opgeborgen?	Pari hâpâ wis kahoenggahâké?
Tien en een half amet zijn nog omlaag, omdat ze nog vochtig zijn.	*Sĕwĕlas-tĕngah hamĕt (sĕdâsâ hamĕt langkœng sĕtĕngah) taksih wòntĕn hing handap hawit taksih hoemès.*

Wat is deze tafel vol stof!	Médjâ hiki tĕkâ lĕboe kábèh!
Stof ze spoedig af.	Di-gĕlis soelakkĕn.
Rigt de tafel aan.	Nâtâhâ médjâ.

Digitized by Google

Dek voor vijf personen.	Nâtâhâ (*of* njawissânâ) pănggonnánné wong limâ.
Er komen gasten.	Mĕngko hânâ dajoh tĕkâ.
Zijn de lepels en vorken al gepoetst?	Séndok lan garpoe (garfoe) hâpâ wis di-kòsòkki?
Hier zijn drie schoone servetten.	Hiki hâpâ sĕrbèt kang rĕsik tĕlœng hidji.
Zet voor iederen heer een flesch wijn en een wijnglas.	Toewan-toewánné pâdâ tjawíssânâ hanggœr njăbòtol lan gĕlas hanggœr njăhidji.
Moet ik rooden wijn of Rijnwijn gereed zetten?	*Hingkang koelâ tjawissakĕn, hanggœr habrit poenâpâ hanggœr hasĕm!*
De borden zijn dof.	Piríngé mangkak.
Veeg ze blinkend.	Hoesappânâ ngantíjâ goemilap, *of* h. sing goem.
Neem de witte vingerkommen.	Nganggowâ kobókkan kang poetih.
Zijn de messen al geslepen?	Ladíngé hâpâ wis di-hasahi?
Ze zijn nog zeer bot.	Hisih kĕtœl bangĕt.
Maak ze goed scherp.	Landĕpnâ sing nĕmĕn.
Waar is het voorsnijmes en vork?	Lading lan garpoené hiwak hânâ ngĕndi?
Die schaaltjes zijn vuil aan den rand.	Basi koewé roesœh píngpínggírré.
Geef diepe borden.	Hawéhâ piring djĕro, *of* piring sop.

Digitized by Google

Dien de groenten rond.	Kĕlánné hidĕrnå, *of* k. ladèknå midĕr.
Geef dien heer een schoon bord, een plat.	Toewan hikoe hatoerrånå piring rĕsik, kang tjèpèr.
Verwissel vork en lepel van Mevrouw.	Garpoe séndókké njoñjah salínnånå.
Trek de flesschen open.	Botóllé tjaboettånå, *of* boekakkånå.
Zet ze maar neêr; gij behoeft niet in te schenken.	Sèlèhnå báhé: hora hoesah kówé ngĕsòkkáké.
Neem het eten af.	Pangánné lòròdnå.
Breng 't nageregt.	Pangannánné ladèknå.
Waar zijn de vruchten en de confituren?	Wowohánné, lan mañissánné hånå ngĕndi?
Wat vlugger toch!	Di-gĕlis tå!
Zet de gember hier neêr.	Djahéñé prĕñahnå hing kéñé.
Haal mij den sigarenstander.	Djoepœknå wadáhé sroetoe.
Zet stoelen en knaapjes gereed in de voorgalerij.	Sĕdíjåhå kœrsi lan kĕnap håhnå hing gladri ngarĕp.

Kok! gij moet heden eens goed uw best doen: er komen gasten.	Kòki! kówé gawéjå sàbisa-bisamoe sădiñå hiki: bakal hånå dajoh.
Kook halfzachte eijeren.	'Nggodóggå hĕndog sing madon.

Digitized by Google

Maak kalfsoogeijeren.	'Nggawéjâ hĕndog tjĕplók-kan.
Laat de rijst goed wit gestampt worden.	Bĕrássé sòsòhnâ kang poetih pisan.
Laat er geen ongepelde korrels onder zijn.	Hâdjâ hânâ lássé.
Maak ook rijst met kokosmelk (smoutige rijst).	'Nggawéjâ sĕgâ goerih hoegâ.
Maak een gesmoorde eend met saus.	'Nggawéjâ hòpor-bèbèk.
Moet ik de eend nu dadelijk slagten?	*Kambangannipœn poenâpâ koelâ-sĕmbĕlèh toemoentĕn?*
Ja, en zorg dat ze zeer schoon geplukt worde.	Híjâ, lan pomâ-pomâ di-boeboettâ kang rĕsik pisan.
Dezen kakapvisch moet ge aan mooten braden.	Hiwak kakap hiki di-goréngâ hiris-hirissan.
En die andere moet gekookt.	Lan sidjíñé di-godóggâ.
Snijd nu den eenen visch dadelijk aan mooten.	Kang săwidji hirissânâ sàhiki toemoeli.
En kerf den anderen.	Sidjíñé bĕlòkkânâ.
En doe er dan aanstonds zout op.	Bándjœr di-hoejahânâ toemoeli.
Moeten de kippen ook gesmoord worden?	*Pitíkkipœn poenâpâ dipœn hòpor hoegi?*
Neen, de eene moet gebraden, de tweede geroosterd met boter, de derde tot gehakt gemaakt, en de haan is voor soep.	Hora, sidji di-górèng, sidji di-panggang nganggo mĕrtégâ, sidji di-prikĕdèl, déñé djagóñé di-gáwé sop.

Digitized by Google

Welke van deze drie moet gebraden?	*Tigå poeñikå hingkang poendi kang kayórèng?*
De kapoen.	Kang kĕbiri.
Maak gestoofde pisang met wijn en suiker.	'Nggawéjå sĕtœp gĕdang nganggo hanggœr lan goelå.
Deze groenten moeten ook gestoofd worden.	Djangannan hiki di-sĕtoeppå hoegå.
Begin de aardappelen te koken wanneer de gasten komen.	Sà-tĕkáñé dajoh-dajoh wiwíttå 'nggòdog kĕntang.
Maak tien soorten van sambel.	'Nggawéjå sambal săpoelœh roepå.
Zijn er kruiderijen genoeg?	Hâpå hora koerang boemboe-boemboe?
Laat nu eerst de aardappelen schillen en in 't koude water zetten.	Kĕntáng é di-hóntjèknå disik sàhiki, lan konnĕn ngĕkœm hing bañjoe hadĕm.
En ga dan fruit koopen: ananas, pisang, sina's-appelen, pompelmoezen, watermeloen.	Noeli toekoewå wowohan: nanas, gĕdang, djĕrœkbòkor (dj.-manis, dj.-Samarang), djĕrœk-matjan, sĕmângkå.
Koop ook wat limoenen (limmetjes).	Toekoewå djĕrœk-pĕtjĕl hoegå săwĕtårå.

Waschman, wat heeft het weêr lang geduurd eer ge 't waschgoed te huis bragt!	Pămasœh (pĕñatoe, *ml.*), tĕkå soewé máñèh holèhmoe ngoeliháké koembahan!

Digitized by Google

Ik ben ziek geweest, en mijn knecht is weggeloopen, zoodat ik een anderen moest zoeken.

Koelâ kĕtjandak sakit, poenāpâ malih kĕnèk koelâ mínggat, dados koelâ pĕrloe ngloeroe sanèr.

Gij ziet er niet ziekelijk uit.

Hora hânâ sĕmoemoe lârâ.

Het is niet alleen dezen keer dat het zoo lang duurt.

Hora mœng săpisan hiki báhé holéhé soewé sămoño.

Als gij het waschgoed van de lieden gehaald hebt, dan doet gij het in de kist, en laat het daar eerst een veertien dagen vermuffen.

Sămângsâ kówé maraĩi kĕkoembahan hing hĕnggónné wong, bandjœr ko-lĕbokháké hing grò-bog, ko-tínggal hânâ 'ngkoño sătĕngah sasi kanti hapĕg kábèh.

Zoo bederft het goed en wordt het spoedig onsterk.

Mĕngkoño djaríttánné roesak, gĕlis 'mbĕdĕl.

Laat het in het huis van de lieden blijven tot dat gij kunt beginnen het te wasschen.

Tínggàllĕn hânâ ngomáhé wong toemĕkâ kówé dangan toemandang ngoembah.

Dan kan ik het hier nog van tijd tot tijd laten luchten.

Dadi hânâ 'ngkéné kĕnâ dakhisissáké kadangkâlâ.

Laat nu eens zien: wat hebt gij gebragt?

Dak-dĕlĕngé: kówé ngoelibáké hâpâ?

Wel! dat is nog niet eens de helft!

Lo! hikoe doerœng nganti săparo!

En de zaken die ik het meest noodig heb, zijn er niet bij!

Tœr kang pĕrloe-pĕrloe hikoe doerœng hânâ!

Digitized by Google

Dit tafellaken is nog vuil.	Taplak hiki hisih roesœh.
Deze kleederen zijn ook niet schoon: zij zijn groezelig.	Sandangan hiki hijâ hora rësik: pâdâ blawœk roepáñé.
Van dit hemd zijn de plooijen scheef en krom.	Këmédjâ hiki wiroeñé mèntjèng béngkak-béngkok.
Dit witte baadje is vol vlekken van pisangvocht.	Badjoe poetih hiki ting dalëmok këñâ tëloetœh gëdang.
Hier zijn ook verscheidene vlekken op.	Híki jâ dalëmak-dalëmok.
Verscheidene beenen knoopen zijn gebroken.	Hákèh kantjing balœng pâdâ toegël.
De knoopsgaten zijn uitgescheurd.	Mâtâ-hitikké pâdâ soewir.
Dat komt daarvan dat gij de kleederen aan de knoopsgaten ophangt.	Kang marakháké: holèhmoe njantèlláké sandangan hólèh hing mâtâ-hitikké.
Waarom gebruikt gij geen knijpers?	Géñéjâ hora nganggo djapit?
Deze dassen zijn te breed gevouwen.	Dasi kíjé kamban holéhé nglëmpítti.
Houd toch een vaste maat: gij weet hoe ik het hebben wil.	Mëslèknâ tâ hoekoerránné: kówé wong wis wërœh karëpkoe kâpríjé.
Die vlekken waren er op toen ik het goed haalde.	*Kâlâ koelâ-poeroeggi, sámpœn wòntën dâlëmok poeñikâ.*
Ik heb het ontvangen met die gebroken knoopen en die uitgescheurde knoopsgaten.	*Hangsal koelâ nampèñi sampœn toegël kantjing toewin soewir mâtâ-hitik poeñikâ.*

Digitized by Google

Wel zoo! voortaan moet gij bij 't ontvangen mij aanwijzen wat er aan is.	Măngkoño! bésœk sălawássé kapan ko tampañi, kówé noedœhnâ hakoe hâpâ kang dadi tjatjáddé.
Al wat gij mij niet vooraf aangewezen hebt, dât hebt gij er aan gemaakt.	Hâpâ kang hora ko-toe-dœháké sà-doeroengé 'nggâwâ, hikoe mĕsti kówé sing gáwé.

Met een Schrijver.

Ik zal u maandelijks tien gulden loon geven.	Kówé bakal dak-wèhi gadjih sásèn săpoelœh roepíjah.
Dat laat ik geheel aan u over.	*Poeñikâ koelâ-bòròngákĕn (k. soemanggakha'ĕn) pisan kalíjan sampéjan.*
Hier hebt gij een schrijflessenaartje.	Hiki hânâ dingklik păsoelissan.
Hier is een bos veêrenpennen.	Hiki hânâ kalam (péñah) hĕlar săbĕngkĕt (săkòlòng).
Kunt gij met stalen pennen schrijven?	Hâpâ kówé bisâ noelis nganggo kalam wâdjâ (wĕsi)?
Vermaak deze pen eens.	Kalam hiki, tjobâ, karèttĕn.
Gij maakt de spleet te kort.	Holèhmoe mĕtjaháké koerang dâwâ.
De punten wijken vaneen.	Poetjoekké pĕtar (pĕtat).
De snede is scheef.	Karéttánné pèntjèng.
Ze is te puntig.	Kĕlíntjíppĕn.

Digitized by Google

Deze is te stomp.	Sing hiki sĕmpœg.
Die andere zal spatten.	Sidjíñé mahoe bakal mlĕtik.
Geef mij een onversnedene.	Hakoe hoelœngânâ sidji kang woengkœl.
Ik zal u een voorbeeld geven.	Dak-wèhàñé toeladdan.
Uw pennemes heeft geen staal meer.	Păngaréttámoe wis hora hânâ waajáñé.
Hier hebt gij een paar houders voor de stalen pennen.	Hiki hânâ dangannánné (tjĕkĕllánné) kalam wâdjâ rong hidji.
Lijn uw papier niet te naauw.	Holèhmoe 'nggarissi kĕrtasmoe hâdjâ kĕrapĕttĕn.
Deze liniaal is dikker.	Djidarran kíjé gĕdé.
Dit papier vloeit.	Kĕrtas hiki 'mblòbòr.
Het is vochtig: droog het in de zon.	Hañjĕp: pèñĕn.
Houdt Mijnh. van staand of loopend schrift?	*Hingkang Toewan soeđèñi, poeñâpâ sĕrattan ngadĕg, poĕñâpâ hingkang miring?*
Gij moet vooral vlug schrijven: dus is het loopende 't beste.	Kang pĕrloe, kówé ngrikattáké pănoelisnoe: moeláñé kang prăjogâ, kang miring.
Schrijf dezen brief viermaal af.	Lajang kirímman hiki toerooннĕn hambal ping pat.
Breng ze dan bij mij, dat ik ze collationnere en teekene.	Bandjœr wèhnâ hing hakoe, soepâjâ dak-lalarrâ lan dak-tandañânâ tangan.

Digitized by Google

Uwe letters zijn niet gelijk van grootte: overal groot en klein.	Toelíssámoe hora pâdâ gĕdéñé: srigoentíngĕn kábèh.
Vouw ze nu, en schrijf de adressen er op.	Lĕmpíttânâ sahiki, sĕrtâ ngalamattânâ (lamattânâ).
Hier is het voorbeeld (*het nageschreven stuk of klad, dât niet meer gebruikt wordt*).	Hiki hâpâ lĕpijánné.
Gij hebt vergeten de brieven te dateren.	Kówé lali nitimangsañi lajángé.
Lak ze digt.	Hĕlakkânâ.
Moeten ze op de post bezorgd worden?	*Poeñâpâ dipœn-possakĕn?*
Als gij terug komt, moet gij aan Ripin anderen inkt vragen.	Sàbalimoe'ndjaloekkâ mangsi lijáñé mĕñjang si Ripin.
Deze inkt is te waterig, en die is te dik.	Mangsi kíjé kĕtjèwèrrĕn, lan koewé kĕkĕntĕllĕn.
Bij die te dik is, kan ik wat water doen.	*Hingkang kĕntĕl poeñikâ kénging koelâ-sokki tojâ sâkĕdik.*
Dan wordt hij bleek.	Dadi poetjĕt.
Maar gij kunt den waterigen en den dikken onder elkander doen.	Nanging kang tjèwèr lan kang kĕntĕl hikoe kĕñâ ko-mor.
Gebruik dezen inktkoker maar.	Mángsèn hiki báhé hĕnggòñĕn.
Kom niet te laat op het post-kantoor.	Hâdjâ nganti kásèp tĕkamoe hing kantor pos.

Digitized by Google

Op reis.

Doe een kadjangdek over den wagen.	Kărétáñé pasangânâ pajon kadjang.
Zijn de wielen gesmeerd?	Rodáñé hâpâ wis di-gadjíhi (gadjèhi; gĕmoekki, *ml.*)?
Nog niet, Mijnheer!	*Dèrèng, Toewan!*
Toe, gaauw wat!	Hajo, gĕlis!
Zijn de postpaarden nog niet gekomen?	Djaran-pos doerœng tĕkâ?
Doe ze wat haast maken.	Gĕlaknâ sătitik.
Haal ze aanstonds hier.	Parakna toemoeli.
Het is al over den tijd.	Wis liwat wantjíñé.
Koetsier, rijd snel!	Koesir, di-rikat!
Waarom blijven we hier stilstaan?	Géñéjâ lèrèn hânâ hing kéñé?
De paarden willen niet loopen.	*Kapallipœn bòlĕn poerœn mĕlampah.*
Kunnen ze nu al niet meer, of hebben ze kuren?	Hâpâ sàhiki wis mopo, hâpâ wantji?
Zoo, nu gaat het er goed door!	Lah, mĕngkéñé hapik plajoeñé!
Wat is er nu weêr?	Hânâ hâpâ máñèh?
Dat linker voorpaard is zoo wild, Mijnheer!	*Kapallipœn hing ngadjĕng hingkang kiwâ sămanlĕn bandol, Toewan!*
Dat brengt het heele span in de war.	*Ngrĕsahi rakkittánnipœn sădâjâ.*
Het dringt of bijt zijn nevenpaard.	*'Ndĕsĕkki hoetawi kĕrahan kalijan sisihannipœn.*

Digitized by Google

Het slaat, springt en steigert.	*Méngkal* (of *njépak*), *'ndjoembœl t.ewia ngrcendjang.*
De loopers zijn er niet gaauw genoeg bij.	Lòpĕrré (kĕnékké) koerang rikat holéhé nandangi.
Zij zijn niet bij de hand genoeg.	Koerang tjantjíngan.
Daar zit hij met zijn been over de streng!	Hikoe tĕkâ kĕslakang.
Zoodra hij zijn kuren wil beginnen, moet gij er terdege opslaan.	Barĕng harĕp miwítti tíngkáhé, di-samboekkânâ šing nĕmĕn.
Gij moet hem aan 't loopen houden,	Di-pĕrdíjâ mĕlajoe báhé,
en zijn gedachten van die kuren afleiden.	lan di-lalèknâ tíngkáhé.
Gij moet op de teekens letten.	Tĕngĕrránné titènânâ.
Als hij zijn ooren achteruit trekt en de kop regts begint te draaijen, pas dan op.	Sămângsâ ngíntjœppáké koeping lan wiwit méngo nĕngĕn, noeli dingati-ati.
Alles in orde? — Komaan, nu vooruit!	Wis tâtâ kábèh? — Hajo, darœng sàhiki!
Laat ze nu geen tijd om kuren te bedenken.	Sàhiki hâdjâ háwèh dangan mikir tíngkah.
Blijven we weêr staan!	Hâpâ mandĕg máněh!
Deze hoogte is wat steil.	*Hínggahan poeníkâ r agi (radi ngambat.*
Loopen de paarden altijd zoo slecht?	Djaránné hâpâ sălawássé sămoño mlarat lakoené?

Digitized by Google

Neen, Mijnheer! dat is dezen keer maar.	*Bòtĕn, Toewan! namœng săpisan poeñikâ hémáwon.*
Uw rijtuig trekt moeijelijk.	*Karétâ sámpé an hángèl tarikkannipœn.*
Het is zwaar beladen.	*Hiwrat momottannipœn.*
Roep de wachtlieden om te duwen.	Wong djâgâ hoendangĕn: kònnĕn njoerœng.
Houdt bij 't afgaan de leidsels stevig.	Săműngså mĕdœn, koekoehâ holèhmoe njĕkĕl lès
Laat de paarden niet struikelen.	Djaránné hădjâ nganti kĕdjĕngklok.
Blijf in 't midden: niet zoo aan den kant!	Hânâhâ hing tĕngah báhé: hâdjâ míngir săműño!
Waarom wordt hier uitgespannen?	Hânâ hing kéñé géñéjâ mĕtjat?
Hier wordt de wagen door buffels getrokken, om de steilte van dezen heuvel.	*Wòntĕn hing ngriki kărétañipœn dipœn tarik mahésâ, hawit mínggat nĕmĕn rĕdi poeñikâ.*
Wat zal dat langzaam gaan (moet tot als wat de langzaamheid er van)!	Mĕsti nganti kâjâ hâpâ tam bánné hikoe!
Kom, ik loop maar een eind wegs.	Hajo, dak-mĕlakoe báhé sătoegĕl dalan.
Hier zijn we aan den post.	*Poeñikâ sami wòntĕn hing pos*
Laat de wielen begoten worden.	Rodáñé di-sirammânâ.
Zie de tuigen na, of alles goed vastgemaakt is.	Habah-habáhé priksañânâ, hâpâ bĕñĕr kábèh holéhé ngĕtrappáké.

Digitized by Google

Schuif het kadjangdek wat meer naar voren.	Kadjángé pängarĕpnâ sătitik.
Dat wij niet beregend worden.	Hâdjâ nganti kĕtampon.
Daar komt een bui (een dikke wolk) op:	Hânâ mĕndœng kandĕl moenggah mréñé.
De donder komt nader.	Gloedoeggé madjoe.
Het drijft weêr af.	Moendœr máñèh, *of* soemínggah.
Het is overgedreven.	Wis liwat.
Wat is het stof hier dik op den weg!	Djĕro tĕmĕn bloeboekkánné hing dalan kéñé!
En hier is het zoo modderig!	Ḍéñé hing kéñé tĕkâ blĕtok sămoño!
Dat maakt het trekken moeijelijk.	*Poeñikâ ngangèllákĕn pănarikkipœn.*
Eerst renden wij, daarna draafden we: thans gaan we maar stapvoets!	Wiwítté njóngklang, bandjœr 'ndjòdjog: sàhiki tĕkâ mĕlakoe báhé!
Kom koetsier! zet de paarden wat aan.	Hajo, koesir! djaránné rikatnâ sătitik.
Laat ze weêr rennen.	Tjóngklàngnâ mâñèh.
Wat is dat? — Wat is er?	Hâpâ hikoe? — Hânâ hâpâ?
De streng is gebroken, Mijnh.!	*Lĕstrɳngipœn pĕdot, Toewan!*
Wat gaat dat ellendig van daag!	Tĕkâ mlarat tĕmĕn sădiñâ hiki.
Wat gebruiken ze hier voor een versleten tuig!	Hamoh tĕmĕn habah-abah kang di-hĕnggo (dinggó) hânâ hing kéñé!
Het is al weêr zamengeknoopt.	*Sampœn dipœn-sambœng.*
Eindelijk zijn we ter plaatse!	Wĕkassan wis tĕkan!

Digitized by Google

Met een Desahoofd.

Hoe lang reeds zijt gij desahoofd?
Vijf jaren.
Hoeveel bedraagt uwe bevolking?
Twee honderd en dertig zielen.
Hoeveel baauws sawah behooren aan uwe desa?
Hoeveel is uw aandeel?
Hebt gij vrouw en kinderen?
Is er bosch bij uwe desa?
Wat voor gronden zijn er bij?
Natte en drooge bouwgrond, strand, kreupelbosch, lage oevergronden langs de rivier, vlak strand.
Wat wordt er verbouwd?
Rijst, suikerriet, indigo, Chinesche katjang, komkommers, Turksch koren, gierst.
Worden dat suikerriet en die indigo voor fabrieken verbouwd?
Hoe worden die naar de fabrieken vervoerd?

Holèhmoe dadi pătinggi wis pirâ lawássé?
Gangsal tahœn.
Wong hisiñing désámoe pirâ?
Tjatjah sirah ('t hoofdengetal) *kalih hat(œ)s tigang dâsâ.*
Sawah kang miloe désámoe pirang bahoe?
Păndoemmamoe pirâ?
Hâpâ kówé doewé hañak bodjo?
Hâpâ hânâ halas miloe désámoe?
Boemiñé hikoe lĕmah hâpâ?
Sabin hakalíjan tĕgil, rantjah, lambírran, siti pasisir.
Kang di-tandœr hâpâ?
Pantœn, rósan, tòm, katjangtjiñâ, kĕtimœn (timœn), djagœng, djĕwawœt.
Păñandoerré tĕboe lan tòm hikoe hâpâ păgawéjan fabrik?
Păngatĕrré mĕñjang hing fabrik kăprijé?

Digitized by Google

Op karren geladen, door buffels getrokken.	*Dipœn-wawrattákĕn hing tjikar (grobag, pĕdatos), kagèrèd mahésâ.*
Wordt er voor dit overvoer betaald?	Pănggéréddé (păngatĕrré) hikoe hâpâ nganggo dibajar?
Brengen de gronden goed op?	Boemíñé hâpâ hákèh pămĕtoeñé?
Hoeveel rijst per baauw brengen de natte velden op?	Pămĕtoeñé pari hing sawah pirâ săbahoe?
Ligt uwe desa aan den grooten weg?	Désámoe hâpâ lèngkèt hing ratan gĕdé?
Hoeveel man moet er wekelijks voor de heerendiensten uitkomen?	Hing dalĕm pitœng diñâ bĕñĕrré wong pirâ mĕtòñi hing păgawéjan nĕgârâ?
Waarin bestaan uwe inkomsten?	Hasil-asilmoe haroepâ hâpâ?
Welke zijn de beambten eener desa?	Hĕndi wong păloenggœh hing désâ?
Het hoofd, de bode, de schrijver, de dorpspriester en het hoofd der nachtpolicie.	*Patínggi, kabajan, tjarik, modin, toewin pĕtĕngan.*
Dezen worden „de vijf oudsten" genoemd, al zijn ze ook de oudste lieden der desa niet.	*Poeñikâ sami kĕwâstañan pântjâkaki, dé'éjâ sĕpah-sĕpaḥipœn hing dœsœn.*
Hoe wordt de nachtpolicie uitgeoefend?	Moenggœh polisi-wĕngi pratikĕllé kăprijé?

Digitized by Google

In iedere wijk gaan de ingezetenen om de beurt rond, en wekken de slapenden door middel van een klap of een ratel of door geroep.	*Hing sătoenggil-toenggíllipœn kampœng tíjangipœn sami gĕntóssan nganglang, sĕrtå 'nggoegahi hingkang sami tilĕm kĕlajan kĕntóngan hoetawi hórèt-órèt, poeñåpå malih kĕlajan tjĕlœk-tjĕlœk.*
Waarvoor worden de slapenden gewekt?	Kang påđå toeroe di-goegahi, kĕgáwé hápå?
Opdat ze hunne huizen en erven zouden rondgaan en onderzoeken of er onraad is.	*Kapoerih sami nganglangånå såhå mriksañånå păgrijañipœn, mĕñawi wòntĕn rĕrĕsah poeñåpå-poeñåpå.*
Zoo hebben de dieven vrij spel: ze worden telkens gewaarschuwd als de nachtwacht (ronde) voorbij zal komen.	Mĕngkoño maling påđå hólèh lĕgáñé hing gáwé: sabĕn-sabĕn rónđå jèn bakal liwat, påđå di-wèhi wĕrœh.
Dan kunnen zij zich een goede schuilplaats kiezen.	Dadi hólèh dangan milih păndĕlíkkan sing prăjogå.
Gaat die nachtwacht op gezette uren rond?	Pănganglángé rónđå hikoe håpå kĕroewan wantjíñé?
Neen, Mijnh.; dan zouden de schavuiten het nog gemakkelijker hebben.	*Bòtĕn, Toewan; jèn mĕkatĕnnå, dados gĕnto poeñikå mínđak hétjå malih.*
Gebruikt men ook wachthuisjes?	Håpå híjå nganggo pădjagan?
Slapen of waken ze daar?	Hånå hing koño håpå på[illegible] toeroe håpå mĕlèk?

Digitized by Google

Hebt gij ook wakers aan uw huis?

Hing homəhmoe hâpâ hijâ nganggo wong djâgâ?

Heeft uwe desa ook een wachthuis aan den grooten weg?

Désámoe hâpâ hijâ hânâ păróndáñé hing ratan gĕdé?

Gaat er op den grooten weg ook een wacht rond?

Hing ratan gĕdé hâpâ hijâ di-nganglangi?

Ja wel, Mijnh.! die heet de patrouille.

Hínggih, Toewan! poeñikâ kĕwâstañan pátrol.

Worden in de desa ook de uren aangegeven?

Hânâ hing désâ hâpâ hijâ nganggo nĕngĕrri djamdjamman?

Ja wel, Mijnh., door 't slaan op een groot hol stuk hout.

Hínggih, Toewan, hamărgi naboeki tòngtòng, of *kĕntóngan.*

Is er overvloed van water voor de sawahs van uwe desa?

Sawâhé désámoe hâpâ soegih bañjoe, *of* h. hákèh bañjoeñé?

Hoe wordt het water bewaard?

Holéhé tĕtandoo bañjoe hikoe kăpríjé?

In een grooten boezem daar boven.

Wòntĕn hing bĕndoengan kagĕng, hing ngínggil ngrikoe.

Hoo komt het water daaruit over de sawahs?

Bañjoeñé bĕndoengan mahoe holéhé nĕkañi hing sawah kăpríjé?

Door een gegraven kanaal.

Hamărgi soesoekkan.

Kan iedere desa zooveel water nemen als ze wil?

Hing sabĕn désâ hâpâ kĕñâ hámèk bañjoe săpirâ karĕppé?

Neen, Mijnh.: het wordt van wege 't bestuur verdeeld.

Bòlĕn, Toewan: păngèdoemipæn pæñikâ hawit sangking paréntah.

Digitized by Google

Wie heeft het toezigt daarover?	Hingkang ngĕmòngi såpâ?
De mantri der waterleidingen.	*Mantri hoeloe-oeloe.*
Welke van de dorpsbeambten verdeelt gewoonlijk de werkzaamheden?	Păloenggœh hing désâ hĕndi kang hadátté matahâké păgawéjan?
De dorpshode.	*Kabojan.*
Wat voor werk is er tegenwoordig?	Hing săměngko hânâ păgawéjan hâpâ?
Den grooten weg zuiveren van gras, en de dijkjes ophoogen.	*'Mbĕsíkki roempœt hing radínnan hagèng, kalih ngoeroeggi tanggœl.*
Heiningen maken om de suikertuinen.	*Magĕrri pătèbòn.*
Een dam in de rivier leggen.	*Nambakki lèpèn*, of *damèl tambak wòntèn hing l.*
De afdamming in de rivier uitscheppen voor 't maken van de boogbrug.	*Ngébòri tambakkipœn hing lèpèn, bádé damèl krĕtĕg bœk.*
Zand graven voor het metselwerk.	*'Ndoedœk wĕdi hingkang bádé dipœn damèl ngètrap baňon.*
Balken slepen uit het bosch.	*Njèred glòndòng kádjĕng sangking wânâ.*
De dijkjes op de rijstvelden in orde maken.	*'Ndandossi galĕngan wòntèn hing sabin.*
Het gat in den boezemdijk stoppen.	*'Mboentòňi bedahipœn lèndoengan.*
Moeten uwe lieden ook in den koffietuin werken?	Kantja-kantjamoe hâpâ kĕpatah gáwé hânâ hing păkòpèn hoegâ?

Digitized by Google

Nu wil ik vertrekken.	Sàhiki hakoe harĕp loengâ.
Ik ben reeds uitgerust.	Wis kăpénak lĕsoekoe.
Ik vraag eerst nog wat drinken.	Hakoe 'ndjalœk ngómbé máñèh đisik.
Als 't u belieft, Mijnh., drink.	*Soemânggâ, Toewan, sámpéjan ngoendjœk.*
Och, houd mijn paard even vast als ik opstijg.	Tjobâ, njĕkĕlli djarankoe sădélâ jèn hakoe moenggah.
Leid het maar eerst over dezen vlonder.	Di-toentoennâ ngoewot kéñé đisik báhé.
Wat ligt die vlonder ongelijk boven op de oevers!	Hoewot hiki tĕkâ ngangkrik lan koerang râtâ, *of* 'nggrònggòng, sămoño!
Waarom zijn de einden niet in den grond vastgelegd?	Poetjoekké géñéjâ hora dihandjingáké hing lĕmah?
Wij beheipen ons er zoo maar mede, omdat wij zoo weinig tijd hebben.	*Sami koelâ-lĕngçé mĕkalĕn kémáwon, hamărgi kurang kòbĕr.*
Dat gaat zoo lang goed tot er iemand een ongeluk krijgt.	Hikoe lĕstaríñé mœng toemĕkâ hânâ wong nĕmoe tiwas hing koño.
Met weinig moeite is alles in orde gemaakt.	Mœng sătitik kangéllánné 'mbĕñĕrráké kábèh.
Ik dank u: vaarwel, patinggi!	Păñĕrimakoe: karíjâ sĕlamĕt, pătinggi!

Gesprek tusschen twee Dorpelingen.

Waar gaat de reis heen, vriend?	Paránné ngĕndi, đik?

Digitized by Google

Naar Beloekkan, vriend!

Wat is er te doen?

Mijn neef bezoeken, en zien of ik wat sawah huren kan.

Ja, dat is goed! de desa Beloekkan heeft veel sawah.

Hoeveel sawah is hier uw aandeel?

Twee vijfde bahoe.

Hier zijn wij juist vóór mijn huis: kom even binnen, rust een oogenblik.

Ja, een oogenblik.

Gebruik sirih.

Meisje (*voor* dochtertje)! waar is je moeder?

Naar de kleine markt.

Geef koffie en versnapering?

Kom, bezorg het ter plaatse (nuttig het)!

Wat een klein deel sawah hebt ge!

Gij zijt niet van de vrienden, broêrtje!

O neen! daar lijkt het niets naar, broêr!

Tĕng Bĕloekkan, kang!

Hânâ pĕrloenē hâpâ?

Tilik tĕng 'nggénné kèpoñakkan koelâ, tœr ngoepâjâ mărgi njéwâ sabin săwĕtârâ.

Hija, bĕtjik! desâ 'ng Bĕloekkan hikoe socgih sawah.

'Nâ 'ngkénē pandoemmamoe sawah pirâ?

Kalih kotak.

Hiki lagi 'nâ 'ngarĕppé homahkoe: mampírrâ, haso sădélâ.

'Nggih, sakĕdap.

Ngiñang.

'Nœk ('bèng)! 'mbokmoe 'nâ 'ngĕndi?

'Njang păngadangan.

Hawéjâ wédang kopi lan pĕpangannan.

Hajo, tĕkaknâ!

Păndoemmamoe sawah kok sătitik!

Kówé hikoe doedoe pănoenggallánné kĕkasih, dik!

Ah, bòtèn! tĕsih tángèh, kang!

Digitized by Google

Dat is zoo sedert ik getuige ben geweest tegen den patinggi in de zaak van de vermoording van Pak Kĕmbâ.

Nikoe hawit ðèk koelâ dadi sĕksi lawan pătínggi prăkârâ mĕdjahi Pak Kĕmbâ.

Hoe is 't mogelijk dat hij vrijgesproken is!

Pripœn tâ kĕñáñé nganti dihoewal!

Het is als of de landraad geen oogen heeft.

'Mpœn kâjâhâ landrat bòtĕn doewé mâtâ!

Wees voorzigtig, broêrtje! als gij van de overheid spreekt.

Di-ngati-hati, ðik! kapan kówé njĕbœttáké préntah.

Gij weet zeker dat hij het gedaan heeft, omdat ge 't zelf gezien hebt.

Kówé hikoe wĕrœh sănjatáñé jèn ðéwékké kang nglakòñi, kang mărgâ matamoe ðéwé sing wĕrœh.

Maar gij zijt immers de eenige die 't gezien heeft?

Nanging rak kówé mœng wong sidji kang wĕrœh?

En hoeveel getuigen waren vóór hem!

Déñé pirang-pirang sĕksi mèloe ðéwékké!

O, die waren allen omgekocht!

Ah! sami di-hopahi sădâjâ!

Dat is waar, maar dat is aan den landraad niet medegedeeld.

Bĕñĕr! nanging prăkârâ păngopáhé hikoe horañânâ sing ngatœrráké ring landrat.

Het ware te wenschen dat hij afgezet wierde!

Sokœr jèn di-potjóltâ!

Hij knevelt allen die zijn vrienden niet zijn.

Sintĕn sing doedoe kĕkasíhé, di-pitĕs.

Hij verhoogt hem de landrente.

Di-hindâkki padjĕggé.

Digitized by Google

Zijn vrienden krijgen groote deelen sawah.

Kĕkasíhé di-kaïahi sawáhé.

En hij stelt ze vrij van het werk.

Tœr di-hoewal sĕkâ ï ŭdamĕllan.

Zoo wordt het voor de anderen zwaarder.

Dadi míndak habot sing líjâ-líjâ.

Wat zal men anders verwachten van een patinggi die daags voor een gulden opium opschuift.

Wis lajak mĕngkoño: pătínggi kang sabĕn diñâ ngĕntèkháké săroepíjah moño, 'léhé njĕrèt, *of* madatti.

Dat moeten wij betalen, broêrtje!

Hikoe hakoe lan kówé, *of* h. wong hákèh, sing 'mbajar, dik!

Hoe komt het dat het landsbestuur zoo iets toelaat!

Pripœn déñé nĕgârâ kok ngoedjâ sing kâjâ nikoe!

Denkt gij dan dat het landsbestuur het weet? Het zal het wel niet weten!

Kiramoe nĕgârâ wĕrœh? Mângsâ wĕroewâ!

Immers is aan de patinggi's overgelaten de verdeeling van den arbeid, van de sawahs en van de landrenten over zijn desagenooten.

Rak pătínggi-pătínggi kang kapasrahan păngĕdoemmé păgawéjan lan sawah tœr padjĕg njang kantja-kantjáñé-désâ.

Het landsbestuur onderzoekt maar van elke desa hoeveel werkbare manschappen en hoeveel sawah er is en hoeveel de geheele landrente moet bedragen.

Nĕgârâ mœng ngawroehi sabĕn désâ wóngé koewat lan sâwáhé pirâ, tœr pirâ padjĕggé sădésâ sabĕñĕrré.

Digitized by Google

Als ik landsbestuur ware dan zou ik er een commissie voor stellen om voor ieder desaman uit te rekenen hoeveel dagen hij moet uitkomen, hoeveel sawah hij moet hebben en hoeveel landrente hij moet betalen.

Jèn koelåhå nĕgårå, mĕsti koelå-koemisèn̄i ngidjirráké sănoenggil-noenggíllé tíjang désâ pîntĕn díntĕn 'léhé mĕtoe, píntĕn bagéjánné sawah, tœr píntĕn padjĕg 'léhé ngĕsok sà-lĕrĕssé.

Wij onwetende desalieden kunnen immers zelf niet rekenen.

Rak koelå tíjang désâ kang bodo botĕn bisâ ngidjir kijambak.

Ja, dat zou zeker heel mooi wezen!

Híjå, hapik bangĕt jèn mĕngkon̄o!

Welnu, broêrtje! ik maak u tot landsbestuur van heden af.

Mårå, dik! wiwit sădin̄å hiki kówé dak-hadĕggáké nĕgårå.

Maar ik heb wel eens hooren zeggen — ik weet niet of het waar is of niet — dat er bij het landsbestuur gebrek aan menschen is.

Nanging hakoe tahoe ngroengoe wĕrtå — 'mbœh bĕn̄ĕr 'mbœh hora — jèn nĕgårå kĕkoerangan wong.

Hoe! en er zijn zooveel Hollandsche en Javaansche ambtenaren!

Pripœn! dén̄é katah mawon prijaji låndå lan djåwå!

Ja, die! maar ik bedoel — hoe heeten ze! — de klerken en dergelijken.

Híjå, jèn hikoe! nanging sing dak-toetœrráké hikoe — håpå djĕn̄ĕngé! — djĕrtoelis sà-pănoenggallánné.

O, dat is jammer!

Œh, héman jèn mĕkòtĕn!

Digitized by Google

Hoe is het! het Gouvernement zegt dat de desalieden te zamen zelf hun patinggi's moeten kiezen.

Pijé (kăprijé)! kĕrsáñé Goebĕrmæn, wong désâ kon (di-kon) să-goejoebban milèhi pătínggíñé déwé.

Nu meent het dat de geringen hoofden krijgen naar hun zin.

Mĕngkoño păndoegáñé jèn wong tjilik pâdâ hólèh pătínggi-pătínggi hing săsĕñĕngé.

Maar het schijnt niet te weten dat doorgaans de meeste stemmen gekocht zijn.

Nanging kâjâ-kâjâ dak wĕrœh jèn sing loemrah swârâ sing hákèh nganggo katoekoe.

En dat dan dat koopgeld moet verhaald worden op die andere stemmen hebben uitgebragt.

Tœr jèn wang pătoekónné hikoe katĕmpœháké njang sing sédjé-sédjé swaráñé.

Wat is ons Javaansche volk toch slecht, dat ze zich tot alles laten omkoopen!

Bângsâ koelâ djâwâ nik i kok hawon, dĕñé gĕlĕm di-hopahi tĕng sĕmbarangan prăkârâ!

Voor hoe weinig betaling molt men zelfs zijn evenmensch.

Mœng di-hopahi săpíntĕn, kok nganti gĕlĕm ngímpĕs săsami-sami!

Ja, broêrtje! er zijn veel slechte menschen onder!

Tĕmĕnnan dik! hákèh wóngé sing hâlâ!

Het zou wel goed zijn zoo we eens een leer vonden die ons tot goede menschen kon maken.

Prăjogâ jèn pâdâ nĕmoewâ săwidji èlmoe sing bisâ 'ndadèkháké wong bĕtjik.

Digitized by Google

Ik heb reeds velerlei leer en spreuken opgedaan, maar nog geen die zulk een uitwerking had.

Hakoe wis nĕmoe hákèh woelang lan èlmoe, nanging doerœng kătĕmoe sing hânâ sawábbé bab hikoe.

De oude (grootvader) Ngangkah zegt dat het Evangelie het kan.

Toerréñé kèk (kákèk) Ngangkah jèn Indjil sing sŭgĕd.

Dan moeten we 't eens onderzoeken.

Jèn mĕngkoño, prăjogâ dipriksañi.

Goed, ik ga met u mede den oude bezoeken.

Prăjògi, koelâ mèloe 'ndikâ nilikki kakékké.

Maar nu moet ik voort, anders wordt het te laat in den avond.

Nanging sà-niki koelâ pĕrloe ladjĕng, 'mpœn nganti kĕsórèn.

Goed verblijf, broêr!

'Ndikâ kantœn slamĕt, kang!

Geluk op weg, broêrtje!

Njangòñi slamĕt, dik!

Met een voornaam Hoofd.

Wel vriend! dat is goed dat gij mij eens komt bezoeken.

Hé sahoedârâ! prăjògi déñé sámpéjan noewèñi datĕng koelâ săpisan.

Ga zitten.

Sámpéjan piñarak.

Zijt gij welvarend?

Poeñâpâ sámpéjan soegĕng?

Ja. En hoe gaat het met uwen welstand?

Hínggih. Déñé mĕnggah kăsoegĕngan sámpéjan kadospoendi?

Nu en dan heb ik nog de koorts.

Tĕrkadang koelâ taksih kasrĕppĕn.

Digitized by Google

Zoo? Ik meende dat die reeds over was.

Mĕkatĕn? Koelâ măstaĭi sampœn mantœn.

Ja, ze is ook al over geweest, maar ze is teruggekomen.

Hínggih, sampœn mantœn hoegi, nanging hangot malih.

Dat komt van de najaarskentering.

Poeñikâ kabĕktâ sangking mângsâ labœh.

Dat kan wel zijn.

Mĕñawi.

Om de hoeveel dagen hebt gij de koorts?

Hĕlĕt píntĕn díntĕn hangsal sámpéjan kasrĕppĕn? *of* Pĕndak píntĕn díntĕn hoemat-oemattipœn kasrĕppĕn?

Om de drie dagen. — Maar hoe gaat het met uwe vrouw?

Hĕlĕt kalih díntĕn, *of* pĕndak tigang díntĕn. — Nanging kadospoendi kĕsoegĕngannipœn rádèn-ajoe?

Die heeft telkens aanvallen van kiespijn.

Poeñikâ hasring sakit hoentoe hoemat-oemattan.

Waarom laat ze haar kies niet trekken?

Poeñâpâhâ bòtĕn njabœttakĕn wadjañipœn?

Ze vreest de pijn van het trekken.

Sakíttipœn katjabœt hingkang dipœn-hadjrihi.

Dat is maar eens, en nu heeft ze het telkens weder.

Poeñikâ namœng săpisan, déñé sàpoeñikâ hénggalénggal malih.

Daar hebt gij gelijk in; maar die 't moet ondergaan, redeneert niet altijd zoo.

Kĕsínggíhan sámpéjan; hananging tíjang hingkang bádé nglampahi poeñikâ bòtĕn mĕsti jèn gadah pănímbang mĕkatĕn.

Digitized by Google

Ik ben 't gezondste in de drooge en in de regenmoeson.

Sǎkétjañipœn badan koelâ jèn mângsâ kětigâ hoetawi jèn mângsâ rěnděng.

In de kenteringen zijn doorgaans vele zieke menschen.

Jèn mângsâ lětlěttan hadattipœn kalah tíjang sakit.

Kom, vriend! drink thee.— Of wilt gij liever koffij? Die is er ook.

Soewawi, sahoedârâ! sámpéjan ngoendjœk wédang tèh.— Poeñâpâ sámpéjan milahœr ngoendjœk wédang kòpi? Wòntěn hoegi.

Als 't u belieft, zal ik koffij drinken.

Jèn parěng, koelâ bâdé ngómbé wédang kòpi.

Hier is suiker, en hier melk, zoo gij er van houdt.

Poeñikâ gěndis, poeñikâ pěrěssan, měñawi sámpéjan sětâ.

Ja; maar melk zal ik niet nemen.

Hínggih; nanging pěrěssan koelâ bòtěn měndět.

Gewoonlijk drinken de Javanen geen melk: waarom is dat?

Límrahipœn tíjang Djawi bòtěn ngómbé pěrěssan: poeñikâ hawit sangking poeñâpâ?

Het is hun gewoonte niet.

Dédé hadattipœn, *of* bòtěn toeman.

Het is toch een zeer goede en versterkende drank.— Voor kinderen is ze ook zeer goed tegen de wormen.— Over 't algemeen gebruiken de Javanen te

Sămantěn hoegi poeñikâ hómbèn-ómbèn hingkang langkœng sâhé poeñâpâ malih ngoewattakěn badan.— Jèn dipœn-hómbé láré-láré, hínggih lang-

Digitized by Google

weinig dierlijk voedsel: daardoor zijn ze doorgaans niet sterk van ligchaam.

kœng prăjògi, dados pănoelakkipœn tjatjing. — Límráhipœn tíjang Djawi sĕkĕdikkĕn hangsallipœn nĕnĕdâ hingkang sangking kéwan: milâ límrah bòtĕn rosâ hawakkipœn.

En de Hollanders gebruiken doorgaans te veel bier en wijn en jenever: dat is zeker ook niet goed in dit heet klimaat.

Dénné mĕnggah tíjang Wĕlandi límráhipœn kĕkatahĕn ngómbé bir, hanggœr sâhâ djĕnèwĕr: poenikâ hínggih mĕsti bòtĕn sáhé wòntĕn hing hâwâ panas ngriki.

Daar hebt gij gelijk in, vriend!— Willen we niet liever buiten gaan zitten? — De lucht is nu zoo aangenaam.

Lĕrĕs sámpéjan, sahoedârâ! — Poenâpâ bòtĕn prăjògi lĕnggahan wòntĕn hing djawi? — Hawanipœn sămantĕn hétjâ sămángké.

Zou de wind u niet hinderen bij uwe koortsigheid?

Hangin poenikâ poenâpâ bòtĕn njĕnjakítti sámpéjan, dénné sámpœn náté kasrĕppĕn mĕkatĕn?

O neen! hoe meer men zich ontziet, hoe vatbaarder men wordt.

O bòtĕn! tíjang poenikâ míndak ngéman-éman hawak, míndak hénggal kĕtjandak.

Nu dan, zoo als gij wilt.

Soemânggâ tâ, hing sàkărsâ sámpéjan.

Zouden wij in deze maand

Poenâpâ bâjâ bòtĕn hang-

Digitized by Google

geen regen meer krijgen? — Het is thans alle dagen maar droog weêr.

sal djawah malih hing woelan sàpoeñikâ? — Sămángkó hénggal díntĕn tĕrang kémáwon.

Ja, dat is vreemd in dezen tijd. — Maar we hebben toch al vrij wat regen gehad, en stortregens ook.

Hínggih, poeñikâ háñèh hing mângsâ sàpoeñikâ. — Hananging sampœn bangsal hoegi djawah ragi katah, malah sampœn dĕrĕs.

Ja, zijn er niet al verscheidene stortvloeden geweest?

Hínggih, poeñâpâ bòtĕn sampœn wòntĕn katah bandjir?

Ja wel, in andere districten.

Hínggih, wòntĕn hing lijañipœn distrik.

Waren de overstroomingen erg?

Bandjírripœn poeñâpâ sangĕt?

Nog al erg ook.

Ragi sangĕt hoegi.

Zijn er menschen bij omgekomen?

Poeñâpâ wòntĕn tíjang tiwas pĕdjah?

Neen, vriend! maar wel vele huizen omgestort, plantsoen verwoest, en eenige bruggen medegesleept.

Bòtĕn, sahoedârâ! hingkang tiwas: katah gríjâ rĕbah, tañĕmman risak, poeñâpâ malih wòntĕn krĕtĕg-krĕtĕg hingkang dadal, *of* larœt.

Dan is er groote schade geleden.

Dados toeñâ katah.

Dat kunt gij denken.

Poeñikâ kénging sámpéjan kíntĕn-kíntĕn.

Digitized by Google

Hoe wordt die schade hersteld?

Hangsallipœn 'nggĕntòssi pitoeñâ poeñikâ kadospoendi?

Wanneer er padi verloren is, krijgen de lieden zaad om op nieuw te planten.

Mĕñawi wòntĕn pantœn tiwas, tíjang sami kaparíngan widji kĕdamĕl bibit hénggal.

Zoo, krijgen ze nieuw zaad?

Mĕkatĕn? kaparíngan bibit hénggal?

Ja, vriend! de Hollanders doen wel wat goed aan den Javaan. — Maar één ding wenschte ik wel te weten: wat voor godsdienst heeft de Hollander toch?

Hínggih, sahoedârâ! tíjang Wĕlandi damĕl sáhé hoegi ḍatĕng tíjang Djawi. — Hananging sătoenggil prăkawis koelâ kĕpéngin soemĕrĕp: Wĕlandi poeñikâ hagamiñipœn kadospoendi?

De Hollander heeft zijn godsdienst in het hart, en hangt ze zich niet voor 't lijf als de Mohammedaan.

Wĕlandi poeñikâ hangsallipœn 'nggadahi hagami wòntĕn hing mañah, bòtĕn dipœn-haling-alingakĕn hing hawakkipœn kados tíjang Islam (Sĕlam).

Het komt mij voor dat de Islam een boom is die alleen bladen en geen vruchten voortbrengt; maar de godsdienst der Hollanders is een boom waaraan bladen noch

Pămanggih koelâ hagami Islam poeñikâ hoewit hingkang namœng mĕdallakĕn ḍahon, bòtĕn mĕdallakĕn hoewoh; hananging hagamiñing Wĕlandi poeñikâ hoewit

Digitized by Google

vruchten zijn.	hingkang bòtĕn wòntĕn dahonnipœn, miwah bòtĕn wòntĕn wohipœn.
Oordeel niet over een godsdienst naar de massa die genaamd wordt ze te belijden, — maar onderzoek den grond der godsdienst zelf, — en zie dan naar de enkelen die ze in waarheid betrachten. — Maar gij drinkt niet, vriend!	Hangsal sámpéjan nímbang mĕnggah sadéngah (sadíngâ) hagami, sámpéjan sampœn wĕwaton tíjang kalah hingkang kawăstanăn ngakĕnni,— nanging dasarripœn hing hagami pijambak hingkang dipœn-titènănâ, — sasampoennipœn mĕkatĕn, ládjĕng sámpéjan njoemĕrĕppi tíjang hingkang săkĕdik hingkang nglampahi hing sajĕktossipœn. — Hananging sámpéjan bòtĕn ngoendjœk-ngoendjœk, sahoedârâ!
De koffij is nog heet. — Waar zijt gij gisteren heen geweest, vriend?	Wédangipœn taksih panăs. — Kâlâ wingi sámpéjan tíndak datĕng poendi, sahoedârâ?
Naar mijn neef te R.....	Datĕng kapénakkan koelâ hing R .....
Wat was er te doen?	Pĕrloenipœn (pĕrlònipœn) poenâpâ?
Ik ging hem maar eens bezoeken. — Ik was in lang niet bij hem geweest.	Koelâ toewènì kémáwon. — Sampœn lami koelâ bòtĕn toewi mrikâ.

Digitized by Google

Hoe gaat het met zijn indigo-fabriek?

Kadospoendi kawontĕnnannipœn fabríkkipœn nilâ?

Goed; alleen is er wat indigo-plantsoen weggespoeld met de overstrooming. — En er was een lek in de kuip.

Prăjògi; namœng wòntĕn tañĕmman tòm hing sawĕtawis larœt kénging bandjir. — Kalih dēñé kówèn wòntĕn bòtjòrripœn, *of* bĕdahipœn.

Ik heb gehoord dat hij zoodanig bestolen is: is dat waar?

Koelâ mirĕng wărtos, Toewannipœn kĕtjolóngan kalah sămantĕn: poenâpâ hèstoe, *of* p. jĕktos?

Hem is niet meer dan tien gulden ontstolen door een bediende.

Hangsallipœn katjolóngan bòtĕn langkœng sădâsâ roepíjah; hingkang njòlong: réntjángipœn.

Is het waar dat er een tabakschuur van den heer D is afgebrand?

Poenâpâ hèstoe wòntĕn goedang sâtâ sătoenggil kagoengannipœn Toewan D kĕbĕsmi (kobong)?

Ik heb er niets van gehoord. — Hoe zou dat gekomen zijn?

Koelâ bòtĕn mirĕng pisan wărtossipœn. — Poenâpâ bâjâ hingkang dados sababbipœn?

Door den bliksem getroffen, zegt men. — Twee menschen moeten mede getroffen zijn; — de eene dood, — de andere heeft alleen op verscheidene

Sandjangipœn tíjang, kĕsamběr hing gĕlap. — Wărtossipœn wòntĕn tíjang kĕkalih toemœt kĕsamběr; — hingkang sătoenggil ngantos pĕdjah,

Digitized by Google

plaatsen van 't ligchaam brandvlekken.

— sătoenggillipœn namœng gòsong hawakkipœn hing kalah pănggénnan.

Wat waren dat voor lieden?
Daglooners die in de schuur aan 't werk waren.

Poeñikâ tíjang poeñâpâ?
Tíjang bĕrah hingkang sawĕg njambœt daměl wòntĕn hing goedang.

Was er geen bliksemafleider op de schuur?

Goedangipœn poeñâpâ bòtĕn wòntĕn prantossipœn hanjínggahákĕn gĕlap?

Dat geloof ik niet — Maar is het geen zonde als men zulke middelen bezigt?

Kíntĕn koelâ bòtĕn. — Nanging poeñâpâ bòtĕn doerâkâ tíjang ngánggé sĕsarat hingkang kados mĕkatĕn poeñikâ?

Is het dan zonde als men een scherm tegen den regen of de zonnehitte gebruikt, — of voetangels tegen dieven en vijanden, — of geneesmiddelen tegen ziekte?

Poeñâpâ doerâkâ tíjang ngánggé sòngsong kĕdaměl pănoelakking djawah kalíjan hing pañas,— hoetawi borang pănoelakking pandœng kalíjan měngsah, — poeñâpâ déñé djĕdjámpi pănoelakking sĕsakit?

Gij hebt gelijk, vriend! — Maar hoe denkt gij over talismans, tooverspreuken en bespuitingen?

Ĕsinggihan sámpéjan, sahoedârâ! — Nanging kadospoendi păngrahos sámpéjan prăkawis djimat, kalíjan lapal (rapal) dóngâ, *of* l. hadji, *of* djâpâ, miwah pănjĕmbœr?

Digitized by Google

Wat aangaat hetgene men talismans noemt, welligt zijn daar dingen onder, die werkelijk uit hun aard geneeskrachtig of voorbehoedend zijn. — Die kracht heeft God er aan gegeven, en alzoo is het gebruik daarvan niet zondig. — Deze moeten ook geen talismans genoemd worden.— Maar zoo men een ding heeft, waaraan God geen kracht tot genezing of voorbehoeding geschonken heeft, — en dat evenwel er toe gebruikt, — dan gaat men buiten de beschikkingen van God, — bedrijft afgoderij, en doet dus zonde. — Even zoo is het met al de tooverspreuken en bespuitingen.

Mĕnggah hingkang kĕwăstanăn djimat poeñikâ, 'mbok mĕñawi wòntĕn hingkang jĕktos dasarripœn hasawab njarassakĕn hoetawi noelak sĕsakit. — Sawabbipœn mĕkatĕn poeñikâ mĕsti sangking paparinging Allah, dados mĕnggah păngangggèñipœn poeñikâ dédé dosâ. — Hingkang mĕkatĕn poeñikâ hínggih bòtĕn lĕrĕs dipœn-wăstañi djimat. — Hananging mĕñawi 'nggadahi barang hingkang sangking rèhing Allah bòtĕn kadoenoengan sawab njarassakĕn hoetawi noelak sĕsakit,— săмantĕn hoegi dipœnhĕnggé mĕkatĕn, — poeñikâ njíngkírri prănatañipœn Allah, — sâhâ hangangggĕp brahâlâ, dados doerâkâ. — Mĕkatĕn hoegi mĕnggah sàkatahipœn lapal dóngâ kalíjan pănjĕmbœr poeñikâ.

Zoo zou het wel kunnen zijn.

Hèmpĕr-èmpĕrripœn jĕktos mĕkatĕn.

Digitized by Google

Wat den heer D betreft, ik weet alleen dat een zijner opzieners met de chaise is omgevallen.

Mĕnggah Toewan D poenīkâ, koelâ namœng soemĕrĕp jèn wòntĕn oepsíndĕrripœn sătoenggil noenggang bèndi: 'nggléwang, *of* rĕbah, bèndíñipœn.

Hoe is dat gekomen?

Kénging poeñâpâ?

Het paard deed een zijsprong en ging toen op den hol. — Het schrikte van een knaap die van de brug in de rivier sprong om te zwemmen.

Kapallipœn 'nggiwar, ladjĕng 'mbandang, *of* 'mbĕdal. — Hawíttipœn kágèt dénĭng láré mĕntjòlot sangking krĕtĕg njĕgœr hing lèpèn bádé lĕlángèn.

Heeft de opziener zich bezeerd?

Oepsíndĕrripœn poeñâpâ ngantos sakit?

Hij heeft zich erg aan 't hoofd verwond, — en zijn linkerknie verstuikt.

Sirahipœn kĕtaton sangĕt — kâlih kĕdĕlingĕs dĕngkoellipœn hingkang kiwâ.

Is de heelmeester er bij gehaald?

Poeñâpâ dipœn-doktĕrrakĕn?

Ja wel; en zijn ziekte schijnt nog al gevaarlijk te zijn.

Hínggih; kalih déñé sakíttipœn kados-kados ragi ngoewatossi.

Wat wordt er aan gedaan?

Hingkang dipœn-djampèkhákĕn poeñâpâ?

Het hoofd is verbonden met windsels, — en wordt gedurig nat gehouden met koud water.— Op de knie liggen kompressen met

Sirahipœn dipœn-bĕbĕddi, *of* d. hoebĕd-oebĕddi, — kalih déñé tansah dipœnkòpoh tojâ hasrĕp. — Hing dĕngkoellipœn ka-

Digitized by Google

water, azijn en brandewijn, en daarover zwachtels.

dékékkan sîndjang lĕmpíttan mawi tojâ, tjokak, kalíjan brandoewin, sărtâ dipœn-hoebĕd-oebĕddi.

Neemt hij ook geneesmiddelen in?

Poeñâpâ hínggih nĕdi djampi?

Ja wel, maar ze werken niet, *of* de ziekte blijft onveranderd. — Hij is al verscheiden keeren in bezwijming gevallen.

Hinggih, nanging bòtĕn pangsah, *of* n. pasĕk kémawon. — Sampœn hasring bòtĕn hèngĕt.

Is hij ook adergelaten?

Poeñâpâ hínggih dipœnsanggrah?

Dat weet ik niet.

Koelâ bòtĕn soemĕrĕp.

Het is te hopen dat hij weder herstellen moge!

Moegi-moegi sagĕddâ saras malih!

Ja, hij is een goed man.

Hínggih, sáhé tíjángipœn.

Wat kan de onnadenkendheid van een knaap al te weeg brengen!

Tiwas ngantos píntĕn sangĕttipœn kénging kabĕktâ sangking kirang pikírripœn láré!

Ik verneem dat de Resident morgen hier komt.

Pămirĕng koelâ mángké héndjing rawoehipœn Toewan Rĕsidèn mriki.

Wat komt ZE. doen?

Pĕrloeñipœn poeñâpâ?

Landraad houden.

Njĕpĕng landrad.

Wat voor zaken zijn er?

Wòntĕn prăkawis poeñâpâ?

Drie zaken van gesmokkelden opium, — één van moord in woede, — twee

Tigang prăkawis mĕnggah hapjœn, pĕtĕng, — sătoenggil mĕnggah hamœk,

Digitized by Google

van groote diefstallen met inbraak, en nog eenige kleine zaken.

— kalih mĕnggah mandœng sangĕt mawi 'mbĕdahi grijå, kalih dénĕ prăkawis halit-alit malih hing săwĕtawis.

Wie heeft er amok gemaakt?

Hingkang nglampahi pănga-mœk sintĕn?

Het desahoofd van W. — In een halve opiumroes heeft hij vier menschen gedood zonder bekende reden.

Patínggi hing W. — Nalikå mĕndĕm tjandoe, *of* m. madat, mĕdjahi tíjang săkawan, bòtĕn mawi sĕbab hingkang kahoeĕníngan.

Wat voor diefstallen zijn dat?

Prăkawis pandœng wahoe kadospoendi?

Ook al twee opiumschuivers, die geen geld meer hadden om hun verderfelijke liefhebberij te koopen.

Hínggih hoegi tíjang toeman *of* kĕpatœh, njĕrèt, *of* madatti, kĕkalih, hingkang kĕtĕlassan jåtrå hingkang kĕdamĕl toembas rĕmĕnnannipœn hingkang watĕk ngrisak tíjang.

Die opium maakt al vrij wat menschen diep ongelukkig!

Hapjœn poeñikå kalah tĕmĕn hangsallipœn damĕl bilahi datĕng tíjang!

Ja, zeker!

Hínggih, sàhèsto-ñipœn!

Waarom laat het Gouvernement dit vergif verkoopen?

Poeñåpåhå Goebĕrmèn njadèkhákĕn (madèkhákĕn) ratjœn poeñikå?

Indien de Javanen algemeen van jong af geregeld en goed onderwezen

Mĕñawi tíjang Djawi wradin halit milå mawíjå dipœn-woelang hingkang

Digitized by Google

wierden, — en ze een godsdienst beoefenden die hen God, hun na'ste en zich zelf deed liefhebben, — dan zouden ze zelf dat vergif niet meer willen gebruiken.

sáhé sáhâ kĕlajan prănâtâ, — poenāpâ malih sami nglampahânâ hagami hingkang moerœggakĕn trĕsnanipœn datĕng Allah, datĕng sĕsami-sami, toewin datĕng hawakkipœn pijámbak, — hamĕsti pijámbak bòtĕn poerœn malih ngánggé ratjœn poenikâ.

Neem mij niet kwalijk, vriend! dat ik verlof vraag om heen te gaan. — Het is reeds acht uur. — Ik moet morgen vroeg op reis naar S.

Sampœn dados hing galih sámpéjan, sahoedârâ! koelâ nĕdâ pamit bádé moendœr. — Sampœn djam wòloe. — Mángké héndjing héndjing koelâ késah datĕng S.

Ik wensch u een goede reis.

Koelâ njangòni soegĕng hing mărgi.

Ik dank u; vaarwel!

Pănarimah koelâ; sámpéjan kantœn soegĕng!

Digitized by Google

Digitized by Google

Verbetering van Fellen.

Bl.	6,	*r.* 4,	*voeg achteraan*:	*of* 'ndjamprok, *of* ngloegœt.
„	7,	*r.* 12,	*lees*:	(*of* toewánné)
„	17,	„ 14 *v. o.*	„	gĕlĕm
„	29,	„ 10	*voeg achteraan*:	*of* katoeroen-nan.
„	35,	„ 4	*lees:*	Had ik
		„ 6	„	Had ik
„	37,	„ 9	„	di-tĕmòñi
„	61,	„ 13,14	„	goencœng-goencœng
„	68,	„ 15 *v o.*	„	landĕssan
„	91,	„ 7 „	„	hing sà-
		„ 5 „	„	sà-
		„ 2 „	„	sà-
„	97,	„ 16,15 *v.o.*	„	*dadósså*
„	99,	„ 2	„ *i.pl v.*	loengå, *lees*: mĕlĕboe
„	108,	„ 9	„ *lees*:	hoesoekké
„	133,	„ 12,13	„	*rodañipœn*
„	156,	„ 2	*i.pl. v.*	djågå, *lees*: kĕmit
„	157,	„ 1 *v. o.*	*lees*:	păkópèn
„	160,	„ 2 *v. o.*	„	*hun*

Digitized by Google

Verbetering van Feilen.

Bl. 6, r. 4, voeg achteraan: of 'ndjamprok, of ngloegoet.
" 7, r. 12, lees: (of toewánné)
" 17, " 14 v. o. " gĕlĕm
" 29, " 10 " voeg achteraan: of katoeroen-nan.
" 35, " 4 lees: Had ik
" 6 " Had ik
" 37, " 9 " di-tĕmóni
" 61, " 13,14 " goenœng-goenœng
" 68, " 15 v. o. " landĕssan
" 91, " 7 " " hing sá-
" 5 " " sá-
" 2 " " sá-
" 97, " 16,15 v. o. " dadóssá
" 99, " 2 " i. pl. v. loengá, lees: mĕleboe
" 108, " 9 " lees: hoesoekké
" 133, " 12,13 " rodanipœn
" 156, " 2 i. pl. v. djágá, lees: kémit
" 157, " 1 v. o. lees: pákópén
" 160, " 2 v. o. " hun

Digitized by Google

Digitized by Google

Bij de Uitgevers dezes is mede verkrijgbaar:

Kleine Jav. Spraakkunst.

DOOR

P. JANSZ.

TWEEDE, VEEL VERMEERDERDE, UITGAVE

van de

Aanleiding tot de Kennis der Javaansche Spraakkunst.

Digitized by Google